

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

C. A. S. O. U.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1937:5

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

B E T Ä N K A N D E
MED FÖRSLAG TILL
L A G S T I F T N I N G
ANGÅENDE
SÄRSKILDA HUSBEHOVSSKOGAR
I VÄSTERBOTTENS OCH NORR-
BOTTENS LÄNS LAPPMARKER
M. M.

Utgivet den 23 december 1936

S T O C K H O L M

1 9 3 7

Statens offentliga utredningar 1937

Kronologisk förteckning

1. Socialiseringsproblemet. 2. Hushållsräkningens problem och faktorer. Tiden. vij, 173 s. Fl.
2. Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunionen. 2. Tiden. vij, 140 s. Fl.
3. Betänkande med förslag till revision av förvarings- och interneringslagarna m. m. Marcus. 96 s. Ju.
4. Statslotteriutredningen. Betänkande med förslag rörande svenskt penninglotteri. Heggström. 177 s. Fl.
5. Betänkande med förslag till lagstiftning angående särskilda husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. m. Marcus. 98 s. 1 ka. Jo.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelbokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1937:5

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

LAGSTIFTNING

ANGÅENDE

SÄRSKILDA HUSBEHOVSSKOGR
I VÄSTERBOTTENS OCH NORR-
BOTTENS LÄNS LAPPMARKER

M. M.

Avgivet den 23 december 1936

STOCKHOLM 1937

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

368460

DE KONING

DE PRINCE VAN ORANJE

DE PRINCE VAN NASSAU

DE PRINCE VAN SASSON

DE PRINCE VAN SIEGEN

DE PRINCE VAN STADT

DE PRINCE VAN SIEGEN

DE PRINCE

DE PRINCE VAN SIEGEN

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet	5
Förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden	7
Motiv.	
<i>Allmän motivering</i>	13
Skogslagkommissionens tillsättande och uppdrag	13
Avvittringen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker	15
Inledning sid. 15. — Stadgan den 30 maj 1873 (nr 26) om avvittring i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker sid. 15. — Kungörelsen den 20 april 1906 (nr 36) angående vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande avvittringen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker sid. 17. — Kungörelsen den 5 juni 1909 (nr 54), innefattande ytterligare föreskrifter angående avvittringen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker sid. 18.	
Gällande bestämmelser angående husbehovsskogarnas vård och disposition	20
Lagen den 5 juni 1909 angående husbehovsskogar inom vissa områden sid. 20. — Kungörelsen den 8 oktober 1918 (nr 915) angående utsyning och stämpling å vissa husbehovsskogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker sid. 23.	
Husbehovsskogarnas belägenhet och allmänna karaktär	24
Husbehovsskogarnas antal och areal	25
Husbehovsskogarnas virkesförråd samt fördelningen av virkesförrådet av barrskog å olika mogenhetsklasser m. m.	29
Den årliga tillväxten inom bark å husbehovsskogarna	33
Husbehovsskogarnas föryngringsförhållanden	33
Husbehovsskogarna och vederbörande fastigheters försörjning med husbehovsvirke	35
Tidigare framställningar om ändring i lagstiftningen angående husbehovsskogar	38
Behovet av revision av husbehovsskogslagen	42
Revisionens omfattning	44
Grunderna för kommissionens förslag till ny lagstiftning angående särskilda husbehovsskogar	44
Avverkningsregler sid. 44. — Reproduktionsskyldighet sid. 51. — Omläggning av skogsmark till annan användning sid. 54. — Skogsvårdsmyndighet sid. 55. — Den nya lagstiftningens form sid. 56.	

	Sid.
<i>Speciell motivering</i>	57
2 §	57
4 §	57
6 §	58
9 §	58
13 § 1 mom.	59
Övergångsbestämmelser	59
Förslag om anvisande av medel för handhavande av lagstiftningen an- gående de särskilda husbehovsskogarna	62
Förslag om indragning av viss personal vid domänverket	67
Förslag till åtgärder för vissa fastigheters förseende med husbehovsvirke	71
Inledning	71
Framställning av vissa fastighetsägare i Vilhelmina socken	71
Framställningar av fastighetsägare i Sorsele m. fl. socknar	76
Kommissionens förslag	76
Bilagor.	
<i>Bilaga I. Protokoll, hållet vid skogslagkommissionens resa för besiktning av husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker under tiden 30 augusti—10 september 1936</i>	85
<i>Bilaga II. Karta över husbehovsskogarna i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker</i>	99

Till herr statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 juni 1935 tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet den 28 i samma månad hovrättsrådet i Svea hovrätt T. W. G. Sjöfors att såsom utredningsman i enlighet med vissa av departementschefen i anförande till statsrådsprotokollet förstnämnda dag angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag beträffande skogslagstiftningsfrågor.

Såsom sekreterare vid utredningen förordnades den 31 augusti 1935 assessorn i Svea hovrätt B. A. Fallenius.

Med stöd av omförmälda bemyndigande uppdrog chefen för jordbruksdepartementet den 20 juli 1936 åt byråchefen i domänstyrelsen C. G. Cassel, länsjägmästaren i Västerbottens län K. E. Kallin samt ledamöterna av riksdagens andra kammare hemmansägaren P. J. Näslund i Åsele och redaktören O. W. Lövgren i Boden att såsom sakkunniga med utredningsmannen deltaga i överläggningar rörande fråga om ändrad lagstiftning angående husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

Sedan utredningen rörande denna fråga numera slutförts, få utredningsmannen och de sakkunniga härmed vördsamt avgiva betänkande med förslag till lagstiftning angående särskilda husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. m.

Betänkandet innefattar förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden jämte motiv.

Betänkandet upptager därjämte dels förslag om anvisande av medel för handhavande av lagstiftningen angående de särskilda husbehovsskogarna samt om indragning av viss personal vid domänverket, dels ock förslag till åtgärder för vissa fastigheters förseende med husbehovsvirke.

Stockholm den 23 december 1936.

THOR SJÖFORS.

GUSTAF CASSEL.

KARL ERIK KALLIN.

P. J. NÄSLUND.

O. W. LÖVGREN.

B. Fallén.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.

Härigenom förordnas, att 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår:

2 §.

1 mom. Från tillämpningen av denna lag undantagas:

1) allmanningsskogar och samfällda husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt inom Särna och Idre socknar vid stor-skifte avsatt besparingsskog;

2) skogar å kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt, lydande under förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden;

3) städernas skogar;

4) skyddsskogar;

5) skogar å statens utarrenderade jordbruksdomäner och å ecklesiastika boställen ävensom å fastigheter, som upplåtits under besittningsrätt för obegränsad tid (åborätt) enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord; samt

6) övriga här ovan ej nämnda skogar, varå förordningen den 26 januari 1894 (nr 17) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket äger tillämpning eller som avses i § 4 av nämnda förordning.

2 mom. Ligger skog, som i 1 mom. 5) eller 6) anges, i samfällighet med skog, som lyder under denna lag, skall lagen äga tillämpning å det samfällda skogsområdet i dess helhet.

4 §.

I avseende å rättigheter och skyldigheter, som enligt denna lag äro förenade med äganderätt till fast egendom, vare åbo å kronohemman eller kronony bygge under stadgad åborätt likställd med ägare.

Denna lag medför ej rubbning i den rätt till skog, som enligt vad särskilt är stadgat tillkommer lapparna.

6 §.

Yngre skog — — — omfattande avverkning.

Till skydd för återväxten å särskild husbehovsskog äger skogsvårdsstyrelsen, där sådant finnes vara av nöden, meddela förbud mot avverkning till husbehov inom visst område av skogen. Sådant område skall å marken tydligt utmärkas, varefter avverkning inom området ej må ske, förrän skogsvårdsstyrelsen därtill lämnat tillstånd.

13 §.

1 mom. Sker avverkning i strid mot stadgandet i 6 § första stycket eller mot anvisning eller föreskrift, som enligt 10 § 2 mom. första stycket meddelats, eller finner skogsvårdsstyrelsen på grund av företagen utmärkning av skog eller eljest skälig anledning antaga, att avverkning planlagts, vilken skulle komma i strid mot nämnda stadgande eller mot anvisning eller föreskrift, varom nyss sagts, äger styrelsen att, därest sådant finnes vara av nöden, meddela förbud att å den fastighet, där avverkning sålunda ägt rum eller planlagts, utan styrelsens tillstånd verkställa avverkning, med rätt för styrelsen att begränsa förbudet att gälla allenast viss del av fastigheten eller eljest på visst sätt inskränka förbudet. Innan förbud varder meddelat, skall fastighetens ägare samt, där avverkning verkställts eller planlagts av annan, jämväl denne beredas tillfälle att yttra sig i ärendet; finner skogsvårdsstyrelsen saken sådan, att den ej kan tåla uppskov, må den dock meddela förbud tillsvidare och intill dess annorlunda varder förordnat.

Förbud, som — — — i kraft.

Denna lag träder i kraft den samt gäller till och med den 31 december 1943.

Genom denna lag upphävas lagen den 5 juni 1909 (nr 53 s. 1) angående husbehovsskogar inom vissa områden samt kungörelsen den 8 oktober 1918 (nr 915) angående utsyning och stämpling å vissa husbehovsskogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker i vad dessa författningar gälla särskilda husbehovsskogar.

Vid tillämpning å särskilda husbehovsskogar av lagen den 10 juni 1932 om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden skall iakttagas:

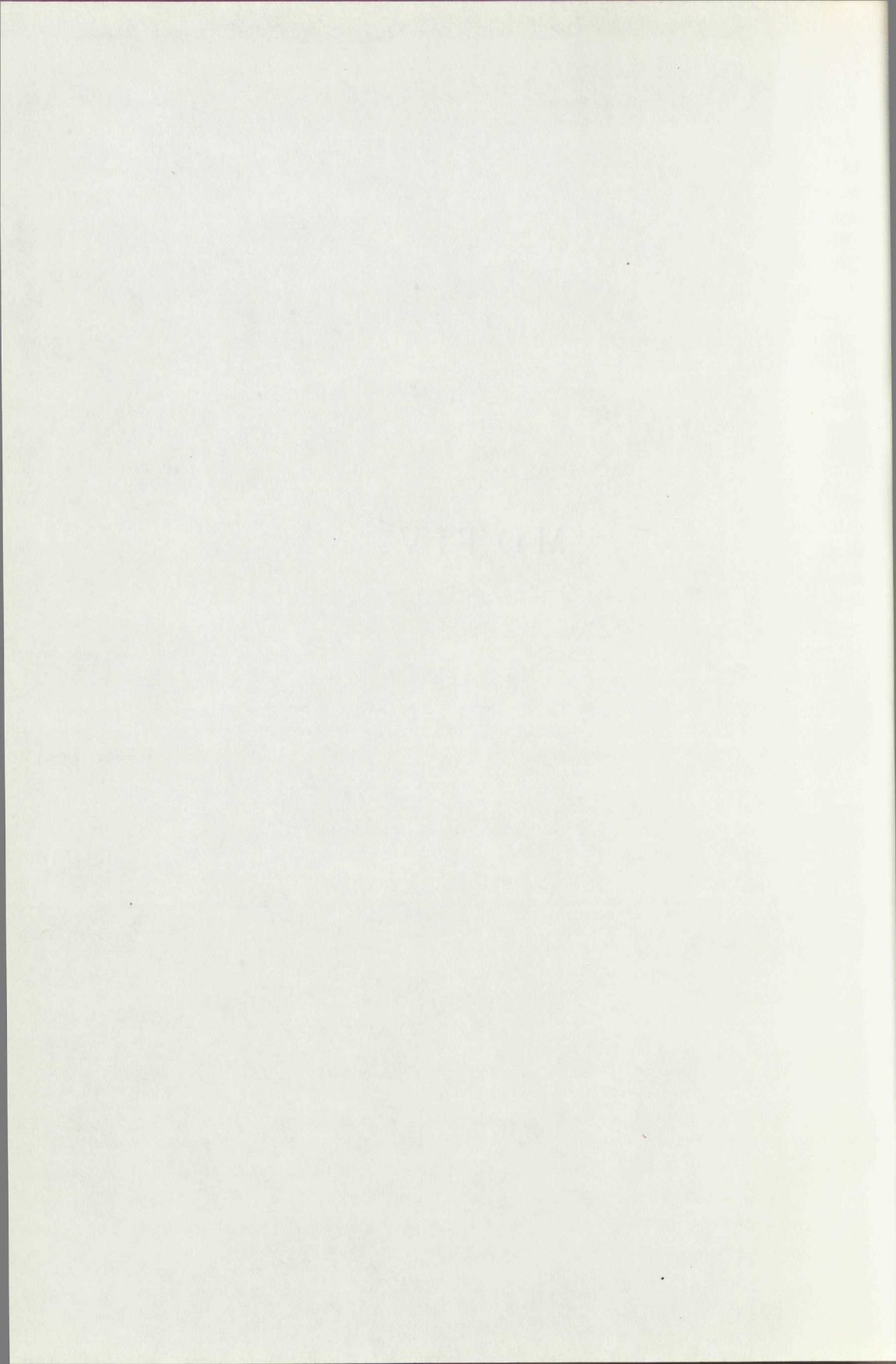
1) Beträffande avverkning, som ägt rum före nya lagens ikraftträdande, skola förut gällande bestämmelser lända till efterrättelse.

2) Genom nya lagen förringas ej giltigheten av utsyning och stämpling, som verkställts före dess ikraftträdande; dock att avverkningen ej må i något fall verkställas senare än fem år efter utsyningen. Ej heller inverkar nya lagens ikraftträdande å giltigheten av tidigare meddelade tillstånd till avverkning för skogsmarks uppodling eller föreskrifter, som avse överhållande av fröträd eller utövande av kontroll över avverkning. Överträdelse av föreskrift, som nu sagts, bedömes efter äldre bestämmelser.

3) Vad lagen den 10 juni 1932 innehåller om skyldighet att vidtaga åtgärder till betryggande av återväxt i anledning av skada, varom i 16 § av lagen sägs, gäller icke, där sådan skada uppkommit före nya lagens trädande i kraft.

4) Vad i lagen den 5 juni 1909 eller kungörelsen den 8 oktober 1918 är stadgat om befogenhet eller skyldighet för befattningshavare vid skogsstaten att vidtaga eller föranstalta om viss åtgärd, skall efter nya lagens ikraftträdande i fall, där lagen den 5 juni 1909 eller nämnda kungörelse eller enligt densamma meddelat tillstånd eller föreskrift äger fortsatt giltighet, i stället gälla om skogsvårdsstyrelsen samt, vad angår rätt att taga i beslag virke, som skall anses förbrutet, jämväl om hos denna anställd befattningshavare med skoglig utbildning.

MOTIV

Allmän motivering.

Skogslagkommissionens tillsättande och uppdrag.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 augusti 1933 hemställde domänstyrelsen om vidtagande av sådan ändring i lagen den 5 juni 1909 (nr 53 s. 1) angående husbehovsskogar inom vissa områden, att de i 8 § av lagen upptagna avverkningsreglerna rörande samfällda husbehovsskogar erhöles tillämpning jämväl å de i lagen avsedda särskilda husbehovsskogarna.

Över skrivelsen avgåvos infortrade yttranden av länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län samt kammarkollegiet.

Sedermera hemställde domänstyrelsen i skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet den 23 mars 1935, att frågan om förändrad lagstiftning beträffande husbehovsskogarna måtte av departementschefen upptagas till övervägande, därvid jämväl spörsmålet om en dylik lagstiftnings handhavande borde komma under omprövning. Domänstyrelsen erinrade, att handhavandet av lagen angående husbehovsskogar ankomme å domänverkets tjänstemän, samt framhöll, att skogsägarna inom de områden, som berördes av sagda lag, syntes kunna hävda vissa krav på att lagstiftningen rörande dessa skogar i den mån så funnes kunna ske med hänsyn till skogarnas speciella art bragtes i överensstämmelse med de modernare principer i fråga om skogshushållning och skogsvård, som kommit till uttryck i senare tids lagstiftning på det skogliga området.

Domänstyrelsens berörda skrivelser ävensom vissa andra framställningar angående ändringar i gällande skogslagstiftning anmälades av chefen för jordbruksdepartementet för Kungl. Maj:t den 20 juni 1935. Kungl. Maj:t beslöt därvid bemyndiga departementschefen att tillkalla dels en utredningsman för att i enlighet med av departementschefen i anförande till statsrådsprotokollet samma dag angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag beträffande skogslagstiftningsfrågor, däribland spörsmålet om ändrad lagstiftning angående husbehovsskogar, dels ock, i mån av behov, sakkunniga personer att, på kallelse av utredningsmannen, med honom deltaga i överläggningar i ämnet. Med stöd av nämnda bemyndigande tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 28 juni 1935 såsom utredningsman hovrättsrådet i Svea hovrätt T. W. G. Sjöfors. Såsom sekreterare vid utredningen förordnades den 31 augusti 1935 assessorn i samma hovrätt B. A. Fallén. Sedermera tillkallade departementschefen den 20 juli 1936 byråchefen i domänstyrelsen C. G. Cassel, länsjägmästaren i Västerbottens län K. E. Kalin samt ledamöterna av riksdagens andra kammare hemmansägaren P. J.

Näslund i Åsele och redaktören O. W. Lövgren i Boden att såsom sakkunniga med utredningsmannen deltaga i överläggningar rörande spörsmålet om ändrad lagstiftning angående husbehovsskogar.

I berörda anförande till statsrådsprotokollet yttrade departementschefen, bland annat:

För såväl husbehovsskogar som vissa andra skogar, vilka stode under domänverkets tillsyn, vore gemensamt, att avkastningen av desamma icke ginge till statsverket utan tillgodosåge enskilda personer eller sammanslutningar. Vid sådant förhållande syntes det kunna ifrågasättas, huruvida tillräckliga skäl funnes för att låta domänstyrelsens befattning med nämnda skogar kvarstå. I vissa liknande fall, såsom i fråga om häradsallmänningarna, hade tillsynen över skogarna överflyttats från domänstyrelsen till skogsvårdsstyrelserna. Det borde utredas, om ej en dylik överflyttning borde äga rum även i förevarande fall. Därest så funnes böra ske, erfordrades redan av denna grund en genomgripande omarbetning av de författningar, som reglerade ifrågavarande skogar. Samtidigt torde emellertid författningsbestämmelserna böra underkastas granskning även ur andra synpunkter. Departementschefen kunde ansluta sig till det av domänstyrelsen i skrivelsen den 23 mars 1935 gjorda uttalandet, att skogsägarna inom de av husbehovsskogslagen berörda områdena syntes kunna hävda vissa krav på att lagstiftningen, i den mån så kunde ske med hänsyn till dessa skogars speciella art, bragtes i överensstämmelse med de modernare principer i fråga om skogshushållning och skogsvård, som kommit till uttryck i senare tids lagstiftning på det skogliga området. Departementschefen ville emellertid härvid understryka vikten av att en lämplig avvägning skedde mellan å ena sidan skogsvårdsintresset och å andra sidan de särskilda intressen av annat slag, som vore förbundna med dessa skogar. På anförda grunder förordades en allmän revision av gällande bestämmelser rörande husbehovsskogar.

Vid utredningens bedrivande borde undersökas, om och i vad mån de förslag, vari utredningen resulterade, påkallade ändringar i författningar rörande utsyningsavgift, skogsvårdsavgift och skogsvårdsstyrelser samt andra med skogslagstiftningen sammanhängande bestämmelser. Utarbetade förslag i dessa hänseenden borde framläggas. Tillika borde undersökas, i vad mån ändringarna i skogslagstiftningen komme att påverka domänstyrelsens behov av arbetskrafter och de å riksstaten upplagna anslagen till statens domäners fond ävensom skogsvårdsstyrelsernas ekonomiska förhållanden.

Utredningsmannen och förenämnda sakkunniga, vilka såsom gemensam benämning antagit skogslagkommissionen, hava — med undantag av riksdagsmannen Lövgren — med vederbörligt tillstånd under tiden 30 augusti—10 september 1936 jämte sekreteraren företagit en resa till Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker i och för besiktning av husbehovsskogar. Under resan har kommissionen å ett flertal orter hållit sammanträden med ägare eller innehavare av husbehovsskogar för att bereda dessa tillfälle att till kommissionen framföra önskemål rörande innehållet av en ny lagstiftning angående ifrågavarande skogar. Protokoll över vad vid nämnda besiktning och sammanträden förekommit har såsom bilaga I fogats vid detta betänkande.

Avvittringen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

Inledning.

Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker blevo förhållandevis sent föremål för kolonisation. Befolkningen därstädes utgjordes länge så gott som uteslutande av den lappska folkstammen. Först mot mitten av 1700-talet tog kolonisationen någon större omfattning. Vid denna tidpunkt tillkom ock den författning, som i fråga om lappmarkerna blev grundläggande för regleringen av nybyggarnas rättsliga förhållanden, nämligen reglementet den 24 november 1749 för dem, som antingen redan bo och bygga i Lappland eller ock hädanefter till landets uppbrukande därstädes sig ned-sätta vilja. Genom denna författning, det s. k. lappmarksreglementet, befrämjades i hög grad inflyttningen i lappmarkerna och uppkomsten därstädes av en bofast befolkning.

Enligt lappmarksreglementet tillgick vid nybyggens anläggande i allmänhet på det sätt, att, sedan nybyggaren åt sig uppsökt en lämpligt belägen plats, där tillgång fanns till odlingsbar mark, naturliga ängar och helst även fiske, nybyggaren hos länsstyrelsen anhöll om tillstånd att på sagda plats anlägga ett nybygge. Efter det undersökning verkstälts, huruvida stället var lämpligt för odling, blev nybygget, om intet hinder mot upplåtelsen förekom, av länsstyrelsen genom särskilt utslag upplåtet. Upplåtelsen ägde rum på villkor, att viss i utslaget bestämd odlings- och nybyggnadsskyldighet skulle åligga nybyggaren. Denna skyldighet skulle fullgöras inom vissa år, s. k. frihetsår, under vilka nybyggaren åtnjöt frihet från en del skatter och onera. Lappmarksreglementet upptog ej några bestämmelser rörande nybyggarens rätt att begagna skogen. Det ansågs vid denna tid självklart, att han å kronans mark skulle äga rätt att taga skog till husbehov. Nybyggaren innehade nybygget med i stort sett samma besittningsrätt som tillkom åbo i fråga om kronohemman. Gällande bestämmelser rörande denna besittningsrätt återfinnas huvudsakligen i Kungl. Maj:ts brev den 5 februari 1808 och kammarkollegiets kungörelse den 29 i samma månad. Efter frihetsårens utgång åsattes nybygget provisoriskt mantal och skatt. Sedan så skett, kunde nybygget, därest innehavaren fullgjort sina skyldigheter ifråga om odling och nybyggnad, omföras till skattehemman. Enligt lappmarksreglementet skulle nybygge efter frihetsåren även »geometrice avtagas», d. v. s. få vissa till gränserna bestämda områden. I regel kom emellertid sådan gränsbestämning till stånd först i samband med avvittringen.

Stadgan den 30 maj 1873 (nr 26) om avvittring i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

Avvittringen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker påbörjades först under 1870-talet, sedan stadga därom utfärdats den 30 maj 1873 (nr 26). De avvittringsåtgärder, som enligt stadgan kunde förekomma, voro av

två olika slag, allmän och särskild avvitrting. Den allmänna avvitrtingen innebar, att i trakter, där avvitrting förut icke ägt rum, nödiga områden från kronans marker tilldelades såväl förutvarande, icke behörigen avvitrtrade hemman och nybyggen som ock de nybyggen, vilka vid avvitrtingen i laga ordning tillkommo, samt att ränta och mantal bestämdes för provisionellt skattlagda hemman och förut behörigen upplåtna nybyggen och dylika jordlägenheter samt för nybyggen, som tillkommo vid avvitrtingen. Den särskilda avvitrtingen företogs inom trakter, som varit föremål för allmän avvitrting, och åsyftade utbrytning genom särskilda avvitrtingsåtgärder av sådana nybyggen, som efter den allmänna avvitrtingens fullbordande upplåtits på odisponerad mark inom de till odling tjänliga delarna av landet.

Avvitrtingsförrättning skulle enligt nyssnämnda stadga verkställas av särskild avvitrtingslantmätare med biträde av gode män under ledning av en för ändamålet förordnad styresman. Vid förrättningen skulle, såvitt tillgång funnes, hemman och nybyggen erhålla skog ej blott till husbehov utan ock till avsalu. Skogsanslaget finge med hänsyn till skogens och betets bättre och sämre beskaffenhet samt markens olika växtlighet bestämmas efter beräkning av 5 000 kvadratrevor eller däröver till högst 20 000 kvadratrevor skogsmark för helt och i förhållande därefter för större eller mindre hemmantal. I anslaget skulle ej inberäknas sådan mark, som enligt stadgan borde hänföras till impediment. Sedan förslag till skattläggning och områdestilldelning vid avvitrtingsförrättning upprättats, insände styresmannen det samma till länsstyrelsen, som prövade förslaget och meddelade utslag däröver.

Vid den allmänna avvitrtingen skulle enligt 1873 års stadga jämväl bestämmas en gräns, den s. k. odlingsgränsen, mellan de delar av lappmarkerna, som vore tjänliga för odling, och den mark, där nybyggesanläggningar icke vidare skulle få äga rum. Fastställandet av denna gräns föranleddes huvudsakligen av motsatsförhållandet mellan lapparna och de nybyggare, som bosatt sig i fjällregionerna. I anledning av en av riksdagen gjord framställning hade Kungl. Maj:t redan före avvitrtingsstadgans tillkomst genom brev den 13 december 1867 förordnat, att en dylik gräns skulle provisionellt bestämmas. Förbudet mot anläggande av nybyggen ovanför berörda provisionella gräns blev emellertid icke effektivt, utan förekom även efter gränsens fastställande ett avsevärt antal bosättningar ovanför denna. Sedan odlingsgränsens sträckning under åren 1884, 1886 och 1890 definitivt fastställts, medgav Kungl. Maj:t genom skrivelse den 18 november 1892 (nr 102), att de hemman och lägenheter ovan odlingsgränsen, vilka beviljats till anläggning före utfärdandet av omförmälda brev den 13 december 1867 och för vilka vid upplåtelseorna möjligen meddelade föreskrifter i fråga om jordens hävd m. m. blivit fullgjorda, skulle genom avvitrting få sig tilldelade nödiga områden från kronans marker. Sedermera förordnades genom kungörelse den 5 juni 1909 (nr 54), innefattande ytterligare föreskrifter angående avvitrtingen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, att områden skulle genom avvitrting under vissa villkor tilldelas jämväl de lä-

genheter, som anlagts ovan odlingsgränsen utan vederbörligt tillstånd, d. v. s. efter utfärdandet av brevet den 13 december 1867, ävensom sådana nybyggen, som tillkommit före denna tidpunkt men för vilka vid upplåtelsen meddelade föreskrifter angående byggnads- eller odlingsskyldighet icke blivit behörigen fullgjorda. För innehållet av sistnämnda kungörelse redogöres närmare i det följande.

Kungörelsen den 20 april 1906 (nr 36) angående vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande avvittringen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

En följd av de i 1873 års stadga upptagna bestämmelserna om beräkningen av de skogsanslag, som vid avvittringen skulle tilldelas hemman och nybyggen, var, att dessa anslag i allmänhet blevo av betydande storlek. Till följd härav blevo skogarna å de avvittrade hemmanen och nybyggena begärliga spekulationsobjekt för den vid denna tid uppblomstrande trävaruindustrien. I syfte att stävja denna utveckling, som ansågs innebära ett hot mot den självägande bondeklassen, framlade den s. k. norrlandskommittén — som tillsatts den 7 juni 1901 med uppdrag att utreda, bland annat, huru genom lagstiftnings- eller andra särskilda åtgärder den självägande jordbrukande befolkningens ställning i Norrland och Dalarna måtte kunna vidmakthållas och stärkas — i skrivelse den 16 november 1901 förslag om stadgande av förändrade grunder för avvittring och nybyggesanläggning inom lappmarkerna, åsyftande bland annat, att skogsanslagen till hemman och nybyggen i vissa fall skulle minskas samt att ägarnas och åbornas dispositionsrätt över skogen skulle inskränkas. Detta förslag föranledde — sedan Kungl. Maj:t i avvidan på prövningen av detsamma förordnat, att de pågående arbetena med avvittringen inom lappmarkerna skulle avbrytas eller begränsas att avse allenast förberedande åtgärder — utfärdandet den 20 april 1906 (nr 36) av kungörelse angående vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande avvittringen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

I denna kungörelse föreskrevs, att vid avvittring inom de områden av Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med undantag för Enontekis (Karesuando) socken, beträffande vilka vederbörande länsstyrelse då ännu icke meddelat avvittringsutslag, skulle iakttagas, att av skogsanslagen skulle omedelbart tilldelas de särskilda hemmanen eller nybyggena endast vad som efter noggrann, för varje fall förrättad undersökning ansåges erforderligt för nödigt husbehov med hänsyn jämväl till förefintliga odlingslägenheter, men att återstoden av skogsanslagen skulle avsättas till allmänning att för delägarnas gemensamma nytta förvaltas i enlighet med de grunder, som Kungl. Maj:t bestämde. I kungörelsen stadgades vidare, att för nybyggen, som där- efter upplåtes å odisponerade överloppsmarker nedom odlingsgränsen, skogsanslaget skulle bestämmas till högst 1 200 hektar för helt mantal.

Kungörelsen den 5 juni 1909 (nr 54), innefattande ytterligare föreskrifter angående avvitrtingen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

I sammanhang med utfärdandet av kungörelsen den 20 april 1906 anbefalldes Kungl. Maj:t kammarkollegiet, domänstyrelsen och lantmäteristyrelsen att inkomma med förslag dels till bestämmelser rörande dispositionsrätten över den skog, vilken på grund av föreskrift i kungörelsen komme att tilldelas de särskilda hemmanen eller nybyggena såsom husbehovsskog, och dels till de föreskrifter rörande avvitrtingsarbetenas bedrivande och vad därmed ägde samband, som i övrigt kunde finnas erforderliga.

Sedan de infortrade förslagen avgivits och yttrande däröver inhämtats från länsstyrelsen i Västerbottens län, förelade Kungl. Maj:t 1909 års riksdag i propositioner nr 108 och 110 förslag till lagstiftning i ämnet, vilka förslag i huvudsak av riksdagen godkändes. Kungl. Maj:t utfärdade därefter dels den 5 juni 1909 (nr 53 s. 1) lag angående husbehovsskogar inom vissa områden och dels samma dag (nr 54) kungörelse, innefattande ytterligare föreskrifter angående avvitrtingen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

I sistnämnda kungörelse — som enligt sin ingress ägde tillämpning allenast inom de områden av Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande vilka avvitrtingsutslag då ännu icke meddelats av vederbörande länsstyrelse — föreskrevs, att av skogsanslag tillkommande hemman och nybyggen skulle viss del utläggas för tillgodoseende av nödigt husbehov men återstoden för varje avvitrtingslag avsättas till allmänning att för delägarnas gemensamma nytta förvaltas i enlighet med de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämdes. Den för husbehov avsedda delen av skogsanslagen skulle utläggas särskilt för varje brukningsdel av hemman eller nybygge i förhållande till dess mantal (*särskild husbehovsskog*), dock att, där i viss trakt hinder mötte att utlagga all den för nämnda ändamål avsedda skogsmarken i närheten av inägorna, viss i förhållande till mantalet bestämd andel av denna skogsmark skulle utläggas gemensamt för två eller flera brukningsdelar (*samfälld husbehovsskog*). Husbehovsskogsanslaget finge ej utan Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall sättas högre än till 550 hektar medelgod skogsmark för mantal vid avvitrting nedom odlingsgränsen och till 800 hektar medelgod skogsmark vid avvitrting ovan odlingsgränsen. Angående avvitrting av sådan lägenhet ovan odlingsgränsen, som blivit utan vederbörligt tillstånd anlagd eller för vilken vid upplåtelsen meddelade föreskrifter angående byggnads- eller odlingsskyldighet icke blivit behörigen fullgjorda, (*inhysingslägenhet*), stadgades i kungörelsen, att, där innehavaren verkställt sådana arbeten eller eljest nedlagt sådana kostnader, att han efter prövning av länsstyrelsen funnes vara förtjänt att bibehållas vid lägenheten samt länsstyrelsen prövade detta kunna tillåtas utan åsidosättande av vederbörande ägares eller åbors eller av nomadlapparnas intressen, särskilt område av såväl inägor som husbehovsskog skulle åt lägenheten vid avvitrtingen i mån av tillgång utläggas, dock att i intet fall område finge tilldelas

inhysingslägenhet, som innehades av bolag eller av den, som icke vore mantalsskriven inom socknen. Inhysingslägenhet skulle icke skattläggas och finge icke erhålla mera husbehovsskog än som tilldelades hemman av motsvarande storlek i samma trakt, ej heller andel i samfällad husbehovsskog.

I lagen angående husbehovsskogar inom vissa områden meddelades bestämmelser angående de vid avvittringen avsatta husbehovsskogarnas disposition och vård. Dessa bestämmelser inneburo i stort sett, att avverkning å särskild husbehovsskog finge bedrivas allenast till gårdens behov samt att avverkning å samfällad husbehovsskog finge äga rum allenast efter utsyning och stämpling av vederbörande skogsstatstjänsteman. För husbehovsskogslagens innehåll i övrigt redogöres närmare i det följande.

Husbehovsskogslagen trädde i kraft den 1 juli 1909. Lagen har, liksom kungörelsen den 5 juni 1909, fått sitt tillämpningsområde begränsat till de områden av Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande vilka länsstyrelsen vid lagens utfärdande ännu icke meddelat avvittringsutslag. Enligt vad föredragande departementschefen uppgav i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 15 maj 1908, då förslaget till husbehovsskogslagen remitterades till högsta domstolen, voro de områden, på vilka lagen skulle bli tillämplig, dels de ovan odlingsgränsen belägna delarna av Västerbottens län, innefattande delar av Sorsele, Stensele, Vilhelmina och Dorotea socknar samt den då till Stensele socken hörande Tärna kapellförsamling, dels ock de odisponerade överloppsmarkerna nedom odlingsgränsen, belägna huvudsakligen inom Sorsele socken av Västerbottens län samt inom Gällivare, Jokkmokks och Arjeplogs socknar av Norrbottens län. I fråga om sistnämnda två socknar har lagen dock vunnit tillämpning jämväl beträffande odisponerade överloppsmarker ovan odlingsgränsen.

Efter utfärdandet av husbehovsskogslagen samt kungörelsen den 5 juni 1909 återupptogs i full utsträckning arbetet med avvittringen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Sedan förslag till avvittring upprättats beträffande de områden, där nämnda lag och kungörelse ägde tillämpning, meddelades avvittringsutslag av länsstyrelsen i Västerbottens län den 30 december 1916 beträffande Sorsele och Dorotea socknar, den 19 november 1917 beträffande Vilhelmina socken och den 15 oktober 1918 beträffande Stensele och Tärna socknar — avvittringsutslagen beträffande Sorsele, Dorotea, Vilhelmina och Stensele socknar avsågo allenast de delar av socknarna, som förut ej varit föremål för avvittring — samt av länsstyrelsen i Norrbottens län den 18 mars 1918 i fråga om överloppsmarker ovan och nedom odlingsgränsen i Jokkmokks socken, den 18 april samma år i fråga om sådan mark nedom odlingsgränsen i Gällivare socken och den 14 oktober 1918 i fråga om överloppsmarker ovan och nedom odlingsgränsen i Arjeplogs socken. Efter det berörda utslag i vissa delar genom besvär underställts Kungl. Maj:ts prövning, blevo utslagen genom särskilda av Kungl. Maj:t under åren 1918—1921 meddelade utslag med vissa mindre jämkningar fastställda.

Beträffande vård och förvaltningen av de områden, som vid avvittringen

inom Västerbottens och Norrbottens län utlagts till allmänningsskogar, hava bestämmelser meddelats genom förordningen den 18 juni 1920 (nr 331) angående allmänningsskogar i sagda län.

Gällande bestämmelser angående husbehovsskogarnas vård och disposition.

Gällande bestämmelser angående vården och dispositionen av de vid avvittringen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker utlagda husbehovsskogarna återfinnas huvudsakligen i förenämnda lag den 5 juni 1909 angående husbehovsskogar inom vissa områden samt kungörelsen den 8 oktober 1918 (nr 915) angående utsyning och stämpling å vissa husbehovsskogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. En närmare redogörelse för innehållet av dessa författningar torde här böra lämnas.

Lagen den 5 juni 1909 angående husbehovsskogar inom vissa områden.

1 § av husbehovsskogslagen upptager en definition å de två slag av husbehovsskogar, som enligt förenämnda kungörelse den 9 juni 1909 vid avvittringen kunde utläggas, nämligen särskilda och samfällda husbehovsskogar. Enligt denna definition, som ansluter sig till föreskrifterna i nyssnämnda kungörelse, förstås med särskild husbehovsskog dels den del av skogsanslaget till hemman eller nybygge, vilken vid avvittringen utlagts särskilt åt viss brukningsdel för tillgodoseende av nödigt husbehov, dels ock det skogsanslag, som för enahanda ändamål utlagts åt viss lägenhet (inhysingslägenhet). Med samfälld husbehovsskog förstås den del av skogsanslagen till hemman eller nybyggen, vilken för tillgodoseende av nödigt husbehov utlagts gemensamt åt två eller flera brukningsdelar, då dessa icke fått den för nämnda ändamål avsedda delen av skogsanslaget till fullo utlagd i särskild husbehovsskog.

I fråga om dispositionsrätten till *särskild husbehovsskog* gäller jämlikt lagens 2 § såsom regel, att avverkning å sådan skog må verkställas allenast till gårdens behov. Från denna regel givas emellertid vissa undantag, vilka finnas upptagna i 3—6 §§. Dessa undantagsfall åsyfta, att avverkning å särskild husbehovsskog må understundom verkställas dels för avvittringslagets gemensamma räkning och dels för ägarens eller åbons egen räkning till annat ändamål än gårdens behov.

Avverkning för avvittringslagets gemensamma räkning avhandlas i 3 och 4 §§. I 3 § stadgas härom, att — därest vid den tidpunkt efter fullbordad avvittring, då de nya ägototterna skola tillträdas, å särskild husbehovsskog finnes tillgång å barrskog utöver vad med tillämpande av en uthållig skogshushållning för gårdens behov erfordras — sådant överskott skall sist inom ett år efter tillträdet av vederbörande skogsstatstjänsteman på en gång utsynas för att efter verkställd stämpling för avvittringslagets gemensamma

räkning avverkas och bortföras inom tid, som av skogsstatstjänstemannen bestämmes till högst tre eller, där i visst fall i skogsvårdens intresse längre avverkningstid erfordras, högst tio år efter utsyningen. Angående förfogandet över det avverkade virket skall gälla vad angående förfogandet över virke, som avverkas å avvittringslagets allmänningsskogar, är stadgat. I samband med nu angivna bestämmelse upptager 3 § en föreskrift med avseende å det fall, att vid tillträdet av de nya ägolotterna å särskild husbehovsskog saknas för gårdens behov erforderlig skogstillgång. I dylikt fall skall enligt lagen ägaren eller åbon vara berättigad att, där anmälan göres hos vederbörande skogsstatstjänsteman sist inom ett år efter tillträdet, till fyllande av bristen å närmaste, avvittringslaget tillhöriga allmänningsskog erhålla utsyning av för gårdens behov erforderligt virke att efter verkställd stämpling uttagas under viss av utsyningsförrättaren bestämd tid. Jämlikt särskild föreskrift i lagen äga de nu omförmälda i 3 § upptagna reglerna ej tillämpning å särskild husbehovsskog, som tilldelats inhysingslägenhet. — I 4 § föreskrives, att, därest ståndskog å särskild husbehovsskog vindfälls eller skadas av eld i större utsträckning än att den vindfällda eller brandskadade skogen kan tillgodogöras för gårdens behov, innan den tager ytterligare skada, sådant överskott skall så fort lämpligen kan ske av vederbörande skogsstatstjänsteman utsynas och stämplas och inom tid, som av honom bestämmes, för avvittringslagets gemensamma räkning avverkas och bortföras. Angående förfogandet över virket gäller vad i 3 § stadgats för där avsett fall. Ägaren eller åbon skall dock vara berättigad att, där anmälan senast vid utsynings-tillfället göres hos vederbörande skogsstatstjänsteman, å närmaste, avvittringslaget tillhöriga allmänningsskog i mån av gårdens behov erhålla utsyning av högst motsvarande virkesmassa att efter verkställd stämpling uttagas under viss av utsyningsförrättaren bestämd tid. Ej heller nu nämnda stadganden i 4 § äga tillämpning å särskild husbehovsskog, som tilldelats inhysingslägenhet.

Vad härefter angår de undantagsfall, då avverkning å särskild husbehovsskog må verkställas för ägarens eller åbons egen räkning till annat ändamål än gårdens behov, upptagas bestämmelser härom i 5 och 6 §§. Enligt 5 § må, där skogstillgången å särskild husbehovsskog i andra fall än i 3 och 4 §§ sägs överstiger vad med tillämpning av en uthållig skogshushållning erfordras för gårdens behov, överskottet efter utsyning och stämpling av skogsstatstjänsteman avverkas av ägaren eller åbon med rätt till fritt förfogande över virket. Utsyning, varom nu sagts, må dock ej påkallas oftare än vart femte år. — Enligt 6 § kan ägare eller åbo erhålla tillstånd att för skogsmarks uppodling till åker eller äng fälla skog å särskilt husbehovsskogsområde med rätt att fritt förfoga över virket. Önskar ägaren eller åbon erhålla dylikt tillstånd, har han att göra anmälan härom hos vederbörande skogsstatstjänsteman, som åligger att, så snart sådant i samband med utsyningsförrättning i trakten lämpligen kan ske, å den uppgivna odlingsmarken anställa besiktning för utrönande av dess läge, storlek, beskaffenhet och tjänlighet till odling samt därefter till länsstyrelsen insända besiktningsinstru-

mentet med uppgift å den tid, som anses erforderlig för odlingens fullbordande, jämte det yttrande i övrigt, vartill besiktningen föranleder. Önskar ägaren eller åbon att, utan avbidande av utsyningsförrättning som nyss sagts, vinna handläggning av ärendet, äger han att på egen bekostnad föranstalta om besiktning av marken i viss i lagen angiven ordning. Finner länsstyrelsen det tillämnade odlingsföretaget vara av beskaffenhet, att avverkning av virke till fritt förfogande bör medgivas, har länsstyrelsen att därtill meddela tillstånd med utsättande av viss tid, inom vilken vid av länsstyrelsen bestämt vite odlingen skall vara fullbordad. Virke, till vars avverkning tillstånd sålunda erhållits, skall före avverkningen stämplas.

I fråga om de *samfällda husbehovsskogarna* upptager lagen — jämte en erinran om äganderätten till dessa skogar — bestämmelser dels rörande deras förvaltning och disposition och dels rörande avverkningens bedrivande å dem. I fråga om äganderätten till dessa skogar stadgas i 7 §, att andel i samfällad husbehovsskog skall tillkomma de brukningsdelar, för vars räkning skogen blivit avsatt, var efter dess mantal. Med avseende å förvaltningen och dispositionen av de samfällda husbehovsskogarna innehåller 7 §, att område, som vid avvitrting utlagts till samfällad husbehovsskog, skall bibehållas oförminskat och förvaltas enligt reglemente, som efter delägarnas hörande fastställles av länsstyrelsen. Beträffande avverkningens bedrivande föreskrives i 8 §, att avverkning å samfällad husbehovsskog må äga rum allenast efter utsyning och stämpling av vederbörande skogsstatstjänsteman samt att vid utsyningen skogen i regel icke må anlitas hårdare än tillämpandet av en uthållig skogshushållning föranleder, därvid dock skall iakttagas, att träd aldrig sparas så länge, att de därav taga skada eller skogsvården eljest tillbakasettes. Å de samfällda husbehovsskogarna förefinnes sålunda en friare utsyningsrätt än å de särskilda, å vilka senare den skogstillgång, som med tillämpning av uthållig skogshushållning erfordras för gårdens behov, regelrätt är undantagen från utsyning. Det virke, som utsynas å samfällad husbehovsskog, skall avverkas och föryttras för gemensam räkning. Delägare är dock oförhindrad att, om han så önskar, uttaga vad av virket belöper på hans andel i samfälligheten. I 9 § medgives ytterligare ett undantag från regeln, att samfällad husbehovsskog icke må hårdare anlitas än tillämpande av en uthållig skogshushållning föranleder. Uppstår till följd av våld, utflyttning vid skifte eller annan sådan anledning bland delägarna behov av större tillgång på byggnadsvirke än som vid utsyning enligt 8 § kan beredas, må nämligen enligt 9 § vederbörande överjägmästare kunna medgiva vidsträcktare utsyning, där detta är förenligt med god skogsvård och kan ske utan någon delägars förfång samt, ifall av utsyningen föranledes likvid mellan delägarna, under förutsättning tillika, att det för den samfällda husbehovsskogen fastställda reglementet bestämmer, huru likviden skall ske.

I husbehovsskogslagen meddelas vissa gemensamma bestämmelser rörande särskilda och samfällda husbehovsskogar, vilka bestämmelser återfinnas

i 10—16 §§. I 10 § erinras, att genom husbehovsskogs förklarande för skyddsskog rätten att förfoga över skogen kan varda inskränkt utöver vad i husbehovsskogslagen stadgas. I 11 § bemyndigas Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande utsyning och stämpling, varom i lagen förmäles. 12—16 §§ innehålla slutligen straff- och åtalsbestämmelser. Enligt 12 § är den, som å särskild eller samfälld husbehovsskog företager avverkning i strid mot de i husbehovsskogslagen meddelade föreskrifter, förfallen till bötesstraff, varjämte det avverkade virket skall, där det ligger kvar å skogen eller, om det är bortfört, fortfarande är i avverkarens besittning, tagas i beslag och dömas förbrutet. Undgår dylikt virke beslag, är den, som låtit verkställa avverkningen, skyldig att utgiva ersättning med belopp motsvarande värdet av samma virke. Innefattar avverkning, som nu nämnts, förbrytelse mot allmänna strafflagen, skall vad nyss sagts ej vinna tillämpning. Delägare i samfälld skog, som vid avverkning i strid mot husbehovsskogslagens föreskrifter tillika missbrukat sin rätt i samfälligheten, skall dock hava förverkat vad å honom belöper av det avverkade virket samt, där hans andel i virket undgår beslag, därför utgiva ersättning i enlighet med vad förut nämnts. Enligt 13 § äga kronobetjante samt tjänstemän och betjante vid skogsstaten lika behörighet att åtala förseelse, som omförmäles i 12 §, samt att med beslag belägga virke, som skall anses förbrutet.

**Kungörelsen den 8 oktober 1918 (nr 915) angående utsyning och stämpling
å vissa husbehovsskogar inom Västerbottens och Norrbottens
läns lappmarker.**

Med stöd av 11 § husbehovsskogslagen har Kungl. Maj:t genom förenämnda kungörelse den 8 oktober 1918 meddelat bestämmelser angående utsyning och stämpling å de skogar, som avses i berörda lag. Enligt dessa bestämmelser, som sedermera i viss del ändrats genom kungörelsen den 17 mars 1933 (nr 84), skola i fråga om utsyning och stämpling, där annat icke är särskilt stadgat, föreskrifterna i förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden äga tillämpning.

I nämnda förordning stadgas i nyssberörda hänseende, bland annat, att utsyning skall verkställas enligt avverkningsplan. Denna skall upprättas av vederbörande skogsstatstjänsteman på fastighetsägarens eller åbons begäran eller ock, där den genom fastighetsägarens eller åbons egen försorg upprättats av annan sakkunnig person, efter granskning av överjägmästaren godkännas av domänstyrelsen. Avverkningsplan skall upprättas särskilt för varje fastighet, där ej domänstyrelsen efter framställning av den, som äger eller med åborätt innehar närbelägna fastigheter, förordnat, att skogen därå tills vidare skall utgöra en skogshushållningsenhet under gemensam avverkningsplan. Avverkningsplan skall avse viss tid och grundas på undersökning av skogen. Planen skall så upprättas, att skogsägarens ekonomiska intresse tillgodoses genom uthålligt skogsbruk med iakttagande av skogsvårdens krav

särskilt i fråga om borttagande av överårig eller skadad skog samt höjande i övrigt av skogens alstringsförmåga. Område, där i följd av markens försumpning, brist på fröträd eller andra omständigheter naturlig återväxt är väsentligt försvårad, skall i avverkningsplanen behandlas för sig. Utsyning skall sökas före den 1 april hos vederbörande skogsstatstjänsteman, som det åligger att före den 1 påföljande oktober verkställa utsyning och stämpla det utsynade virket. Utsyning verkställs för en tid av tre år; dock må på domänstyrelsens prövning ankomma att, när särskilda skäl därtill äro, medgiva, att utsyning må därutöver ske för en tid framåt av högst tre år. Fråga om utsyning för längre tid framåt prövas av Kungl. Maj:t. Anser förrättningsmannen nödigt, att vissa träd tillsvidare överhållas såsom fröträd, skall föreskrift härom lämnas vid förrättningen. Fröträden skola genom förrättningsmannens försorg förses med tydligt märke och må sedermera icke avverkas utan tillstånd.

Bestämmelsen i förordningen den 18 juni 1915, att utsyning skall verkställas enligt avverkningsplan, äger ej tillämpning i fråga om särskilda husbehovsskogar. För sådan skog är enligt kungörelsen den 8 oktober 1918 upprättande av avverkningsplan ej erforderligt. Innan utsyning äger rum å särskild husbehovsskog, skall emellertid jämlikt nyssnämnda kungörelse i regel besiktning av skogen företagas av skogsstatstjänsteman, vilken däröver skall upprätta syncinstrument. Den som till annat ändamål än till husbehov avverkar virke å särskild eller samfällad husbehovsskog är enligt samma kungörelse pliktig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som för utövande av kontroll över avverkningen meddelas av vederbörande skogsstatstjänsteman. Överträdelse av dessa föreskrifter medför bötesstraff. Då avverkningsplan upprättas eller utsyning eller stämpling verkställs eller undersökning enligt 6 § husbehovsskogslagen företages, skall sökanden enligt kungörelsen den 17 mars 1933 utgöra nödig hantlangning.

Husbehovsskogarnas belägenhet och allmänna karaktär.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår, äro de skogar, som lyda under lagen angående husbehovsskogar, samtliga belägna i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Den övervägande delen av dessa skogar ligga inom förstnämnda län.

I Västerbottens läns lappmarker förekomma husbehovsskogar inom Dorotea, Vilhelmina, Tärna, Stensele och Sorsele socknar. Med undantag för några mindre skogstrakter i Sorsele socken ligga i detta län samtliga husbehovsskogar ovanför odlingsgränsen. Orsaken härtill är att söka däri, att landet nedanför sagda gräns i Västerbottens län varit föremål för allmän avvittning redan före husbehovsskogslagens tillkomst. Husbehovsskogarna inom Västerbottens län bilda till övervägande del större sammanhängande områden invid sjöar och vattendrag, tillhörande Ångerman-, Ume- och Vindelälvarnas vattensystem, samt sträcka sig genom de dalgångar, som bildas av

dessas vattensystem, långt upp i de övre fjällregionerna. Inom Tärna socken nå invid Umeälvens källsjöar husbehovsskogarna fram till omedelbar närhet av norska gränsen. Då husbehovsskogarna i Västerbottens län huvudsakligen ligga inom den egentliga fjällbygden, utgöras skogarna därstädes i regel av gran- eller björkskogar. Granskogarna utbreda sig från sjöarna och vattendragen ofta ända upp till barrskogsgränsen. Björkskogarna bestå till större delen av subalpina skogar.

I Norrbottens läns lappmarker hava husbehovsskogar utlagts inom Arjeplogs, Jokkmokks och Gällivare socknar. Den huvudsakliga delen av skogarna ligger inom förstnämnda socken. Då husbehovsskogarna i Norrbottens län tillkommit vid avvittring av krononybyggen å de kronoöverloppsmarker, som vid den allmänna avvittringen avsatts inom länet, ligger det i sakens natur, att skogarna inom sagda län ligga mera spridda än i Västerbottens län. Den större delen av husbehovsskogarna inom Norrbottens län är belägen nedom odlingsgränsen; allenast inom Arjeplogs och Jokkmokks socknar finnas en del mindre husbehovsskogsområden ovan sagda gräns. Husbehovsskogarna i Norrbottens län utgöras till övervägande del av tallskogar. Även i detta län förekomma dock granskogar, ehuru dessa äro av mindre omfattning.

Husbehovsskogarna ligga i allmänhet på betydande höjd över havet. Denna torde för flertalet skogar uppgå till 400 å 500 meter. Inom Västerbottens län, särskilt i Tärna socken, ligga dock åtskilliga skogar högre än 500 meter över havet och inom Norrbottens län, företrädesvis i Jokkmokks och Gällivare socknar, finnas husbehovsskogar, vilkas höjd över havet avsevärt understiger 400 meter.

Till närmare upplysning om belägenheten av husbehovsskogarna hänvisar kommissionen till en såsom bilaga II vid detta betänkande fogad karta.

Husbehovsskogarnas antal och areal.

Med ledning av uppgifter, som kommissionen infordrat från vederbörande skogsstatstjänstemän, har kommissionen låtit upprätta en tabell över husbehovsskogarnas antal och areal. I tabellen hava husbehovsskogarnas areal och dennas fördelning i produktiv skogsmark och impediment i allmänhet angivits i överensstämmelse med de uppgifter härom, som återfinnas i avvittringshandlingarna rörande de trakter, där skogarna äro belägna. I vissa fall har dock arealen angivits i enlighet med de arealuppgifter, som erhållits vid särskilda av vederbörande skogsstatstjänstemän verkställda taxeringar eller andra uppskattningar. Då den i avvittringshandlingarna angivna arealen produktiv skogsmark i allmänhet torde vara mindre än den verkliga, lär samma fel vidlåda siffrorna i tabellen. I denna hava uppgifter i förenämnda avseenden lämnats särskilt för varje socken och län, där husbehovsskogar finnas. Tabellen är av följande innehåll:

Tabell I. Husbehovsskogarnas antal och areal.

	Antal	A r e a l		
		Produktiv skogsmark hektar	Impediment hektar	Summa hektar
Västerbottens län.				
<i>Dorotea socken.</i>				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	8	2 563	1 799	4 362
Inhysingslägenheter.....	3	75	39	114
Summa	11	2 638	1 838	4 476
<i>Vilhelmina socken.</i>				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	282	27 025	20 842	47 867
Kronohemman ¹	37	4 001	2 308	6 309
Inhysingslägenheter.....	3	148	182	330
Summa	322	31 174	23 332	54 506
Samfälllda husbehovsskogar	4	3 786	1 247	5 033
De samfälllda husbehovsskogarna tillhöra uteslutande skattehemman.				
<i>Stensele socken.</i>				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	89	7 603	5 867	13 470
Kronohemman ¹	64	5 902	2 924	8 826
Inhysingslägenheter.....	2	28	209	237
Summa	155	13 533	9 000	22 533
<i>Tärna socken.</i>				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	81	3 949	7 849	11 798
Kronohemman ¹	171	7 194	15 416	22 610
Inhysingslägenheter.....	6	125	91	216
Summa	258	11 268	23 356	34 624
Samfälllda husbehovsskogar	19	13 694	1 616	15 310
Av de samfälllda husbehovsskogarnas areal belöper å				
skattehemman		4 933	577	5 510
kronohemman ¹		8 761	1 039	9 800

¹ Ifrågavarande fastigheter hava i skogsstatstjänstemännens uppgifter — i överensstämmelse med jordeboken — upptagits såsom kronohemman. I rättsligt avseende torde emellertid flertalet av dessa fastigheter vara att hänföra till kronobyggen.

¹ Ifrågasvarande fastigheter hava i skogsstatstjänstemännens uppgifter — i överensstämmelse med jordeboken — upptagits såsom kronohemman. I rättsligt avseende torde emellertid flertalet av dessa fastigheter vara att hänföra till krononybyggen.

	Antal	A r e a l		
		Produktiv skogsmark hektar	Impediment hektar	Summa hektar
<i>Sorsele socken.</i>				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	80	4 117	13 423	17 540
Kronohemman ¹	95	6 129	18 338	24 467
Inhysingslägenheter	1	314	38	352
Summa	176	10 560	31 799	42 359
Samfällda husbehovsskogar	6	830	699	1 529
Av de samfällda husbehovsskogarnas areal belöper å				
skattehemman		492	308	800
kronohemman ¹		338	391	729
Norrbottnens län.				
<i>Arjeplogs socken.</i>				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	7	343	571	914
Krononybyggen	186	7 057	7 910	14 967
Inhysingslägenheter	22	1 439	2 041	3 480
Summa	215	8 839	10 522	19 361
<i>Jokkmokks socken.</i>				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	7	279	103	382
Krononybyggen	35	1 218	875	2 093
Inhysingslägenheter	13	989	478	1 467
Summa	55	2 486	1 456	3 942
<i>Gällivare socken.</i>				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	3	123	186	309
Krononybyggen	25	874	912	1 786
Summa	28	997	1 098	2 095
S a m m a n d r a g.				
Västerbottens län.				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	540	45 257	49 780	95 037
Kronohemman	367	23 226	38 986	62 212
Inhysingslägenheter	15	690	559	1 249
Summa	922	69 173	89 325	158 498

¹ Se not 1 å sid. 26.

¹ Se not 1 å sid. 26.

	Antal	A r e a l		
		Produktiv skogsmark hektar	Impediment hektar	Summa hektar
Samfällda husbehovsskogar	29	18 310	3 562	21 872
Av de samfällda husbehovsskogarnas areal belöper å				
skattehemman		9 211	2 132	11 343
kronohemman		9 099	1 430	10 529
Norrbottnens län.				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	17	745	860	1 605
Krononybyggen	246	9 149	9 697	18 846
Inhysingslägenheter	35	2 428	2 519	4 947
Summa	298	12 322	13 076	25 398
Västerbottnens och Norrbottens län.				
Särskilda husbehovsskogar:				
Skattehemman	557	46 002	50 640	96 642
Kronohemman och krononybyggen	613	32 375	48 683	81 058
Inhysingslägenheter	50	3 118	3 078	6 196
Summa	1 220	81 495	102 401	183 896
Samfällda husbehovsskogar	29	18 310	3 562	21 872
Summa	1 249	99 805	105 963	205 768

Förestående tabell utvisar, att antalet särskilda och samfällda husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker uppgår till sammanlagt 1 249 med en areal av 99 805 hektar produktiv skogsmark och 105 963 hektar impediment eller tillhoppa 205 768 hektar. Av dessa skogar äro 1 220 särskilda och 29 samfällda husbehovsskogar. De förra omfatta en areal av 81 495 hektar produktiv skogsmark och 102 401 hektar impediment eller sammanlagt 183 896 hektar. De senare hava en areal av 18 310 hektar produktiv skogsmark och 3 562 hektar impediment eller tillhoppa 21 872 hektar.

Det övervägande antalet särskilda husbehovsskogar eller 922 äro belägna inom Västerbottens län. Inom Norrbottens län ligga allenast 298 dylika skogar. De samfällda husbehovsskogarna äro samtliga belägna i Västerbottens län. Arealen av de särskilda husbehovsskogarna i Västerbottens län utgör 158 498 hektar, därav 69 173 hektar utgöras av produktiv skogsmark och 89 325 hektar av impediment. Inom Norrbottens län är de särskilda husbehovsskogarnas areal 25 398 hektar, därav något mindre än hälften eller

12 322 hektar består av produktiv skogsmark och 13 076 hektar av impediment.

Av de särskilda husbehovsskogarna i Västerbottens län tillhöra 540 skogar med en areal av 95 037 hektar skattehemman, 367 skogar med en areal av 62 212 hektar kronohemman¹ samt 15 skogar med en areal av 1 249 hektar inhysingslägenheter. Inom Norrbottens län tillhöra 17 särskilda husbehovsskogar med en areal av 1 605 hektar skattehemman, 246 dylika skogar med en areal av 18 846 hektar krononybyggen och 35 skogar med en areal av 4 947 hektar inhysingslägenheter. Mellan Västerbottens och Norrbottens län föreligger sålunda den skiljaktighet, att i det förra flertalet av de särskilda husbehovsskogarna utlagts till skattehemman, medan i det senare dessa skogar i allmänhet tilldelats krononybyggen. Denna skiljaktighet äger samband med de olika förutsättningar, varunder den senare avvittningen ägde rum i de båda länen och för vilka i det föregående redogjorts.

Husbehovsskogarnas virkesförråd samt fördelningen av virkesförrådet av barrskog å olika mogenhetsklasser m. m.

Kommissionen har jämväl låtit upprätta en tabell dels över husbehovsskogarnas virkesförråd av barr- och lövskog samt huru detta fördelar sig genomsnittligt å varje husbehovsskog och per hektar produktiv skogsmark och dels huru virkesförrådet av barrskog fördelar sig å olika mogenhetsklasser. Även denna tabell har uppgjorts med ledning av uppgifter, som infordrats från vederbörande skogsstatstjänstemän. Då dessa uppgifter i allmänhet ej grunda sig å verkställda taxeringar utan å mer eller mindre summariska uppskattningar, äro siffrorna i tabellen i hög grad approximativa. För bedömande av den föreliggande lagstiftningsfrågan torde dessa siffror dock vara av intresse. Tabellen har införts å sid. 30 och 31.

Av tabellen framgår, att virkesförrådet per hektar produktiv skogsmark i medeltal utgör för de särskilda husbehovsskogarna i Västerbottens län 39 kubikmeter, för de samfällda husbehovsskogarna i samma län 38 kubikmeter och för de särskilda husbehovsskogarna i Norrbottens län 41 kubikmeter. I betraktande av husbehovsskogarnas i klimatiskt avseende ogynnsamma belägenhet torde dessa siffror få anses relativt tillfredsställande. Det är att märka, att vid de beräkningar, som ligga till grund för tabellens siffror angående virkesförrådet, de minsta dimensionerna ej medtagits. Enligt riksskogstaxeringsnämndens uppskattning av Sveriges skogstillgångar (stat. off. utr. 1932: 26, del II tab. 14) uppgår kubikmassan inom bark för dimensionsklasserna 10—45 + i fråga om Västerbottens läns lappmarker till 51·4 kubikmeter och i fråga om Norrbottens läns lappmarker till 32·1 kubikmeter, allt per hektar skogsproduktiv mark. En jämförelse mellan dessa och tabellens siffror visar, att å husbehovsskogarna i Västerbottens län markens produktionsförmåga är avsevärt sämre än å skogarna inom länets lappmarker, tagna såsom helhet, under det beträffande Norrbottens län förhållandet

¹ Se not 1 å sid. 26.

Tabell II. Husbehovsskogarnas virkesförråd inom bark samt fördelningen av virkesförrådet av barrskog å olika mögenhetsklasser m. m.

	Antal husbe- hovs- skogar	Areal pro- duktiv skogs- mark hektar	Virkesförråd inom bark av barr- och lövskog			Fördelningen av vir- kesförrådet av barr- skog å		
			totalt kbm	per hus- behovs- skog i genom- snitt kbm	per hektar pro- duktiv skogs- mark kbm	ut- veck- lings- bar skog %	av- verk- nings- mogen skog %	över- mogen eller ska- dad skog %
Västerbottens län.								
Dorotea socken.								
Särskilda husbehovsskogar:								
Skattehemman	8	2 563	110 954	13 869	43	14	62	24
Inhysingslägenheter	3	75	3 225	1 075	43	14	62	24
Summa och medeltal	11	2 638	114 179	10 380	43	14	62	24
Vilhelmina socken.								
Särskilda husbehovsskogar:								
Skattehemman	282	27 025	947 881	3 361	35	18	32	50
Kronohemman	37	4 001	158 616	4 287	40	17	39	44
Inhysingslägenheter	3	148	5 696	1 899	38	15	30	55
Summa och medeltal	322	31 174	1 112 193	3 454	36	18	33	49
Samfällda husbehovsskogar ...	4	3 786	87 463	21 867	23	20	31	49
Stensele socken.								
Särskilda husbehovsskogar:								
Skattehemman	89	7 603	411 377	4 622	54	47	34	19
Kronohemman	64	5 902	203 805	3 184	35	39	44	17
Inhysingslägenheter	2	28	1 725	862	62	60	40	—
Summa och medeltal	155	13 533	616 907	3 980	46	45	37	18
Tärna socken.								
Särskilda husbehovsskogar:								
Skattehemman	81	3 949	160 837	1 986	41	43	41	16
Kronohemman	171	7 194	373 551	2 184	52	54	35	11
Inhysingslägenheter	6	125	5 120	853	41	50	30	20
Summa och medeltal	258	11 268	539 508	2 091	48	51	36	13
Samfällda husbehovsskogar ...	19	13 694	582 531	30 660	43	39	43	18
Sorsele socken.								
Särskilda husbehovsskogar:								
Skattehemman	80	4 117	105 781	1 322	26	38	31	31
Kronohemman	95	6 129	174 682	1 839	29	35	32	33
Inhysingslägenheter	1	314	6 198	6 198	20	31	34	35
Summa och medeltal	176	10 560	286 661	1 629	27	36	32	32
Samfällda husbehovsskogar ...	6	830	23 460	3 910	28	54	30	16

Norrbottnens län.*Arjeplogs socken.*

Särskilda husbehovsskogar:

	Antal husbe- hovs- skogar	Areal pro- duktiv skogs- mark hektar	Virkesförråd inom bark av barr- och lövskog			Fördelningen av vir- kesförrådet av barr- skog å		
			totalt kbm	per hus- behovs- skog i genom- snitt kbm	per hektar pro- duktiv skogs- mark kbm	ut- veck- lings- bar skog %	av- verk- nings- mogen skog %	över- mogen eller ska- dad skog %
Skattehemman	7	343	13 100	1 871	38	37	34	29
Krononybyggen	186	7 057	269 300	1 448	38	40	33	27
Inhysingslägenheter	22	1 439	42 100	1 914	29	41	31	28
Summa och medeltal	215	8 839	324 500	1 509	37	40	33	27

Jokkmokks socken.

Särskilda husbehovsskogar:

Skattehemman	7	279	15 519	2 217	56	22	46	32
Krononybyggen	35	1 218	74 541	2 130	61	24	53	23
Inhysingslägenheter	13	989	46 850	3 604	47	18	51	31
Summa och medeltal	55	2 486	136 910	2 489	55	22	51	27

Gällivare socken.

Särskilda husbehovsskogar:

Skattehemman	3	123	3 594	1 198	29	11	34	55
Krononybyggen	25	874	35 618	1 425	41	18	41	41
Summa och medeltal	28	997	39 212	1 400	39	17	40	43

S a m m a n d r a g.**Västerbottens län.**

Särskilda husbehovsskogar:

Skattehemman	540	45 257	1 736 830	3 216	38	30	35	35
Kronohemman	367	23 226	910 654	2 481	39	40	37	23
Inhysingslägenheter	15	690	21 964	1 464	32	33	37	30
Summa och medeltal	922	69 173	2 669 448	2 895	39	34	36	30

Samfällida husbehovsskogar ..

29	18 310	693 454	23 912	38	37	41	22
----	--------	---------	--------	----	----	----	----

Norrbottnens län.

Särskilda husbehovsskogar:

Skattehemman	17	745	32 213	1 895	43	27	40	33
Krononybyggen	246	9 149	379 459	1 543	41	35	38	27
Inhysingslägenheter	35	2 428	88 950	2 541	37	29	41	30
Summa och medeltal	298	12 322	500 622	1 680	41	33	39	28

Västerbottens o. Norrbottens län.

Särskilda husbehovsskogar:

Skattehemman	557	46 002	1 769 043	3 176	38	30	35	35
Kronohemman och krononybyggen	613	32 375	1 290 113	2 105	40	38	38	24
Inhysingslägenheter	50	3 118	110 914	2 218	36	30	40	30
Summa och medeltal	1 220	81 495	3 170 070	2 598	39	33	37	30

Samfällida husbehovsskogar ..

29	18 310	693 454	23 912	38	37	41	22
----	--------	---------	--------	----	----	----	----

Summa och medeltal	1 249	99 805	3 863 524	—	39	34	38	28
--------------------	--------------	---------------	------------------	---	-----------	-----------	-----------	-----------

är motsatt. Den relativt svaga produktionsförmågan hos husbehovsskogarna i Västerbottens län äger samband därmed, att dessa skogar — med undantag allenast av vissa obetydliga områden i Sorsele socken — ligga ovanför odlingsgränsen.

Beträffande sammansättningen av husbehovsskogarnas virkesförråd av barrskog utvisar tabellen, att samtliga mogenhetsklasser äro representerade inom nämnda virkesförråd. Den övervägande delen av virkesförrådet tillhör emellertid mogenhetsklasserna 2 och 3, omfattande den förra avverkningsmogen och den senare övermogen och skadad skog. Av virkesförrådet av barrskog å de samfällda husbehovsskogarna tillhöra 37 procent mogenhetsklass 1, omfattande utvecklingsbar skog, 41 procent mogenhetsklass 2 och 22 procent mogenhetsklass 3. Motsvarande siffror för de särskilda husbehovsskogarna äro i fråga om Västerbottens län 34, 36 och 30 samt i fråga om Norrbottens län 33, 39 och 28. Dessa siffror visa, att barrskogens åldersfördelning å husbehovsskogarna är otillfredsställande, i det virkesförrådet av sådan skog i stor utsträckning utgöres av avverkningsmogen, övermogen eller skadad skog. Vid en rationell skogsskötsel bör tydligen skog, tillhörande mogenhetsklass 3, principiellt ej förekomma. Den onormala sammansättning av virkesförrådet, som sålunda förefinnes å husbehovsskogarna, utvisar, att dessa i avsevärd omfattning alltjämt utgöras av urskogar. Detta förhållande är emellertid ej någon enastående företeelse i lappmarkerna. Enligt riksskogstaxeringsnämndens uppskattning (del II tab. 16) fördelar sig i fråga om lappmarkerna kubikmassan inom bark av tall å olika mogenhetsklasser sålunda, att inom Västerbottens läns lappmarker 41·9 procent tillhöra mogenhetsklass 1, 29·2 procent klass 2 och 28·9 procent klass 3 samt inom Norrbottens läns lappmarker 28·9 procent tillhöra klass 1, 26 procent klass 2 och 45 procent klass 3. I fråga om gran äro motsvarande siffror för Västerbottens läns lappmarker 30·2, 28·2 och 41·6 samt för Norrbottens läns lappmarker 24·1, 26·2 och 49·7. En jämförelse mellan dessa och tabellens siffror visar, att förekomsten å husbehovsskogarna av barrskog, tillhörande mogenhetsklasserna 2 och 3, är mindre än å lappmarkernas skogar såsom helhet betraktade. Jämföras däremot husbehovsskogarna i förevarande avseende med de skogar, som lyda under lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, utfaller jämförelsen till nackdel för husbehovsskogarna. (De samfällda husbehovsskogarna, vilka i förhållande till de särskilda husbehovsskogarna omfatta en relativt obetydlig areal, lämnas här åsido.) Enligt en sammanställning, intagen i det av 1927 års skogssakkunniga för lappmarken den 31 mars 1931 avgivna betänkandet (stat. off. utr. 1931: 10) och avseende virkesförrådets fördelning å mogenhetsklasser i fråga om de under berörda lag lydande skogar, tillhöra av hela kubikmassan barrskog, barken medräknad, inom Västerbottens läns lappmarker 30·1 procent mogenhetsklass 1, 41·3 procent klass 2 och 28·6 procent klass 3 samt inom Norrbottens läns lappmarker 27·8 procent klass 1, 46·6 procent klass 2 och 25·6 procent klass 3. Den skiljaktighet i fråga om virkesförrådets sammansättning, som sålunda föreligger mellan husbehovsskogarna och skogarna under 1932 års lappmarks-

lag, torde hava sin orsak dels i de olika lagbestämmelser, som varit gällande rörande avverkning å dessa skogar, och dels däri, att husbehovsskogarna i allmänhet hava ett i avsättningshänseende mindre gynnsamt läge än skogarna under lappmarkslagen. Från skogsvårdssynpunkt är tydligen önskvärt, att å husbehovsskogarna, i likhet med vad genom 1932 års lappmarkslag skett i fråga om skogarna under denna lag, ökad avverkning av skog, tillhörande mogenhetsklass 3, kommer till stånd.

Den årliga tillväxten inom bark å husbehovsskogarna.

Kommissionen har vidare låtit verkställa undersökning rörande storleken av den årliga tillväxten inom bark å husbehovsskogarna i fråga om barr- och lövskog. Av de uppgifter, som kommissionen i detta avseende infordrat från vederbörande skogsstatstjänstemän och vilka liksom uppgifterna angående husbehovsskogarnas virkesförråd i allmänhet grunda sig på summariska uppskattningar av tjänstemännen, framgår, att den årliga tillväxten inom bark per hektar produktiv skogsmark i medeltal uppgår å de särskilda husbehovsskogarna till 0·6 kubikmeter samt å de samfällda husbehovsskogarna till 0·3 kubikmeter. Tillväxten per år och hektar å de särskilda husbehovsskogarna i Västerbottens län är enligt uppgifterna 0·6 kubikmeter, under det motsvarande siffra för Norrbottens län är 0·7. Den årliga tillväxten å husbehovsskogarna i Västerbottens län är väsentligt lägre än å de i länets lappmarker belägna skogarna, tagna såsom helhet. I fråga om de särskilda husbehovsskogarna i Norrbottens län är tillväxstsiffran däremot densamma som för skogarna i länets lappmarker. Enligt riksskogstaxeringsnämndens uppskattning (del II tab. 24) uppgår nämligen den årliga tillväxten per hektar skogsproduktiv mark för skogarna i Västerbottens läns lappmarker till 1·24 kubikmeter och för skogarna i Norrbottens läns lappmarker till 0·7 kubikmeter. Till jämförelse må här vidare anföras tillväxstsiffrorna för de skogar i Västerbottens och Norrbottens län, som äro belägna på höjder över havet av 300—500 meter samt över 500 meter. Den förra höjden torde i fråga om Norrbottens län och den senare i fråga om Västerbottens län — varest husbehovsskogarna i allmänhet ligga på större höjd över havet än 400 meter — i stort sett vara jämförlig med husbehovsskogarnas höjdläge. Tillväxstsiffrorna för skogar i nämnda höjdlägen äro i fråga om Västerbottens län 1·28 och 0·86 och i fråga om Norrbottens län 0·69 och 0·47 kubikmeter. Att husbehovsskogarna i Västerbottens län förete avsevärt lägre tillväxstsiffror än de inom länet befintliga skogar, som ligga på större höjd över havet än 500 meter, torde väsentligen bero därpå, att de förra skogarna i stor utsträckning äro belägna inom eller i omedelbar närhet av länets fjällregioner.

Husbehovsskogarnas föryngringsförhållanden.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår, äro husbehovsskogarna till övervägande del belägna inom eller i närheten av lappmarkernas fjällregioner på betydande höjd över havet. De klimatiska förhållandena inom de

trakter, där dessa skogar ligga, äro därför föga gynnsamma och medföra ofta betydande svårigheter för skogens växt och föryngring. En klimatverkan, som från skogsbiologisk synpunkt är särskilt ödesdiger för fjälltrakternas skogar, är, att trädens förmåga att alstra grobart frö i avsevärd mån nedsättes. Allenast med relativt långa mellanrum inträffa därstädes s. k. fröår, då grobart frö av tall eller gran i större mängder produceras. Vidare är att märka, att de klimatiska förhållandena i fjällregionerna i hög grad försvåra groningen av det frö, som alstrats därstädes. Den starka nederbörd och kyla, som under våren och försommaren ofta förekomma i dessa regioner, omöjliggöra nämligen i många fall groningen av det vindspredda och till marken fallna fröet.

De ogynnsamma skogsbiologiska förhållanden, som känneteckna fjälltrakterna, äro emellertid mindre framträdande i fråga om husbehovsskogarna än beträffande andra fjällskogar. Detta förhållande äger samband därmed, att husbehovsskogarna till större delen äro belägna utmed sjöar eller vattendrag, där marken i regel är mera näringsrik och bevattningsförhållandena mera gynnsamma än å högplåtarna. Vissa av de dalgångar, där huvudparten av husbehovsskogarna ligga, äro kända såsom de bördigaste i lappmarkerna. Husbehovsskogarnas läge å platålandens sluttningar mot sjöar eller vattendrag medför även, att skogarna genom de omgivande höjderna beredes visst skydd mot de hårda fjällvindarna. Av skogarna i lappmarkernas fjällregioner torde därför husbehovsskogarna i allmänhet hava de gynnsammaste föryngringsförhållandena.

En följd härav är, att inom betydande områden av husbehovsskogarna skogens reproduktion ej möter så stora svårigheter, som man med hänsyn till höjdläget kunnat förutsätta. Efter företagna avverkningar infinnes i allmänhet naturlig föryngring och de faror av olika slag, som i höjdlägena hota plantskogen, äro här mindre påtagliga. På grund av de långa mellanrum mellan fröåren, som i fråga om dessa skogar äga rum beträffande såväl tall som gran, måste man dock räkna med att föryngringen fortlöper långsamt. En förutsättning för att naturlig föryngring skall inträda å avverkningstrakterna är självfallet, att huggningarna utföras på sådant sätt, att de naturliga föryngringsbetingelserna tillvaratagas. För underlättande och påskyndande av föryngringen böra hyggesrensningar efter större avverkningar i allmänhet företagas. Å marker, som i högre grad äro besvärade av råhumus, torde därjämte markberedning i vissa fall vara erforderlig för erhållande av nöjaktig föryngring. Allenast undantagsvis torde vidtagandet av direkta kulturåtgärder för detta ändamål vara nödigt.

En i föryngringsavseende särskilt gynnad ställning intaga de i Norrbottens län nedom odlingsgränsen belägna husbehovsskogarna. Å dessa skogar, som ligga insprängda bland skogar, för vilka 1932 års lappmarkslag gäller, äro de klimatiska och biologiska betingelserna för skogens reproduktion fullt likartade med dem, som råda å sistnämnda skogar.

De relativt gynnsamma föryngringsförhållanden, som sålunda föreligga i fråga om stora delar av husbehovsskogarna, äro av särskild betydelse med

hänsyn till den avsevärda förekomsten å dessa skogar av övermogen och skadad skog. Det är uppenbarligen ett såväl allmänt som enskilt intresse, att dylik skog avverkas, innan den tager ytterligare skada. På grund av de goda möjligheter att erhålla naturlig föryngring, som i många fall föreliggande beträffande husbehovsskogarna, är ett uttagande av den övermogna och skadade skogen inom en jämförelsevis kort tidrymd från skogsvårdens synpunkt i hög grad önskvärt. Först sedan de gamla och mindrevärdiga skogsbestånden avverkats, kan å den mark, som upptagits av dessa bestånd, en ny och livskraftig skogsgeneration uppväxa och markens alstringsförmåga sålunda nöjaktigt utnyttjas.

Den bild, som i det föregående tecknats av husbehovsskogarnas föryngringsförhållanden, avser, såsom redan antytts, allenast de delar av dessa skogar, som äro belägna utmed sjöar eller vattendrag eller eljest hava ett från skogsbiologisk synpunkt mera gynnsamt läge. Dessa delar torde emellertid utgöra huvudparten av husbehovsskogarna. I fråga om de av dessa skogar, som ligga i oskyddade höjdlägen eller som växa å mycket grunda och näringsfattiga eller försumpade marker, äro förutsättningarna för skogarnas föryngring väsentligen andra. Dylika skogar förekomma huvudsakligen inom Vilhelmina, Tärna och Sorsele socknar. Vissa av dem hava utpräglad skyddsskogskaraktär. Även å nu ifrågavarande skogar torde efter avverkning naturlig föryngring oftast kunna erhållas, ehuru återväxten i många fall bliver sen och de uppkomna plantorna växa mycket långsamt. En förutsättning för föryngringen är dock i många fall, att avverkningen sker genom upptagande av mindre luckor, så att plantorna erhålla vindskydd av den omgivande äldre skogen, samt att erforderliga hyggesrensnings- och markberedningsåtgärder vidtagas i luckorna. Understundom torde, särskilt å de högt belägna råhumusmarkerna, kulturåtgärder erfordras för åstadkommande av föryngring inom rimlig tid. I vilken omfattning kulturer här erfordras och huru dessa lämpligen böra utföras för att lämna nöjaktigt resultat äro frågor, som ännu ej fullständigt utretts. Intill dess så skett, torde vidtagandet av kulturåtgärder endast i undantagsfall böra ifrågakomma. Den återväxt, som genom självsådd eller kulturåtgärder uppkommit å här ifrågavarande skogar, löper emellertid ej sällan risk att skadas genom snöskytte, förfrysning eller annan sådan händelse. Uppenbart är, att genom dylika skador resultatet av föryngringen avsevärt fördröjes. Något medel att förebygga skador av nyss angiven art har hittills ej kunnat anvisas av skogsvetenskapen.

Husbehovsskogarna och vederbörande fastigheters försörjning med husbehovsvirke.

För bedömande av husbehovsskogarnas betydelse för vederbörande fastigheters försörjning med husbehovsvirke har kommissionen ansett sig böra undersöka, huruvida och i vilka fall skogstillgången å de *särskilda* husbehovsskogarna — efter frånräknande av övermogen och skadad skog — kunde

anses tillräcklig att uthålligt förse berörda fastigheter med dylikt virke. Kommissionen har därför infordrat uppgifter härom från vederbörande skogsstatstjänstemän. Då i allmänhet ej heller dessa uppgifter grunda sig på taxeringar och besiktningar av de särskilda skogarna och fastigheterna utan på vissa av skogsstatstjänstemännen verkställda generella beräkningar, giva uppgifterna själfallet allenast en ungefärlig bild av förhållandena i förevarande avseende. I verkligheten torde dessa förhållanden vara gynnsammare än uppgifterna utvisa, enär de arealer produktiv skogsmark, som de särskilda husbehovsskogarna omfatta, sannolikt äro större än de arealer, som ligga till grund för skogsstatstjänstemännens nämnda beräkningar. Av uppgifterna framgår, att efter uttagande av den övermogna och skadade skogen erforderlig tillgång å husbehovsvirke i många fall skulle komma att saknas å de särskilda husbehovsskogarna. Kommissionen har med ledning av uppgifterna upprättat vidstående tabell över antalet dylika skogar.

Tabellen utvisar, att å ej mindre än 516 särskilda husbehovsskogar eller å 42 procent av samtliga skogstillgången efter avverkning av den övermogna och skadade skogen skulle komma att bliva otillräcklig för vederbörande fastigheters uthålliga försörjning med husbehovsvirke. Av dessa skogar äro 349 belägna i Västerbottens och 167 i Norrbottens län. Att efter den övermogna och skadade skogens uttagande brist i förevarande avseende beräknats komma att uppstå å ett så stort antal av ifrågavarande skogar, torde väsentligen bero därpå, att tillväxten å skogarna i många fall är svag. Med hänsyn härtill torde man vid fastställandet av de områden, som skulle utläggas såsom särskilda husbehovsskogar, i allmänhet hava förutsatt, att även överårig och skadad skog skulle i viss utsträckning ingå i det virkesförråd, som för vederbörande fastigheters förseende med husbehovsvirke skulle underkastas uthållig hushållning. Områdenas areal bestämdes till följd härav mindre än eljest bort ske. Undantagsvis torde förenämnda brist äga samband därmed, att fastighet med husbehovsskog efter avvitrningen delats i två eller flera och att till följd härav åtgången å husbehovsvirke ökats.

Av de från vederbörande skogsstatstjänstemän infordrade uppgifterna framgår, att i samtliga de fall, då efter avverkning av den övermogna och skadade skogen brist å husbehovsvirke beräknats komma att uppstå å särskild husbehovsskog, erforderligt husbehovsvirke lämpligen kan anskaffas antingen genom köp från närbelägen kronopark eller allmänningsskog eller ock från samfälld husbehovsskog.

I samband med nu ifrågavarande undersökning har kommissionen jämväl från vederbörande skogsstatstjänstemän inhämtat upplysning, i vilken omfattning stadgandet i 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen vunnit tillämpning. Såsom förut nämnts föreskrives i berörda stycke, att, därest vid tillträdet av särskild husbehovsskog efter fullbordad avvitrning erforderlig skogstillgång för gårdens behov saknas å skogen, ägaren eller åbon är berättigad att, där anmälan göres hos vederbörande skogsstatstjänsteman sist inom ett år efter tillträdet, till fyllande av bristen å närmaste, avvitringslaget till-

Tabell III. Antalet särskilda husbehovsskogar, å vilka efter avverkning av övermogen och skadad skog skogstillgången ej är tillräcklig att uthålligt förse vederbörande fastigheter med husbehovsvirke.

Västerbottens län.	Antal skogar	Summa
<i>Dorotea socken.</i>		
Inhysingslägenheter	3	3
<i>Vilhelmina socken.</i>		
Skattehemman	146	
Kronohemman	9	
Inhysingslägenheter	3	158
<i>Stensele socken.</i>		
Skattehemman	22	
Kronohemman	43	65
<i>Tärna socken.</i>		
Skattehemman	1	
Kronohemman	13	
Inhysingslägenheter	6	20
<i>Sorsele socken.</i>		
Skattehemman	59	
Kronohemman	44	103
Norrbottens län.		
<i>Arjeplogs socken.</i>		
Skattehemman	3	
Krononybyggen	119	
Inhysingslägenheter	14	136
<i>Jokkmokks socken.</i>		
Skattehemman	6	
Krononybyggen	22	28
<i>Gällivare socken.</i>		
Krononybyggen	3	3
Summa summarum		516
Sammandrag.		
<i>Västerbottens län.</i>		
Skattehemman	228	
Kronohemman	109	
Inhysingslägenheter	12	349
<i>Norrbottens län.</i>		
Skattehemman	9	
Krononybyggen	144	
Inhysingslägenheter	14	167
Summa summarum		516

höriga allmanningsskog erhålla utsyning av för gårdens behov erforderligt virke att efter verkställd stämpling under viss av utsyningsförrättaren bestämd tid uttagas. Av de uppgifter rörande tillämpningen av denna bestämmelse, som kommissionen infordrat från skogsstatstjänstemännen, framgår, att utsyning enligt bestämmelsen ägt rum till fyllande av brist i skogstillgången å husbehovsskogar allenast inom Stensele, Sorsele och Arjeplogs socknar. I Stensele socken har sålunda dylik utsyning verkställts till förmån för 20 skattehemman och 20 kronohemman. I fråga om Sorsele socken äro motsvarande siffror 56 och 26. I Arjeplogs socken har utsyning enligt bestämmelsen skett till förmån för 2 krononybyggen. Antalet av de fastigheter, för vilka här avsedd utsyning ägt rum, utgör sålunda 124. Den åt dessa fastigheter utsynade virkeskvantiteten uppgår enligt skogsstatstjänstemännens uppgifter till cirka 19 000 kubikmeter. Den tid, inom vilken det utsynade virket skulle vara avverkat och bortfört, har i allmänhet bestämts till två eller tre år.

Tidigare framställningar om ändring i lagstiftningen angående husbehovsskogar.

Såsom förut nämnts hemställde *domänstyrelsen* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 augusti 1933 om vidtagande av sådan ändring i lagen angående husbehovsskogar, att de i 8 § av lagen upptagna avverkningsreglerna rörande samfällda husbehovsskogar måtte erhålla tillämpning jämväl å de i lagen avsedda särskilda husbehovsskogarna.

Till belysning av de skogshushållningsprinciper, på vilka sagda lag vore byggd, åberopade domänstyrelsen i berörda skrivelse ett utlåtande, som den 28 maj 1929 avgivits av kammarkollegiet över en av vissa fastighetsägare och åbor i Sorsele socken gjord framställning om erhållande av ökad utsyning från sökandenas husbehovsskogar och däri kollegiet anför, bland annat:

Kollegiet finge erinra, att avsikten med 1909 års lagstiftning om husbehovsskogar varit att tillförsäkra jordbruket inom lappmarken möjlighet till en under varje tid tillräcklig husbehovsavverkning. Då emellertid skogen i de trakter, där husbehovsskogarna utlagts, i stor utsträckning varit mogen eller övermogen, hade husbehovsskogarna ofta kommit att bestå nästan uteslutande av sådan skog. Endast en mindre del härav hade kunnat uttagas i den i lagens 3 § stadgade ordning, ty eljest hade det framtida husbehovet blivit lidande. Återstoden finge förutom till husbehov enligt 5 § i lagen avverkas allenast i den mån den överstege vad med tillämpande av uthållig skogshushållning för gårdens behov erfordrades. Då lagen med *uthållig skogshushållning* torde avse bland annat ständigt möjlighet till husbehovsavverkning i tillräcklig omfattning, måste följderna av lagbestämmelserna bliva, att en del skog, ehuru mogen eller övermogen, icke finge avverkas och förty komme att försämrast. Att husbehovsskogarnas övermogna virkesförråd icke omedelbart finge avverkas, vore därför icke så orimligt, som sökandena syntes vilja göra gällande, men naturligtvis vore avverkningens fördelning på så lång tid, som erfordrades för att tillförsäkra skogarnas ägare erforderlig husbehovsavverkning, och som i ytterlighetsfall kunde tänkas bliva lika lång som skogens omloppstid, icke alltid

försvärlar från rent ekonomisk utgångspunkt. Det kunde måhända vara ekonomiskt förmånligare att under en kortare tid avverka skogen, och sedan med därför influtna medel jämte ränta bestrida kostnaderna för bränsle och byggnadsämnen under tiden, intill dess återväxten möjliggjorde förnyad avverkning. I vissa fall, där kommunikationerna vore mindre goda, skulle det dock sannolikt, sedan skogen avverkats, visa sig, att bränsle och byggnadsämnen icke kunde anskaffas, eller att det vore mera lönande att övergiva den fastighet, vartill skogen hört, än att fortsätta jordbruket därstädes, vilket väl icke ansåges önskvärt.

I skrivelsen erinrade domänstyrelsen vidare, att de avverkningsregler, som enligt 3 och 5 §§ husbehovsskogslagen gällde i fråga om de särskilda husbehovsskogarna, föreskrev en strängare ransonering med virkesförrådet än de i 8 § av lagen upptagna reglerna om avverkning å de samfälliga husbehovsskogarna samt anförde vidare:

På grund av den olika ordning, som varit rådande vid genomförandet i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker av den tidigare avvitrningen, d. v. s. den avvitrning, som därstädes ägt rum före tillkomsten av lagstiftningen angående husbehovsskogar, hade dessa skogar inom Norrbottens län, med undantag av de s. k. frälsetorpen (inhysingslägenheterna), kommit att i huvudsak förläggas å de inom det egentliga skogslandet belägna, vid den tidigare avvitrningen såsom kronoöverloppsmarker avsatta områdena. Helt annorlunda hade förhållandet blivit inom Västerbottens län, där vid den tidigare avvitrningen några överloppsmarker i stort sett icke avsatts. Den senare avvitrningen, den s. k. efteravvitrningen, hade därför kommit att omfatta den egentliga fjällbygden, där bosättning i större omfattning ägt rum än i Norrbottens län. På grund härav hade husbehovsskogarna inom Norrbottens län kommit att i huvudsak utläggas inom talskogsområden, medan åter husbehovsskogarna inom Västerbottens län, med undantag för Sorsele socken, i huvudsak utgjordes av granskog, ofta belägen omedelbart intill barrskogsgränsen. Till följd av något oklara detaljbestämmelser rörande uppskattningen av produktiv mark i samband med efteravvitrningen och vid områdestilldelningen hade husbehovsskogarna inom Sorsele socken kommit att omfatta avsevärt stora områden, varigenom dessa husbehovsskogar kommit att spela en viss roll i sina innehavares ekonomi. Gemensamt för husbehovsskogarna inom Västerbottens län vore emellertid, att desamma kommit att förläggas till trakter, vilka i stort sett icke berörts av tidigare avverkningar, till följd varav virkesförråden å dessa kommit att utgöras av så gott som uteslutande övermogen och hårt skadad skog, medan återväxtskog i regel saknats å desamma. I Norrbottens län åter hade de tidigare avsatta kronoöverloppsmarkerna, innan efteravvitrningen där framgick, övergått med avverkningar för kronans räkning av den grövsta och mest skadade skogen. I följd härav hade virkesförrådet, då husbehovsskogarna här utlagts, kommit att innehålla en väsentligt bättre sammansättning av skog i olika åldersklasser. Medan alltså inom Västerbottens län skogsvården och innehavarnas ekonomi krävde ett snabbt tillgodogörande av det övermogna och hårt skadade virkeskapitalet, gjorde sig samma synpunkter ej med samma styrka gällande inom Norrbottens län.

Styrelsen ansåge fullgiltiga skäl föreligga för en sådan ändring av husbehovsskogslagen, åtminstone vad Västerbottens län anginge, att, speciellt vad de särskilda husbehovsskogarna beträffade, en bättre skogsvård där kunde införas. Vid tillämpningen av de i 3 och 5 §§ av lagen angivna skogshushållningsprinciperna hade resultatet ofta blivit, att värdefull skog, för att den jämna ransoneringen av husbehovsvirket skulle kunna genomföras, ej fått tillgodogöras förr än den avtorkat eller angripits av röta. Härtill komme emellertid den omständigheten, att marken å husbehovsskogarna vid dylik skogsskötsel, eller rättare uttryckt, till följd av frånva-

ron av omvårdnad och skötsel kommit i ett sådant tillstånd, att skogens återväxt äventyrades. Att på sådant sätt behandla ett virkesförråd, som ingalunda helt saknade värde, även om detsamma under nu rådande konjunkturer endast i mindre omfattning kunde omsättas i penningar, och låta skogsmark förvildas, det torde enligt styrelsens förmenande ej ur någon synpunkt kunna försvaras.

Styrelsen hade den uppfattning, att åtskilligt vore att vinna till förmån för ifrågasvarande skogar genom vidtagande av ändring i husbehovsskogslagen enligt det av styrelsen i skrivelsen framställda förslaget.

Domänstyrelsens berörda förslag biträdades ej av föredraganden i styrelsen, *byråchefen C. G. Cassel*. I en vid skrivelsen fogad reservation uttalade denne, att, därest ändringar i husbehovsskogslagen befundes erforderliga, dessa borde åsyfta, att å de särskilda husbehovsskogarna i Västerbottens län utsynning finge på en gång medgivas i så stor utsträckning, som vore förenlig med skogens återväxt och framtida bestånd, samt att, om på sådant sätt utsynad skog icke omedelbart erfordrades för fastighetens eget behov av byggnadsvirke, densamma skulle försäljas genom vederbörande allmänningsstyrelsens försorg, varefter det skulle åligga samma styrelse att förvalta köpeskillingen och vid behov av byggnadsvirke i mån av tillgång därå tillhandahålla respektive fastighetsägare medel till inköp av dylikt virke.

Till stöd för den sålunda uttalade meningen anförde *byråchefen Cassel*:

Då, åtminstone vad husbehovsskogarna inom Västerbottens län anginge, dessa ur biologisk synpunkt närmast vore att jämföra med skyddsskogarna inom Jämtlands län, uppställde sig ganska självfallet den frågan, huruvida icke för nämnda skogar inom Västerbottens län borde gälla samma bestämmelser som för skyddsskogarna i Jämtland. Skogshushållningsprincipen beträffande de sistnämnda vore också åtskilligt friare än för de samfälda husbehovsskogarna. Skyddsskogslagen den 24 juli 1903 medgäve nämligen åt skogsägaren rättighet att på en gång erhålla utsynning i så stor utsträckning som med skogens återväxt och framtida bestånd vore förenligt.

Ur ren skogsvårdssynpunkt hölle reservanten före, att nämnda skogshushållningsprincip, tillsvidare åtminstone och till dess föryngringsproblemet i dessa skogar blivit närmare klarlagt, borde kunna godtagas för de särskilda husbehovsskogarna. Men här uppställde sig frågan om husbehovsskogsfastigheternas virkesförsörjning. Ehuruval de farhågor kammarkollegiet uttalat i berörda underdåniga utlåtande den 28 maj 1929 rörande nämnda fastigheters försörjning med bränsle syntes något överdrivna, då väl måste förutsättas, att jämväl björkskogen å ifrågasvarande områden kunde bidra till bränsleförsörjningen, kunde man icke underlåta att i viss mån giva berättigande åt de uttalade farhågorna i fråga om att bereda samma fastigheter tillgång till nödigt byggnadsvirke. Det finge nämligen icke anses uteslutet att, sedan å en husbehovsskog utsynning medgivits jämlikt de för skyddsskogslagen normgivande principerna, å sagda område icke skulle finnas möjlighet uttaga den virkeskvantitet, som skulle erfordras för att helt eller delvis nyuppföra fastighetens åbyggnader. Svårigheterna att vid dylika, helt visst mera enstaka förekommande fall anskaffa erforderligt byggnadsvirke torde emellertid få anses å ifrå från år förminska genom vägnätets utveckling i berörda trakter och förbättrade kommunikationer överhuvud taget. Då sålunda själva framskaffandet av byggnadsvirket till de flesta av berörda fastigheter icke torde möta oöverkomliga svårigheter, återstode frågan om anskaffande av dylikt virke, och härtill borde kontanta medel finnas tillgängliga. Det låge då närmast till hands att meddela sådana bestämmelser, att vederbörande skogsägare, vid en friare hushållning med det överåriga skogs-

kapitalet å den särskilda husbehovsskogen, ej finge själv tillgodogöra sig den härvid uppkomna inkomsten, utan borde denna förvaltas av viss myndighet — förslagsvis den styrelse, som förvaltade den i orten vid efteravvittringen bildade allmänningen — för att vid behov tillhandahållas ägaren av fastigheten i fråga i och för inköp av byggnadsvirke.

I de yttranden över domänstyrelsens förenämnda skrivelse, som på sätt förut nämnts avgåvos av *länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län* samt *kammarkollegiet*, tillstyrkte dessa myndigheter den i skrivelsen föreslagna lagändringen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län framhöll därvid, att, ehuru de olägenheter, som vore förbundna med de nuvarande bestämmelserna i ämnet, inom länet ej framträtt med samma styrka som inom Västerbottens län, den ifrågasatta lagändringen likväl i, bland annat, likformighetens intresse borde bringas att omfatta jämväl de norrbottniska husbehovsskogarna.

Kammarkollegiet ifrågasatte — i viss anslutning till den av byråchefen Cassel uttalade meningen — huruvida ej en sådan utvidgad rätt till avverkning, som av domänstyrelsen förordats, borde förbindas med vissa restriktiva bestämmelser, syftande till att lagstiftningens huvudändamål — att bereda fastighetsägarna i dessa trakter en konstant tillgång till virke — icke förfelades. Kollegiet anförde härutinnan:

Bestämmelser kunde anses erforderliga i syfte att, därest avverkning å *särskild* husbehovsskog prövades böra äga rum utöver vad som vore förenligt med en »uthållig skogshushållning», den köpeskilling, som för sådant fall inflöte, icke finge utan vidare disponeras av vederbörande fastighetsägare utan att köpeskillingen jämte upplupen ränta utbetalades i särskilda poster för inköp från annat håll av nödigt husbehovsvirke. Olika vägar kunde tänkas för åvägabringande av en ordning i sådant hänseende. Sålunda kunde föreskrivas, att försäljning av dylikt virke finge äga rum allenast genom vederbörande skogsstatstjänsteman, varefter behållna köpeskillingen för fastighetsägarens räkning gjordes räntebärande genom insättning i allmän bankinrättning under förbehåll att utbetalning av kapital- eller räntebelopp icke finge ske till vederbörande ägare med mindre landsfiskalen, efter prövning av därom gjord ansökan, medgivit, att medel finge lyftas för inköpande av nödigt virke. I likformighetens intresse skulle motsvarande regler gälla för såväl Norrbottens som Västerbottens län.

Emellertid komme en dylik ordning att medföra åtskillig omgång och förvaltningsbesvär. Törhända vore förhållandena sådana, att åt vederbörande skogsvärdande myndighet kunde överlämnas att tillse, att vid medgivande till avverkning i förekommande fall alltid lämnades kvar så mycket virke, som för en närmare framtid kunde vara erforderligt, eller att förefintlig björkskog kunde jämte för ändamålet reserverad annan skog bereda nödigt husbehov eller ock att detta behov kunde i tillfredsställande grad utfyllas från eventuellt förefintlig samfälld husbehovsskog. Föreläge dylika förhållanden, vore törhända risken ringa, därest fastighetsägaren själv skulle äga försälja virket och omedelbart förfoga över inflytande medel. I förevarande hänseende förefintliga möjligheter kunde emellertid icke av kollegiet på föreliggande material bedömas. De borde göras till föremål för vidare undersökning.

Sedermera hemställde *domänstyrelsen*, såsom jämväl i det föregående omnämnts, i skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet den 23 mars 1935,

att frågan om förändrad lagstiftning beträffande husbehovsskogarna måtte av departementschefen upptagas till övervägande, därvid även spörsmålet om en dylik lagstiftnings handhavande borde komma under omprövning.

Behovet av revision av husbehovsskogslagen.

Lagen angående husbehovsskogar och den i samband med denna utfärdade kungörelsen med ytterligare föreskrifter angående avvitrtringen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker tillkommo, såsom förut berörts, i huvudsakligt syfte att förhindra, att de skogar, som efter lagens utfärdande genom avvitrtring skulle tilldelas hemman och nybyggen i lappmarkerna, bleve spekulationsobjekt för trävaruindustrien och sålunda undandroges det ändamål, som man med skogstilldelningen i lappmarkerna i främsta rummet velat vinna, nämligen att stödja och utveckla jordbruksnäringen därstädes. De bestämmelser, som upptogos i nämnda kungörelse och enligt vilka viss del av hemman och nybyggen tillkommande skogsanslag skulle avsättas såsom särskilda eller samfälda husbehovsskogar samt återstoden för varje avvitrtringslag utläggas till allmänning att förvaltas för delägarnas gemensamma nytta, voro otvivelaktigt ägnade att främja ett förverkligande av nämnda syfte. Även de stadganden, som inrymdes i lagen angående husbehovsskogar och varigenom tryggades, att husbehovsskogarnas virkestillgångar i första hand reserverades för vederbörande fastigheters husbehov, utgjorde ett verksamt medel för stävjande av spekulationsintresset i fråga om dessa skogar. På grund av den utformning husbehovsskogslagens stadganden erhöilo i fråga om de särskilda husbehovsskogarna kom emellertid berörda ändamål att beträffande dem tillgodoses med åsidosättande i viss mån av skogsvårdens krav.

Till belysning härav må erinras, att enligt husbehovsskogslagen utsyning och stämpling å särskild husbehovsskog med rätt för ägaren eller åbon att fritt förfoga över virket i allmänhet må äga rum allenast där skogstillgången överstiger vad med tillämpande av en uthållig skogshushållning erfordras för gårdens behov. Denna bestämmelse innebär, att vederbörande skogsvårdsmyndighet har att tillse, att å särskild husbehovsskog skall såvitt möjligt sparas ett så stort virkesförråd, att ständig tillgång på husbehovsvirke i erforderlig omfattning finnes å fastigheten. En dylik hushållningsprincip kan själfvallet få till följd, att skog reserveras för husbehov även sedan den uppnått avverkningsmogen ålder eller eljest blivit av den beskaffenhet, att den från skoglig synpunkt bör avverkas. I fråga om de särskilda husbehovsskogarna har husbehovsskogslagen ock medfört en dylik konsekvens, i det tillgången å dessa skogar av övermogen och skadad skog är anmärkningsvärt stor. Ett sparande av sådan skog för husbehov överensstämmer uppenbarligen ej med en god skogsvård. Ej heller eljest torde, såsom kommissionen i det följande skall närmare beröra, tillämpande av en dylik hushållningsprincip i fråga om de särskilda husbehovsskogarna kunna anses motiverat.

Jämväl i ett annat avseende lämna husbehovsskogslagens avverkningsregler rum för befogad erinran. Enligt lagen är i fråga om särskild husbehovsskog rätten till husbehovsavverkning principiellt fri. Skogsvårdsmyndigheten äger sålunda ej ingripa för att hindra olämpliga husbehovsavverkningar. Då de särskilda husbehovsskogarna i många fall äro jämförelsevis små, är sättet för husbehovsvirkets uttagande ofta av stor betydelse för dessa skogar. Företagandet av olämpliga husbehovsavverkningar kan i fråga om dem för lång tid framåt omöjliggöra tillämpande av en rationell skogsvård. Avsaknaden av föreskrifter, som närmare reglera rätten till husbehovsavverkning å de särskilda husbehovsskogarna, måste därför betecknas såsom en brist i lagen. Denna brist är desto mera kännbar, som en ej obetydlig del av husbehovsskogarna är att hänföra till skyddsskogar och sålunda bör behandlas med särskild försiktighet.

I fråga om husbehovsskogslagen må vidare erinras, att den ej upptager någon bestämmelse om skyldighet för skogsägaren att efter avverkning vidtaga åtgärder för tryggnad av återväxten. Då föryngringsförhållandena å husbehovsskogarna ej sällan äro sådana, att dylika åtgärder kunna vara till betydande gagn för befordrande av återväxten, synas bestämmelser om reproduktionsskyldighet ej böra saknas i lagstiftningen angående dessa skogar.

Slutligen må framhållas, att med den organisation för husbehovsskogslagens handhavande, som nu är föreskriven, den viktiga rådgivande och upplysande skogsvårdsverksamheten bland vederbörande skogsägare ej torde kunna i önskvärd omfattning bedrivas. Vid lagens tillkomst förutsattes, att skogsvårdsmyndighetens uppgift skulle vara begränsad till vidtagande av de utsynings- eller andra åtgärder, som i lagen uttryckligen angåvos. Numera har i fråga om den övervägande delen av landets enskilda skogar skogsvårdsmyndighetens verksamhet utsträckts att avse även lämnande av råd och meddelande av undervisning rörande skogsvård, och denna sida av verksamheten har under senare tid vunnit alltmera ökad betydelse. Vid sådant förhållande kan den ståndpunkt, som husbehovsskogslagen intager i föröfvarande avseende, ej anses tillfredsställande.

Husbehovsskogslagens brister såväl i nu berörda som i vissa andra hänseenden hava kommit att framstå i skarp belysning efter tillkomsten av 1932 års lappmarkslag med dess utförliga och verksamma bestämmelser. Det är att märka, att sistnämnda lag äger tillämpning å, förutom andra skogar, jämväl vissa skogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker av väsentligen samma biologiska karaktär som de skogar, vilka lyda under husbehovsskogslagen. Det är uppenbarligen ett allmänt intresse, att sistnämnda skogar, vilka i stor utsträckning äro avsedda att tjäna såsom ett stöd för det minst bärkraftiga jordbruket i lappmarkerna, tillförsäkras en lika effektiv vård som övriga skogar i dessa trakter.

På grund av vad sålunda anförts finner kommissionen, att en genomgripande omarbetning av husbehovsskogslagen är av behovet påkallad.

Revisionens omfattning.

Den revision av lagstiftningen angående husbehovsskogar, som enligt kommissionens mening sålunda är önskvärd, torde för närvarande böra begränsas att avse de särskilda husbehovsskogarna. De samfällda husbehovsskogarna äro rättsligt sett av väsentligt annan karaktär än de särskilda och böra därför i en ny lagstiftning, i likhet med vad som delvis skett redan i husbehovsskogslagen, underkastas en mera ingående reglering än de senare. Denna reglering torde böra ansluta sig till lagstiftningen rörande andra samfällighetsskogar, för vilka särskilda bestämmelser meddelats rörande deras vård och förvaltning. Till dylika samfällighetsskogar äro att hänföra, bland andra, häradsallmänningar, besparingsskogar i Kopparbergs och Gävleborgs län samt allmänningsskogar i Västerbottens och Norrbottens län. Enligt de direktiv för ifrågavarande utredning, som innefattas i Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 20 juni 1935, skall vid utredningen även frågan om ändrad lagstiftning rörande sistnämnda två grupper skogar göras till föremål för undersökning. Det synes ändamålsenligt, att spørsmålet om revision av gällande lagbestämmelser rörande samfällda husbehovsskogar behandlas i samband med nyssangivna lagstiftningsfråga.

I enlighet härmed har kommissionen för närvarande till behandling upptagit allenast frågan om ny lagstiftning angående de särskilda husbehovsskogarna.

Grunderna för kommissionens förslag till ny lagstiftning angående särskilda husbehovsskogar.

Kommissionen övergår härefter till att redogöra för de grundlinjer, efter vilka enligt kommissionens mening en ny lagstiftning angående särskilda husbehovsskogar bör utformas.

Avverkningsregler.

Vid en revision av gällande bestämmelser rörande dessa skogar möter i första hand spørsmålet huru rätten till avverkning å skogarna bör regleras.

Enligt husbehovsskogslagen må å särskild husbehovsskog *avverkning för gårdens behov* bedrivas utan någon inskränkning. Den frihet i fråga om husbehovsavverkning, som lagen sålunda medger, innebär, såsom förut berörts, en fara för skogsvården å ifrågavarande skogar. I en ny lagstiftning torde i främsta rummet kravet på den yngre skogens skyddande mot olämpliga husbehovsavverkningar böra beaktas. I anslutning till den regel om avverkning i yngre skog, som upptagits i allmänna skogsvårdslagen och lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, synes i den nya lagstiftningen böra föreskrivas, att yngre skog ej må avverkas annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring. Husbehovsavverkning i äldre

skog torde däremot liksom nu principiellt böra vara fri. För den enskilde skogsägaren är det uppenbarligen av stor vikt, att sådan avverkning får obehindrat företagas. Från sagda regel bör dock i likhet med vad nu gäller undantag stadgas i fråga om sådana träd, som enligt skogsvårdsmyndighetens beslut skola överhållas såsom fröträd. Avverkning av dylika träd bör ej i något fall vara tillåten utan skogsvårdsmyndighetens tillstånd. Därjämte torde skogsvårdsmyndigheten böra tillerkännas befogenhet att ingripa reglerande beträffande husbehovsavverkning å sådana husbehovsskogar, där föryngringsförhållandena äro särskilt ömtåliga. Kommissionen vill erinra, att en ej oväsentlig del av husbehovsskogarna hava skyddsskogskaraktär. I fråga om dylika skogar kan enligt gällande lagstiftning — 10 § husbehovsskogslagen, jämförd med 2 § i 1903 års skyddsskogslag — rätten till husbehovsavverkning begränsas genom skogarnas förklarande för skyddsskogar. Den möjlighet, som enligt gällande lagstiftning föreligger att inordna husbehovsskogar av berörda karaktär under skyddsskogslagstiftningen, skall emellertid enligt ett av kommissionen i betänkande den 24 februari 1936 (st. off. utr. 1936: 19) framlagt förslag upphöra, och den i skyddsskogslagen medgivna befogenheten att begränsa rätten till husbehovsavverkning å skyddsskog kan sålunda, därest nämnda förslag genomföres, icke vidare göras gällande i fråga om husbehovsskogarna. Vid framläggande av berörda förslag har kommissionen emellertid beaktat, att möjligheten att ingripa reglerande i fråga om husbehovsavverkning å de husbehovsskogar, som äro av skyddsskogskaraktär, borde vid förslaget upphöjande till lag på annat sätt tillgodoses. Kommissionen har därför i betänkandet föreslagit, att i 10 § husbehovsskogslagen skulle upptagas en ny bestämmelse av innehåll, att, om husbehovsskog funnes böra bibehållas till skydd mot fjällgränsens nedgående samt på grund härav större inskränkning i ägarens eller åbons rätt att bruka skogen än förut i lagen sagts prövades vara av nöden, Kungl. Maj:t skulle hava att efter förutgången syn och undersökning förordna om den inskränkning i förfoganderätten, som av omständigheterna påkallades. I en ny lagstiftning angående husbehovsskogar torde det skydd mot olämpliga husbehovsavverkningar å vissa husbehovsskogar, som kommissionen med nyssangivna bestämmelse velat vinna, böra beredas på ett delvis annat sätt. Befogenheten att ingripa mot dylika avverkningar bör sålunda tillkomma vederbörande skogsvårdsmyndighet, och befogenheten bör kunna göras gällande i alla fall, då skydd för återväxten erfordras. En dylik reglering av rätten till husbehovsavverkning har upptagits i 19 § allmänna skogsvårdslagen. I denna paragraf har skogsvårdsstyrelse tillerkänts befogenhet att, där styrelsen finner nödigt att till skydd för återväxten å svårföryngrad skog avverkning till husbehov inom visst område tillsvidare ej må äga rum, meddela föreskrift därom. Därest en motsvarande befogenhet i fråga om de särskilda husbehovsskogarna lägges i skogsvårdsmyndighetens hand, torde härigenom ett nöjaktigt skydd mot olämpliga husbehovsavverkningar å dessa skogar vinnas. Ett stadgande av nu angiven innebörd torde sålunda böra upptagas i den nya lagstiftningen.

Vad härefter angår *avverkning för avsalu* må enligt husbehovsskogslagen sådan avverkning å särskild husbehovsskog företagas allenast efter utsynning eller stämpling av vederbörande skogsstatstjänsteman. Den omedelbara kontroll över dylik avverkning, som enligt lagen sålunda tillkommer skogsvårdsmyndigheten, bör enligt kommissionens mening principiellt bibehållas. Såväl på grund av husbehovsskogarnas geografiska läge och merendels ömtåliga skogsbiologiska förhållanden som med hänsyn till det ändamål skogarna äro avsedda att tjäna kan ett upphävande av denna kontroll ej anses tillrådligt.

Såsom norm för den omfattning, vari avverkning för avsalu må medgivas å särskild husbehovsskog, gäller enligt husbehovsskogslagen, att sådan avverkning ej får avse mer än den del av skogstillgången, som överstiger vad med tillämpande av en uthållig skogshushållning erfordras för gårdens behov. Denna bestämmelse innebär, såsom förut framhållits, att skogsvårdsmyndigheten i fråga om särskild husbehovsskog har att tillse, att å skogen såvitt möjligt sparas ett så stort virkesförråd, att ständig tillgång på husbehovsvirke i erforderlig omfattning finnes å fastigheten. Ett konsekvent genomförande av denna hushållningsprincip medför, att, där så erfordras, skog skall reserveras till husbehov även sedan den uppnått för avverkning lämplig ålder. Såsom förut berörts, har tillämpningen av denna princip å de särskilda husbehovsskogarna ock haft till följd, att tillgången på avverkningsmogen och skadad skog å dessa skogar är anmärkningsvärt stor.

Ett upptagande av berörda hushållningsprincip i en ny lagstiftning angående ifrågavarande skogar är tydligen ej förenligt med skogsvårdens krav. Ej heller eljest torde numera vara påkallat att å dessa skogar under alla förhållanden trygga tillgången å husbehovsvirke. Under de senaste årtiondena hava på grund av väg- och flottningsväsendets snabba utveckling och den alltmer ökade användningen av motorfordon kommunikationerna i lappmarkerna blivit i hög grad förbättrade. Möjligheten att, därest brist å husbehovsvirke skulle uppstå å fastighet med husbehovsskog, för rimlig kostnad anskaffa sådant virke från annan närbelägen skog är därför numera regelrätt för handen. Detta har ock vitsordats i de av kommissionen från vederbörande skogsstatstjänstemän infordrade uppgifterna. Till följd av kommunikationernas utveckling i lappmarkerna hava även avsättningsmöjligheterna för virke från husbehovsskogarna blivit gynnsammare, och ett sparande till husbehov av virke, som kan avyttras såsom industrieller annat gagnvirke, är därför ofta ekonomiskt ofördelaktigt för skogsägaren.

De ändrade förhållanden, som sålunda inträtt efter husbehovsskogslagens tillkomst, böra emellertid ej föranleda, att kravet på tryggandet av nödigt husbehovsvirke å de särskilda husbehovsskogarna helt eftergives. I likhet med vad som gäller i fråga om skogar under allmänna skogsvårdslagen och 1932 års lappmarkslag bör grundsatsen om husbehovsvirkets skyddande upprätthållas även i en ny lagstiftning angående de särskilda

husbehovsskogarna men inskränkning i denna grundsats medgivas i de fall, då dess tillämpning skulle komma att strida mot skogsvårdens krav. Skog, som uppnått den ålder eller eljest är av den beskaffenhet, att dess tillgodogörande är önskvärt från skogsekonomisk synpunkt, bör sålunda få avverkas till avsalu utan hinder av att fastigheten därigenom för framtiden kommer att lida brist på erforderlig husbehovsskog. Detsamma bör gälla i fråga om skog, som bör borttagas för att markens alstringsförmåga skall kunna på ett ändamålsenligt sätt tillgodogöras.

Den nu ifrågasatta ändringen i husbehovsskogslagen innebär en ej oväsentlig utsträckning av rätten till avsaluavverkning å de särskilda husbehovsskogarna. Jämväl i ett annat avseende torde denna rätt böra utvidgas.

Utsyning för avsalu å särskild husbehovsskog må enligt husbehovsskogslagen ej påkallas oftare än vart femte år. Denna bestämmelse äger samband med förenämnda princip om sparande å dylik skog av nödig skogstillgång för gårdens behov och åsyftar att förhindra spekulation med nämnda tillgång. Samtidigt som detta syfte tillgodosetts har emellertid bestämmelsen i fråga om det virke å särskild husbehovsskog, som överskjuter nämnda skogstillgång och som skogsägaren enligt lagen äger rätt att försälja, medfört hinder att utnyttja konjunkturerna å trävarumarknaden och sålunda verkat ekonomiskt ofördelaktigt för skogsägaren. Med den ändrade grundsats i fråga om reserverande å särskild husbehovsskog av virke till husbehov, som kommissionen i det föregående förordat, skulle berörda ogynnsamma verkan av ifrågavarande bestämmelse uppenbarligen bliva ännu mera framträdande. Med hänsyn härtill och då på grund av de ökade insikter i skogshushållning, som befolkningen i dessa trakter numera vunnit, berörda spekulationsfara näppeligen bör tillmätas större betydelse, torde i den nya lagstiftningen rätt att erhålla utsyning för avsalu böra medgivas skogsägarna oftare än vart femte år.

I motsats till andra skogsvårdslagar upptager husbehovsskogslagen ej någon bestämmelse, att vid avverkning till avsalu hänsyn skall tagas till möjligheten att efter avverkningen erhålla nöjaktig återväxt. Vid lagens tillkomst torde man hava förutsatt, att, då rätten till avsaluavverkning i lagen gjorts beroende av skogsvårdsmyndighetens tillstånd, denna utan särskild föreskrift komme att tillse, att avsaluavverkning ej medgaves i större omfattning än som vore förenlig med skogens återväxt. Såväl för skogsvårdsmyndigheten som för den enskilde skogsägaren är det emellertid av vikt, att rätten till avsaluavverkning i själva lagen gives ett i möjligaste mån preciserat innehåll. I enlighet härmed och då denna rätt bör göras så omfattande som utan efter sättande av skogsvårdens fordringar är möjligt, torde i anslutning till de regler, som i detta ämne upptagits i andra skogsvårdslagar, i den nya lagstiftningen böra införas en föreskrift i syfte, att ägare av särskild husbehovsskog principiellt skall vara berättigad att på en gång erhålla avsaluavverkning i den omfattning, som är förenlig med skogens återväxt. Från denna regel bör dock undantag stadgas för det fall, att avverkningen företages i yngre skog. I likhet med vad som föreslagits beträffande husbehovsavverkning bör av-

saluavverkning i yngre skog få verkställas allenast såsom en för skogens utveckling ändamålsenlig gallring. Erinras må, att en ytterligare inskränkning i nämnda regel föranledes av den grundsats om husbehovsvirkets skyddande, som kommissionen i det föregående tillstyrkt.

Den reglering av rätten till avsaluavverkning, som nu förordats, vilar på den förutsättning, att rättens utövning, såsom redan antytts, principiellt göres beroende av skogsvårdsmyndighetens tillstånd. Uppställandet av fordran å sådant tillstånd är motiverat även därav, att de föreslagna nya avverkningsreglerna medgiva en avsevärt stegrad avverkning av de relativt stora förråd avverkningsmogen och skadad skog, som nu finnas å de särskilda husbehovsskogarna. Ett alltför forcerat uttagande av dessa förråd skulle medföra ogynnsamma sociala verkningar för befolkningen i dessa trakter, i det efter förrådens exploatering skogsägarna under lång tid skulle vara avstängda från möjligheten att erhålla husbehovsvirke eller virke till avsalu från hithörande skogar. De svårigheter, som härigenom skulle uppstå för skogsägarna, vilkas ekonomi i många fall är grundad på en regelbundet återkommande avkastning från skogarna, torde ej behöva närmare angivas. För undvikande av dessa svårigheter bör vid uttagande av den mogna skogen ransonering i viss utsträckning genomföras. Tydligt är, att detta önskemål ej kan på ett betryggande sätt tillgodoses, med mindre skogsvårdsmyndighetens tillstånd regelrätt kräves för utövning av rätten till avsaluavverkning.

Därest skogsvårdsmyndighetens kontroll över avsaluavverkning skall bli fullt effektiv, bör i samband med lämnande av tillstånd till sådan avverkning liksom nu utsyning och stämpling i allmänhet verkställas. Lagstiftningen bör dock bereda möjlighet att i särskilda fall medgiva undantag från nämnda regel. Sådant undantag bör emellertid ej sträckas längre, än att i varje fall noggrann anvisning lämnas av den trakt, där avverkningen får företagas.

De synpunkter, som enligt vad nu anförts böra vara vägledande vid utformningen av stadgandena rörande avverkning å de särskilda husbehovsskogarna, torde i huvudsak tillgodoses genom de avverkningsregler, som finnas upptagna i 1932 års lappmarkslag. Det är att märka, att vissa av de skogar, som lyda under denna lag, i biologiskt avseende äro likartade med husbehovsskogarna. Med hänsyn härtill och då önskvärt är, att i möjligaste mån enhetliga stadganden gälla i fråga om avverkningen å skogarna i lappmarkerna, har kommissionen ansett sig böra undersöka, huruvida och i vad mån lappmarkslagens avverkningsregler kunna anses lämpade även för de särskilda husbehovsskogarna.

Lappmarkslagen upptager liksom husbehovsskogslagen olika bestämmelser rörande husbehovs- och avsaluavverkning.

Husbehovsavverkning må enligt lappmarkslagen städse företagas utan tillstånd av skogsvårdsmyndigheten. I yngre skog må sådan avverkning ej ske annorledes än såsom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring, med mindre skogsvårdsmyndigheten i särskilt fall med hänsyn till skogens beskaffenhet finner skäl medgiva en mera omfattande avverkning. I äldre skog må husbehovsavverkning äga rum utan inskränkning.

Avsaluavverkning må regelrätt verkställas allenast efter tillstånd av skogsvårdsmyndigheten. Dock erfordras ej tillstånd i fråga om avverkning av lövträd nedom odlingsgränsen samt ej heller i fråga om annan avverkning, då denna företages såsom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring i sådana bestånd av yngre skog, vilka vid avverkningsplans upprättande blivit å karta tydligt utmärkta och särskilt angivits vara under planens giltighetstid i behov av gallring. Avsaluavverkning i yngre skog är underkastad enahanda begränsning, som enligt lagen gäller i fråga om husbehovsavverkning i sådan skog.

Rörande de grunder, som i övrigt skola gälla för meddelande av avverkningstillstånd, upptager lagen utförliga bestämmelser. Enligt dessa skall tillstånd till avverkning av barrträd regelrätt meddelas enligt avverkningsplan. Dock må, där med hänsyn till fastighetens belägenhet eller tillgång å barrskog avkastningen ej lämpligen kan tillgodogöras genom regelbundet återkommande avverkningar, avverkningstillstånd meddelas utan hinder därav, att avverkningsplan ej upprättats. Avverkningsplan skall i allmänhet uppgöras särskilt för varje fastighet samt angiva den myckenhet virke, som må avverkas under viss tid. Vid avverkningsplans upprättande skall tillses, dels att skadad eller överårig skog, som kan befaras avtaga i användbarhet, ävensom äldre skog, som i högre grad hindrar den yngre skogens utveckling, må kunna snarast avverkas, dels att i övrigt, utan åsidosättande av fordran på en såvitt möjligt jämn virkesavkastning, äldre skog uttages i den omfattning, som erfordras för att skogen må inom skälig tid komma i sådant skick, att skogsmarkens alstringsförmåga varder på ändamålsenligt sätt tillgodogjord. Tillstånd till avverkning skall sökas hos skogsvårdsmyndigheten före den 1 april, och det åligger myndigheten i allmänhet att tillse, att slutligt beslut i anledning av ansökningen meddelas före den 1 påföljande oktober. Tillstånd till avverkning, som meddelas enligt avverkningsplan, skall, där ej avverkning i mindre omfattning äskas, i regel avse den avverkning, som belöper å en tid av fem år. Grundas ej tillstånd å avverkningsplan må, såvitt fråga är om skog, vilken icke är att anse såsom yngre, avverkning medgivnas på en gång i så stor utsträckning, som med skogens återväxt är förenlig. Dock skall härvid iakttagas, att, därest icke avverkningen föranlåtes av skogens beskaffenhet eller eljest en god skogsvårds fordringar, fastigheten icke genom avverkningen må komma att för framtiden lida brist på husbehovsskog enligt ortens förhållanden. Då tillstånd till avverkning meddelas enligt avverkningsplan, skall i regel utsyning verkställas. De utsynade träden skola därvid stämplas genom förrättningsmannens försorg. Meddelas tillstånd till avverkning annorledes än enligt avverkningsplan, må, där så finnes tillräckligt, i stället för utsyning och stämpling allenast anvisning äga rum av viss trakt, där avverkningen får företagas. Finner skogsvårdsmyndigheten vid meddelande av tillstånd till avverkning nödigt, att vissa träd överhållas såsom fröträd, äger denna utfärda föreskrift därom. Fröträden skola genom myndighetens försorg förse med tydligt märke och få sedermera icke avverkas utan myndighetens tillstånd.

Lappmarkslagens nu angivna avverkningsregler äro enligt kommissionens mening väl ägnade att vinna tillämpning även å de särskilda husbehovsskogarna. De reformkrav, som kommissionen i det föregående uppställt med avseende å lagstiftningen rörande dessa skogar, bliva, såsom redan antytts, i huvudsak tillgodosedda genom berörda regler. Kommissionen vill särskilt understryka, att samtidigt som dessa regler medgiva en mera vidsträckt avverkningsrätt än husbehovsskogslagen i fråga om de avsevärda förråd avverkningsmogen eller skadad skog, som finnas å ifrågavarande skogar, reglerna i stort sett lämna i skogsvårdsmyndighetens hand att bestämma den takt, vari avverkningen av dessa förråd må äga rum. Skogsvårdsmyndigheten torde sålunda hava möjlighet att vid avverkningen genomföra den ransonering, som må finnas påkallad till förebyggande, att här avsedda fastigheter genom uttagandet av nämnda förråd under mera avsevärd tid komma att lida brist på nödig skog till husbehov. Därjämte må framhållas, att de i lappmarkslagen upptagna bestämmelserna om avverkningstillstånds meddelande enligt avverkningsplan möjliggöra i fråga om de större husbehovsskogarna tillämpande av en mera rationell hushållning än i husbehovsskogslagen förutsatts. Även må betonas, att den rätt att årligen söka och erhålla tillstånd till avsaluavverkning, som lappmarkslagen medgiver, uppenbarligen bereder skogsägarna bättre möjlighet än förut att vid avyttringen av sina skogsprodukter beakta konjunkturerna på trävarumarknaden.

I ett avseende tillgodoser emellertid ej lappmarkslagen de fordringar, som i det föregående uppställts på den nya lagstiftningen angående de särskilda husbehovsskogarna. Lagen lämnar ej skogsvårdsmyndigheten någon möjlighet att ingripa mot olämpliga husbehovsavverkningar i äldre skog. Därest lappmarkslagens avverkningsregler utsträckas att äga tillämpning å berörda skogar, böra dessa regler därför kompletteras med en föreskrift i detta avseende av det innehåll kommissionen i det föregående angivit.

På grund av vad sålunda anförts har kommissionen funnit sig böra föreslå, att lappmarkslagens avverkningsregler, kompletterade på sätt nyss angivits, förlänas giltighet även i fråga om de särskilda husbehovsskogarna. Kommissionen förutsätter självfallet härvid, att de speciella förhållanden, som föreligga ifråga om dessa skogar, vid tillämpningen av nämnda regler noggrant beaktas.

I det yttrande, som kammarkollegiet, på sätt förut nämnts, avgav över domänstyrelsens i skrivelse den 19 augusti 1933 framlagda förslag till ändringar i husbehovsskogslagen, ifrågasattes, huruvida icke — därest en sådan utvidgning av rätten till avverkning å de särskilda husbehovsskogarna medgaves, som av domänstyrelsen i skrivelsen förordades — vissa bestämmelser borde utfärdas i syfte att de medel, som inflöte för det från skogarna försålda virket, skulle omhändertagas för skogsägarnas räkning av offentlig myndighet samt under myndighetens kontroll användas för inköp av nödigt husbehovsvirke. Såsom kollegiet även antytt torde emellertid en dylik anordning komma att medföra åtskillig omgång och förvaltningsbesvär, vilka besvär näppeligen torde uppvägas av de fördelar, som genom anordningen

skulle vinnas. Med hänsyn härtill och då enligt kommissionens mening anledning att i fråga om ägarna eller innehavarna av de särskilda husbehovsskogarna stadga inskränkningar i deras rätt att själva förvalta avkastningen från dessa skogar lika litet föreligger som beträffande landets övriga skogsägare, har kommissionen icke ansett sig böra förorda meddelande av några lagbestämmelser i berörda ämne.

Reproduktionsskyldighet.

Den gällande husbehovsskogslagen innehåller icke några bestämmelser om skyldighet för innehavarna av de särskilda husbehovsskogarna att vidtaga åtgärder till säkerställande av återväxten å skogarna. Detta förhållande torde hava sin grund däri, att man vid tiden för husbehovsskogslagens tillkomst ansåg möjligheterna att genom direkta reproduktionsåtgärder påverka föryngringen å skogarna i lappmarkerna synnerligen små. Den enda utväg att underlätta föryngringen, som då ansågs stå till buds, var att genom försiktiga avverkningar stödja naturens eget arbete i sådant hänseende. Numera torde emellertid uppfattningen om föryngringsmöjligheterna i lappmarksskogarna hava väsentligen förändrats genom det intresserade studium av föryngringsproblemen i fråga om dessa skogar, som under de senaste decennierna bedrivits. För närvarande torde fackmännen på ifrågavarande område vara ganska eniga därom, att mycket står att vinna i fråga om förbättringen av skogsförhållandena i lappmarkerna genom vidtagandet av positiva åtgärder för främjande av föryngringen å skogarna därstädes. I lagstiftningen har detta förhållande kommit till ett tydligt uttryck därigenom att i 1932 års lappmarkslag upptagits ingående bestämmelser rörande reproduktionsskyldighet, vilka nära ansluta sig till de föreskrifter i ämnet, som enligt allmänna skogsvårdslagen gälla i fråga om de under denna lag lydande skogar.

För skogsvården å de särskilda husbehovsskogarna torde införandet av reproduktionsskyldighet med avseende å dem medföra betydande fördelar. Dessa skogar bestå, såsom förut framhållits, i stor utsträckning av gamla och oväxtliga bestånd, vilka, så snart ske kan, böra ersättas med nya och växtkraftiga sådana. Tydligt är, att denna omföring kan snabbare åga rum, därest positiva åtgärder vidtagas för föryngringens underlättande. Det är ock uppenbart, att ett skyndsamt genomförande av en dylik förändring i fråga om skogarnas sammansättning är ekonomiskt fördelaktigt för skogarnas innehavare. Även i fråga om sådana skogar, å vilka virkesförrådets åldersfördelning är jämförelsevis normal, torde en snabbare och bättre föryngring ej sällan kunna erhållas, därest återväxten underlättas genom direkta åtgärder från markägarens sida.

Ett upptagande av reproduktionsskyldighet i den nya lagstiftningen rörande de särskilda husbehovsskogarna är påkallat även av den grund, att därigenom större enhetlighet ernås på skogslagstiftningens område. Sedan i fråga om det övervägande antalet enskilda skogar i riket reproduktions-

skyldighet numera stadgats, torde följdriktigheten kräva, att dylik skyldighet införes även beträffande de särskilda husbehovsskogarna, som antingen äro av enskild natur eller innehavas av enskilda med sådan rätt, att de äro jämförliga med enskilda skogar.

Kommissionen finner sig alltså böra förorda, att reproduktionsskyldighet föreskrives även i fråga om de särskilda husbehovsskogarna.

Vid utformningen av en dylik skyldighet beträffande nämnda skogar bör tillses, att skyldigheten avväges efter de varierande skogsbiologiska förhållanden, som råda å dem. Såsom förut framhållits äro ifrågavarande skogar ofta belägna å relativt näringsrika marker utmed sjöar eller vattendrag eller hava eljest ett från skogsbiologisk synpunkt mera gynnsamt läge. Å skogar, som tillhöra denna kategori, torde reproduktionsåtgärder bliva till icke ringa gagn för återväxtens underlättande. De reproduktionsåtgärder, som kunna ifrågakomma å dessa skogar, utgöras främst av röjnings- och markberedningsåtgärder. Understundom torde emellertid även mera omfattande åtgärder såsom sådd, plantering eller dikning kunna med goda resultat komma till användning. Vad däremot angår de husbehovsskogar, som ligga i oskyddade höjdlägen eller växa å mycket svaga eller försumpade marker, torde vidtagande av reproduktionsåtgärder å dem icke lämpligen böra i större utsträckning äga rum. För erhållande av återväxt å dessa skogar lär man alltså i huvudsak hava att lita till de naturliga föröngningsmöjligheterna. I betraktande av det nu anförda bör reproduktionsskyldigheten tydligen erhålla ett sådant innehåll, att dess tillämpning kan anpassas efter de olika förhållanden, som råda inom skilda delar av de särskilda husbehovsskogarna. Vid reproduktionsskyldighetens bestämmande bör vidare hänsyn tagas till den fortgående utvecklingen inom skogsbruket. Skyldigheten bör alltså ej begränsas till vissa speciella åtgärder utan givas en allmän innebörd, så att möjlighet föreligger att vid skyldighetens tillämpning nyttiggöra de erfarenheter rörande föröngningsförhållandena å ifrågavarande skogar, som framdeles kunna vinnas. Därjämte bör, i anslutning till den omfattning reproduktionsskyldigheten erhållit i andra skogsvårdslagar, denna skyldighet i den nya lagstiftningen fastställas att avse vidtagandet av reproduktionsåtgärder såväl efter avverkning som efter vissa genom naturförhållanden eller annorledes uppkomna skador å skogen. Slutligen bör tillses, att skyldigheten icke bliver alltför betungande för innehavarna av ifrågavarande skogar.

De synpunkter, som enligt kommissionens uppfattning sålunda böra tagas i betraktande vid utformningen av reproduktionsskyldigheten i fråga om här avsedda skogar, torde i allt väsentligt tillgodoses genom de föreskrifter i ämnet, som upptagits i 1932 års lappmarkslag. Enligt denna lag åligger det markägaren att vidtaga återväxtåtgärder såväl efter avverkning som efter vissa å skogen inträffade skador. I fråga om den förra skyldigheten innehålla lagens bestämmelser, att, då efter verkställd avverkning — vare sig denna skett för husbehov eller till avsalu — behov av återväxtåtgärder föreligger, markägaren har att vidtaga sådana åtgärder, som er-

fordras för att *nöjaktig* återväxt inom *skälig* tid efter avverkningen kommer till stånd å det avverkade området. Av bestämmelsernas avfattning framgår, att vid avgörandet av frågan om återväxten är *nöjaktig* eller ej hänsyn skall tagas till de *å avverkningsorten rådande naturförhållandena*. Den å det avverkade området uppkomna skogen skall enligt lagen vidmakthållas till dess densamma nått den utveckling, att den ej längre är att räkna såsom plantskog. Reproduktionsskyldigheten har sålunda i detta fall bestämts på det sätt, att den kan anpassas efter de olika skogsbiologiska förhållanden, som förefinnas å olika avverkningstrakter. Såsom ytterligare säkerhet för att skyldigheten i tillämpningen ej skall bli alltför kännbar för markägaren har skogsvårdsmyndigheten i lagen tillagts rätt att, därest den däri stadgade reproduktionsskyldigheten skulle i särskilt fall bli synnerligen betungande, medgiva skälig begränsning av densamma. Vid utsträckande av sist angivna bestämmelse att äga tillämpning i fråga om de särskilda husbehovsskogarna torde med hänsyn till vikten att *nöjaktig* återväxt erhållas efter företagna avverkningar å dessa skogar skogsvårdsmyndigheten böra beredas möjlighet att i sådana fall, då begränsning av reproduktionsskyldigheten enligt samma bestämmelse ägt rum, lämna understöd av allmänna medel för utförande av de reproduktionsåtgärder, som utöver de markägaren åliggande finnas påkallade för återväxtens betryggande. — Vad beträffar skyldigheten att vidtaga återväxtåtgärder efter skador å skogen innehålla bestämmelserna i lappmarkslagen härutinnan, att, då skada uppkommer i skog genom brand, storm, snöbrott, insektshärjning eller annan dylik händelse eller genom åverkan, markägaren kan åläggas att utföra åtgärder för betryggande av återväxt efter skadan i principiellt samma omfattning som efter avverkning. Skyldigheten är dock i detta fall underkastad den viktiga begränsningen, att, där markens ägare ej uppsåtligen förorsakat eller genom åsidosättande av någon honom åliggande skyldighet vållat skadegörelsen, åtgärder för återväxtens betryggande ej må fordras till större kostnad än som motsvarar värdet av de vid skadegörelsen fällda träd, som finnas kvar å området eller av ägaren tillgodogjorts, ävensom de kvarstående träd, vilka blivit så skadade, att de ej böra bibehållas eller eljest måste såsom hinderliga för betryggande av *nöjaktig* återväxt borttagas, jämte den ersättning markägaren i anledning av skadan uppburit eller kunnat uppbära. Härutöver har i lagen skogsvårdsmyndigheten tillagts befogenhet att, om nyssangivna skyldighet skulle för markägaren bli synnerligen betungande, medgiva skälig begränsning därav. Med hänsyn till det sätt, varpå reproduktionsskyldigheten i förevarande fall sålunda bestämts, torde densamma med fördel kunna vinna tillämpning även beträffande de särskilda husbehovsskogarna. Det är att märka, att skyldigheten ej gäller skada, som uppstått genom betning av hemdjur. Enligt allmänna skogsvårdslagen åligger skogsägaren reproduktionsskyldighet även efter sådan skada. Att i fråga om de särskilda husbehovsskogarna utsträcka reproduktionsskyldigheten att jämväl omfatta skada, uppkommen genom betning av hemdjur, finner sig kommissionen icke böra ifrågasätta, då det

uppenbarligen är önskvärt, att i möjligaste mån enhetliga bestämmelser i förevarande avseende gälla beträffande samtliga i lappmarkerna belägna enskilda eller med enskilda jämförliga skogar.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommissionen ansett sig böra föreslå, att de i lappmarkslagen upptagna reproduktionsbestämmelserna i princip förlänas giltighet jämväl beträffande särskilda husbehovsskogar. Kommissionen förutsätter härvid, att även efter införande av reproduktionsplikt i fråga om berörda skogar avverkningarna å dem komma att verkställas på sådant sätt, att möjligheterna till erhållande av naturlig förnygring noggrant tillvaratas.

Omläggning av skogsmark till annan användning.

Enligt husbehovsskogslagen må skogsmark å de särskilda husbehovsskogarna i viss ordning omläggas till åker eller äng. För verkställande av sådan omläggning erfordras tillstånd av länsstyrelsen. Innan fråga om sådant tillstånd prövas av länsstyrelsen, skall besiktning av det till omläggning avsedda skogsområdet verkställas av vederbörande skogsstatstjänsteman eller kronobetjänt eller av två trovärdiga män. Vid meddelande av tillstånd till omläggning utsätter länsstyrelsen viss tid, inom vilken vid vite, som länsstyrelsen bestämmer, omlägningsföretaget skall vara fullbordat.

Husbehovsskogslagens bestämmelser i förevarande ämne utformades på sin tid i nära anslutning till motsvarande föreskrifter i den då gällande förordningen den 24 juli 1903 (nr 79 s. 23) angående åtgärder till förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbottens län. Det sätt, varpå rätten till omläggning därvid bestämdes beträffande ifrågavarande skogar, torde numera ej kunna anses tillfredsställande. För nutida uppfattning synes sålunda det ändamål, till vilket omläggning av skogsmark enligt husbehovsskogslagen må ske, vara alltför begränsat. Ej heller torde det kunna anses nödigt att i alla fall kräva tillstånd av myndighet till omläggning av skogsmark å här avsedda skogar. Slutligen synes kunna ifrågasättas, huruvida det är lämpligt att genom vitesföreläggande framtvinga genomförande av omlägningsföretag.

I 1932 års lappmarkslag medges omläggning av skogsmark — förutom till åker eller äng — jämväl till trädgård, betesmark för varaktigt betesbruk, byggnadstomt, väg eller annat liknande ändamål, varjämte medgivande lämnas till sådan omläggning, som betingas därav, att jämlikt lagen den 22 juni 1921 (nr 378) om ströängars indragande till kronan bestämts, att vederlag för ströäng, som indrages till kronan, skall utgå medelst bekostande av odling å visst område. Enligt lappmarkslagen erfordras tillstånd av vederbörande skogsvårdsmyndighet allenast till skogsmarks omläggande till betesmark för varaktigt betesbruk eller äng. I alla andra fall äger markägaren frihet att utan föregående prövning av myndighet företaga omläggning av skogsmark. Meddelar skogsvårdsmyndigheten enligt lagen tillstånd till omlägningsföretag, skall myndigheten tillika bestämma tid för fullgörandet av de åtgärder, som

erfordras för det avsedda ändamålet. Fullgöres ej inom den bestämda tiden vad sålunda förelagts, må på talan av skogsvårdsmyndigheten domstol efter omständigheterna förelägga ny tid för fullgörande av för markens omläggning erforderliga åtgärder eller förordna om markområdets återförsättande i skogbärande skick och föreskriva vad därför skall vidtagas. Med avseende å det fall, att omlägningsföretag, vartill tillstånd av skogsvårdsmyndigheten ej erfordras, icke behörigen fullföljes, innehåller lagen ej några särskilda bestämmelser. Beträffande detta fall äga emellertid de i lagen upptagna föreskrifterna angående reproduktionsskyldighet tillämpning. Dessa föreskrifter innebära, bland annat, att, om skogsvårdsmyndigheten finner åtgärder för betryggande av återväxt jämlikt lagen vara påkallade å det område, varå omlägningsarbeten påbörjats, skogsvårdsmyndigheten skall söka med markägaren eller den, som eljest är ansvarig för återväxtens betryggande, träffa överenskommelse om samtliga de åtgärder, som för nyss berörda ändamål böra vidtagas, och om den tid, inom vilken envar av dem skall vara fullgjord. Kan ej överenskommelse träffas, har skogsvårdsmyndigheten att stämma in saken till domstol, som äger föreskriva de åtgärder för återväxtens betryggande, som av förhållandena påkallas, samt förelägga viss tid, inom vilken vad sålunda föreskrivits skall vara fullgjort.

De bestämmelser, som enligt det nu anförda gälla rörande omläggning av skogsmark å de under lappmarkslagen lydande skogarna, äro enligt kommissionens mening väl ägnade att vinna tillämpning jämväl å de särskilda husbehovsskogarna. I fråga om de husbehovsskogar, som hava karaktär av skyddsskogar, kunde visserligen ifrågasättas, huruvida ej rätten till omläggning borde i större utsträckning än i lappmarkslagen förutsatts göras beroende av skogsvårdsmyndighetens tillstånd, men då de områden av husbehovsskogarna, som kunna komma att tagas i anspråk för sådana ändamål, vartill enligt lappmarkslagen omläggning må ske utan tillstånd, torde vara av mycket ringa omfattning, har kommissionen ej funnit nödigt att beträffande nyssangivna skogar föreslå någon dylik begränsning av omlägningsrätten.

På grund av vad sålunda anförts förordar kommissionen, att beträffande omläggning av skogsmark å de särskilda husbehovsskogarna i den nya lagstiftningen upptagas bestämmelser av väsentligen samma innehåll som lappmarkslagens motsvarande föreskrifter.

Skogsvårdsmyndighet.

Handhavandet av husbehovsskogslagen ankommer, såsom förut nämnts, å domänverkets tjänstemän. Att denna uppgift anförtratts åt statens skogsförvaltning har sin grund däri, att vid lagens tillkomst alla andra enskilda eller med enskilda jämförliga skogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker voro ställda under uppsikt av nämnda förvaltning. UtövanDET av tillsyn över de i lappmarkerna belägna skogarna av nyssangivna karaktär ansågs vid denna tidpunkt vara ett åliggande av den natur, att det ej lämp-

ligen kunde uppdragas åt något annat organ än domänverket. Efter husbehovsskogslagens tillkomst hava emellertid förhållandena härutinnan väsentligen förändrats. De skogsvårdsstyrelser, som genom 1903 års lag angående vård av enskildes skogar inrättades för utövande av uppsikt över de under lagen lydande skogarna, hava under de tre decennier, styrelserna utövat sin verksamhet, tillvunnit sig ett allt större förtroende bland landets skogsägare och styrelsernas verksamhetsområde har under de senaste åren avsevärt utvidgats. Genom 1932 års lappmarkslag har även den övervägande delen av de enskilda skogarna i lappmarkerna ställts under uppsikt av skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län. Den strävan, som genom lappmarkslagen och vissa andra under senare år tillkomna skogslagar framträtt att befria domänverket från dess befattning med skogar, som ej äro av statlig karaktär, finner kommissionen välgrundad. I anslutning härtill är enligt kommissionens mening önskvärt, att även de särskilda husbehovsskogarna, vilka äro av enskild natur eller innehavas av enskilda med sådan rätt, att de äro jämförliga med enskilda skogar, överföras från domänstyrelsens till nyssnämnda skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområde. Skälen för en dylik ändring vinna tydligen ökad styrka, därest den nya lagstiftningen rörande nyssnämnda skogar utformas enligt de grunder, som kommissionen i det föregående förordat och vilka i allt väsentligt överensstämma med de regler, som upptagits i lappmarkslagen. Vid genomförandet av kommissionens förslag härutinnan kommer sålunda handhavandet av den nya lagstiftningen angående de särskilda husbehovsskogarna att nära ansluta sig till den verksamhet, som skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län redan utöva beträffande de under lappmarkslagen lydande skogarna.

Av nu angivna grunder förordar kommissionen, att handhavandet av den föreslagna lagstiftningen angående de särskilda husbehovsskogarna anförtros åt vederbörande skogsvårdsstyrelser i Västerbottens och Norrbottens län. Till frågan om de ändringar i domänverkets och skogsvårdsstyrelsernas organisation, som härav må påkallas, återkommer kommissionen i det följande.

Den nya lagstiftningens form.

Såsom förut framhållits föreligger nära överensstämmelse mellan lappmarkslagens bestämmelser och de av kommissionen förordade grunderna för den nya lagstiftningen angående särskilda husbehovsskogar. På grund härav och då det är önskvärt, att största möjliga enhetlighet ernås på skogslagstiftningens område, har kommissionen ansett sig böra föreslå, att den nya lagstiftningen ej gives formen av en fristående lag utan att lappmarkslagens bestämmelser — med de jämkningar i dessa som finnas erforderliga — utsträckas att äga tillämpning jämväl i fråga om de särskilda husbehovsskogarna.

De av kommissionen förordade grunderna för den nya lagstiftningen äro avsedda att gälla även i fråga om de särskilda husbehovsskogar, som tillhöra kronohemman och krononybyggen. Att äganderätten till dessa skogar allt-

jämt tillkommer kronan, utgör enligt kommissionens mening ej något hinder för deras inordnande under lappmarkslagen och ställande under uppsikt av skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län. Den rätt till skogarna, som innehaves av vederbörande åbor, är i mycket att jämställa med äganderätt. Särskilt är att märka, att enligt husbehovsskogslagen skogarnas avkastning, i den mån denna överhuvud må disponeras för annat ändamål än husbehov, principiellt kommer åborna till godo. Åbornas rätt till skogarna kan ock jämlikt gällande lagstiftning övergå till äganderätt genom skatteköp eller skatteomföring. Statens utsikter att erhålla något ekonomiskt utbyte av fastigheterna äro liksom statens äganderättsintressen i övrigt numera mycket små. Endast för den händelse att vanhävd konstateras eller åbostammen utslocknar kunna ifrågavarande fastigheter återtagas av staten. Att med hänsyn härtill i fråga om fastigheterna bibehålla en särskild skogslagstiftning synes ej vara motiverat. Ett inordnande av ifrågavarande skogar under lappmarkslagen torde för övrigt vara till fördel även för staten såsom ägare, då härigenom en mera rationell skötsel av skogarna kan vinnas än om dessa kvarstå under husbehovsskogslagen.

I enlighet med vad sålunda anförts har kommissionen utarbetat förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lappmarkslagen, upptagande de ändringar i lagen, som föranledas av de särskilda husbehovsskogarnas inordnande under denna.

Speciell motivering.

Kommissionen övergår nu till att redogöra för de särskilda bestämmelserna i förslaget.

2 §.

1 mom. Såsom följd av kommissionens förslag att införa de särskilda husbehovsskogarna under lappmarkslagen men bibehålla de samfällda husbehovsskogarna under husbehovsskogslagen har bestämmelsen i 2 § 1 mom. punkt 2 lappmarkslagen, enligt vilken husbehovsskogarna skola vara undantagna från lagens tillämpning, uteslutits samt undantagsbestämmelsen i 2 § 1 mom. punkt 1 av lagen utsträckt att avse även samfällda husbehovsskogar. I samband härmed har stadgandet i 2 § 1 mom. punkt 3 underkastats viss jämkning samt punkterna 3—7 i samma moment erhållit ändrad numrering.

2 mom. De ändringar, som föreslagits beträffande 1 mom., hava föranlett en mindre jämkning i förevarande moment.

4 §.

Enligt lappmarkslagen äro vissa rättigheter och skyldigheter förenade med äganderätt till fast egendom. Sådana rättigheter och skyldigheter angivas i 7 § 3 och 4 mom., 10 § 3 mom., 13 § 1 mom., 15—21 §§ samt 22 § 2 mom.

av lagen. Därest i enlighet med kommissionens förslag särskilda husbehovsskogar å kronohemman och krononybyggen inordnas under lagen, torde åbo å dylikt hemman eller nybygge i avseende å rättigheter och skyldigheter, som nyss sagts, böra vara likställd med ägare. En bestämmelse härom har upptagits såsom ett första stycke i denna paragraf.

I andra stycket har inrymts det nuvarande stadgandet i paragrafen.

6 §.

Såsom andra stycke i denna paragraf har upptagits en bestämmelse om rätt för skogsvårdsstyrelsen att, där sådant finnes vara av nöden, till skydd för återväxten å särskild husbehovsskog meddela förbud mot avverkning till husbehov inom visst område av skogen. Beträffande de skäl, som ligga till grund för denna bestämmelse, hänvisas till den allmänna motiveringen. Bestämmelsen har avfattats efter förebild av stadgandet i 19 § 1) allmänna skogsvårdslagen.

9 §.

I denna paragraf angives den omfattning, vari avverkning till avsalu må medgivas av skogsvårdsstyrelsen i fråga om de under lappmarkslagen lydande skogar. Såsom förut berörts innehåller paragrafen olika regler i detta avseende allteftersom tillstånd till avsaluavverkning meddelas enligt avverkningsplan eller ej. I förra fallet skall tillståndet regelrätt avse den avverkning, som belöper å en tid av fem år. Undantag från denna regel äger dock rum i det fall, att avverkning i mindre omfattning äskas. I senare fallet må, såvitt fråga är om skog, vilken icke är att anse såsom yngre, avverkning medgivas på en gång i så stor utsträckning, som med skogens återväxt är förenlig, dock med iakttagande, att, därest icke avverkningen föranlåtes av skogens beskaffenhet eller eljest en god skogsvårds fordringar, fastigheten icke genom avverkningen må komma att för framtiden lida brist på husbehovsskog enligt ortens förhållanden.

Såsom kommissionen i den allmänna motiveringen framhållit, böra nu angivna bestämmelser vid inordnande under lappmarkslagen av de särskilda husbehovsskogarna förlänas tillämpning även å dessa skogar. Bestämmelserna böra sålunda enligt kommissionens mening erhålla giltighet även i fråga om de särskilda husbehovsskogar, som tillhöra kronohemman eller krononybyggen under stadgad åborätt. Kommissionen har ej lämnat obeaktat, att härvid fara för missbruk av den i bestämmelserna medgivna avverkningsrätten skulle kunna uppstå därigenom, att åbo, som på grund av vanhävd eller underlåtet fullgörande av byggnads- eller odlingsskyldigheter står inför utsikten att nödgas frånträda åbofastigheten, enligt ifrågavarande bestämmelser skulle äga utverka sig tillstånd till avsaluavverkning i betydande omfattning å fastighetens skog och sålunda från denna till förfång för kronan eller ny åbo bereda sig en ej avsedd förmån. Denna fara torde emellertid ej böra överskattas. Redan under tillämpningen av husbehovsskogslagen, som medgiver åbo å kronohemman eller krononybygge samma rätt till avsaluav-

verkning som ägare av skattehemman, har en dylik fara förelegat, men såvitt för kommissionen är känt har missbruk från åbornas sida av sagda rätt under lagens giltighetstid ej i nämnvärd omfattning förekommit. Enligt vad för kommissionen upplysts hava vederbörande skogsstatstjänstemän ansett sig befogade att, där kronony bygge ej av åbon tagits i bruk eller i fråga om sådant ny bygge föreskrivna odlings- eller byggnadsskyldigheter i högre grad eftersatts, vägra av åbon begärd utsynning till avsalu. Denna praxis finner kommissionen välgrundad. Därest de särskilda husbehovsskogarna införas under lappmarkslagen, torde en liknande befogenhet få anses tillkomma skogsvårdsstyrelsen. Rätt att vägra tillstånd till avsaluavverkning bör anses föreligga även då åbo å kronohemman gjort sig skyldig till uppenbar vanhävd av hemmanet. Med hänsyn härtill och då i nu angivna fall domstol på talan av kronan äger förklara åbons rätt till hemmanet eller nybygget förverkad, synes tillräcklig anledning ej föreligga att vid inordnande under lappmarkslagen av de särskilda husbehovsskogarna föreslå inskränkning i rätten till avsaluavverkning å dylika skogar, tillhörande kronohemman eller krononybyggen under stadgad åborätt.

13 § 1 mom.

Den i 6 § införda nya bestämmelsen har föranlett en mindre jämkning i första stycket av detta moment.

Övriga i lappmarkslagen upptagna bestämmelser torde utan ändring kunna utsträckas att gälla även de särskilda husbehovsskogarna. I fråga om de viktigare av dessa bestämmelser hänvisar kommissionen i detta avseende till vad kommissionen i den allmänna motiveringen anført.

Övergångsbestämmelser.

Den av kommissionen föreslagna nya lagen bör lämpligen träda i kraft vid en tidpunkt, då utsynning å de särskilda husbehovsskogarna ej äger rum eller verkställs i blott mindre omfattning. Med hänsyn härtill torde sagda tidpunkt böra bestämmas till den 1 januari.

I likhet med lappmarkslagen bör den nya lagen upphöra att gälla vid utgången av 1943.

Genom den nya lagen torde samtliga i husbehovsskogslagen upptagna bestämmelser angående särskilda husbehovsskogar böra upphävas. Vissa av dessa bestämmelser sakna motsvarighet i lappmarkslagen. Detta är fallet med stadgandena i 3 § angående förfarandet i de fall, då vid tillträdet efter fullbordad avvittring av de nya ägotterna å särskild husbehovsskog funnits tillgång av barrskog utöver husbehovet eller ock erforderlig skogstillgång för detta ändamål saknats. Dessa stadganden äro numera utan praktisk betydelse. Vidare äro att hit hänföra bestämmelserna i 4 § om avverkning i visst fall för avvittringslagens gemensamma räkning av skog, som vindfällts eller skadats av eld. Med den friare avverkningsrätt, som ägare och innehavare av särskilda husbehovsskogar i andra avseenden komma att erhålla

genom skogarnas inordnande under lappmarkslagen, synes ej förenligt att bibehålla den inskränkning i deras avverkningsrätt, som innefattas i berörda bestämmelser.

Förutom husbehovsskogslagens stadganden angående särskilda husbehovsskogar böra genom den nya lagen upphävas jämväl bestämmelserna angående dessa skogar i kungörelsen den 8 oktober 1918 (nr 915) angående utsyning och stämpling å vissa husbehovsskogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, vilka bestämmelser helt ansluta sig till husbehovsskogslagen.

Vid tillämpning av lappmarkslagen å de särskilda husbehovsskogarna erfordras vissa övergångsbestämmelser.

1) Av allmänna regler torde följa, att i fråga om avverkningar, som verkställts å berörda skogar före den nya lagens trädande i kraft, den nuvarande husbehovsskogslagen samt förenämnda kungörelse den 8 oktober 1918 böra gälla. Denna grundsats innebär å ena sidan, att någon skyldighet att vidtaga åtgärder till återväxtens betryggande efter sådan avverkning icke förefinnes. Å andra sidan följer därav, att, om överträdelse av husbehovsskogslagen eller 1918 års kungörelse vid avverkningen ägt rum, överträdelsen skall straffas enligt samma lag eller kungörelse även efter nya lagens ikraftträdande.

2) Äro utsyning och stämpling, som verkställts enligt husbehovsskogslagen, gällande vid nya lagens ikraftträdande, torde utsynings och stämplingens giltighet ej genom nya lagen böra rubbas. Detsamma torde ock böra gälla ifråga om tillstånd till avverkning för skogsmarks uppodling, som meddelats enligt husbehovsskogslagen, samt föreskrifter om överhållande av fröträd eller utövande av kontroll över avverkning, som lämnats enligt 1918 års kungörelse. Därest tillstånd, som nyss sagts, förlänas fortsatt giltighet efter nya lagens ikraftträdande, torde dylik giltighet tillkomma även vitesföreskrift, som meddelats i samband med tillståndet.

Överträdas eller eftersätts föreskrifter, som meddelats enligt husbehovsskogslagen eller 1918 års kungörelse, bör denna lag eller kungörelse tillämpas. Det torde ock vara klart, att beträffande avverkning, som verkställs enligt utsyning, varom nyss sagts, lappmarkslagens återväxtbestämmelser ej böra äga tillämpning. Företages avverkning i större utsträckning än som vid utsyningen medgivits, blir åter avverkningen i den del den sålunda oörligen verkställts att bedöma enligt lappmarkslagen.

Jämlikt 9 § 3 mom. lappmarkslagen må giltighetstiden för avverkningstillstånd, som enligt lagen meddelas, bestämmas till högst fem år. I anslutning härtil torde böra föreskrivas, att avverkning på grund av utsyning, som verkställts enligt husbehovsskogslagen och gäller vid nya lagens ikraftträdande, ej må utföras senare än fem år efter utsyningen. Självfallet är, att, om vid utsyningen föreskrivits kortare tid för avverkningens verkställande, sådan föreskrift skall lända till efterrättelse.

3) Därest skada, som omförmäles i 16 § lappmarkslagen, uppkommit å särskild husbehovsskog före nya lagens ikraftträdande, torde enligt allmänna

regler vad i lappmarkslagen stadgas om skyldighet att efter skadan vidtaga åtgärder för återväxtens betryggande ej böra vinna tillämpning. Ehuru behövligheten av en uttrycklig föreskrift i detta avseende synes kunna ifrågasättas, torde dock, då ett dylikt stadgande vid tillkomsten av skogsvårdslagen upptogs bland dennas övergångsbestämmelser, en motsvarande föreskrift böra även nu meddelas.

4) En del av de bestämmelser i husbehovsskogslagen och kungörelsen den 8 oktober 1918, som enligt vad förut nämnts böra förlänas fortsatt giltighet efter nya lagens ikraftträdande, förutsätta vidtagande av vissa åtgärder av skogsstatstjänsteman eller annan befattningshavare vid skogsstaten. Därjämte förutsattes i husbehovsskogslagen, att vid utförande av odlingsföretag, vartill tillstånd enligt lagen meddelats, vissa åtgärder skola utföras av skogsstatstjänsteman eller genom dennes försorg. Nu angivna åtgärder torde, sedan den nya lagen trätt i kraft och uppsikten över de särskilda husbehovsskogarna övertagits av vederbörande skogsvårdsstyrelser, lämpligen böra ankomma å dem. Vad angår beslagtagande av virke, som kan dömas förbrutet, synes dock befogenhet att vidtaga sådan åtgärd böra tillkomma jämväl hos skogsvårdsstyrelserna anställda befattningshavare med skoglig utbildning.

Enligt § 1 i kungörelsen den 8 oktober 1918 är ej erforderligt, att avverkningsplan upprättas i fråga om särskild husbehovsskog. Beträffande ett åttiototal av dessa skogar hava dock på begäran av skogarnas ägare eller innehavare dylika planer uppgjorts av vederbörande skogsstatstjänstemän. Dessa planer torde hava upprättats i överensstämmelse med de föreskrifter om avverkningsplan, som upptagits i förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden. Då det tydligen är önskvärt, att efter de särskilda husbehovsskogarnas inordnande under lappmarkslagen avverkningsplaner enligt denna lag snarast möjligt uppgöras i den omfattning, som lagen förutsätter, böra enligt kommissionens uppfattning de avverkningsplaner, som upprättats för ifrågavarande skogar under husbehovsskogslagens giltighetstid, ej genom nya lagen förlänas giltighet efter dess ikraftträdande. Skogsvårdsstyrelsen äger dock självfallet befogenhet att, därest äldre plan finnes motsvara de i lappmarkslagen uppställda fordringarna på avverkningsplan, enligt denna lag fastställa den äldre planen — eventuellt med erforderliga jämkningar — att gälla efter lagens ikraftträdande.

I överensstämmelse med nu anförda synpunkter hava de i kommissionens förslag upptagna övergångsbestämmelserna avfattats.

Förslag om anvisande av medel för handhavande av lagstiftningen angående de särskilda husbehovsskogarna

Ett genomförande av kommissionens förslag, att skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län skola övertaga tillsynen över de särskilda husbehovsskogarna, förutsätter, att skogsvårdsstyrelsernas arbetskrafter i viss utsträckning förstärkas, så att styrelserna bliva i stånd att fullgöra berörda nya uppgift.

Yttranden av skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län.

För närmare utredning av denna fråga har kommissionen, med överlämnande av vissa uppgifter rörande de särskilda husbehovsskogarnas antal och areal, från skogsvårdsstyrelserna infordrat yttranden i ämnet.

Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län har med anledning härav i yttrande den 3 december 1936 uppgivit, att styrelsen beräknade kostnaderna för handhavandet av den nya lagstiftningen till 21,900 kronor för år, vartill komme kostnader under två år för viss taxeringspersonal med ett belopp av 13,800 kronor för år. Styrelsen har i yttrandet vidare härom anfört:

Enligt den av kommissionen lämnade sammanställningen över de särskilda husbehovsskogarna inom länet omfattade desamma en areal av 69,173 hektar produktiv skogsmark. Härav komme 35,361 hektar att tillföras Stensele skogsvårdsdistrikt och 33,812 hektar Vilhelmina distrikt. Fördelningen å de distrikt, som överhuvud taget komme att omfatta några husbehovsskogar, vore alltså mycket likformig och innebure en ökning av distriktens arealer produktiv skogsmark under skogsvårdslagen för lappmarken med respektive cirka 12 och 16 procent. Någon utökning av antalet distriktsjägmästare eller distriktsassistenter ansåge styrelsen därför icke erforderlig. Å de skogsvårdsområden (= länsskogvaktarnas tjänstgöringsområden), vari respektive distrikt uppdelats, vore emellertid fördelningen mera olikformig. Sålunda komme inom Stensele distrikt ej mindre än 24,800 hektar att ligga inom eller i närmaste anslutning till Stensele skogsvårdsområde, medan inom Vilhelmina distrikt 31,200 hektar komme att fördelas å Vilhelmina övre och nedre skogsvårdsområden med huvudparten inom det senare. Skogsvårdsområdenas arealer vore emellertid redan nu av den storleksordningen, att de snarare skulle tarva en nedskärning än en utökning, om länsskogvaktarna skulle kunna nöjaktigt sköta och lära känna desamma. Då de nytillkommande skogarna vore belägna i tjänstgöringsområdenas utkanter och inom trakter med dåliga vägförbindelser, ansåge skogsvårdsstyrelsen därför, att den ifrågasatta lagändringen måste medföra ett utökande av antalet länsskogvaktare. Sålunda torde det visa sig nödvändigt att av husbehovsskogarna inom Tärna och Stensele socknar samt en del av övriga skogar inom sistnämnda socken bilda ett skogsvårdsområde med en ordinarie länsskogvaktare. Inom de trakter, där husbehovsskogarna vore belägna i Vilhelmina distrikt, tilläte icke ännu vägförhållandena, att de sammanfördes till ett skogsvårdsområde, utan torde det här vara lämpligast att tillsätta en extra länsskogvaktare med tjänstgöring inom Vilhelmina övre och nedre skogsvårdsområden. — Båda dessa tjänstemäns arbete kunde approximativt beräknas att till 60 procent upptagas

med förrättningar inom husbehovsskogarna. Inom Sorsele och Dorotea socknar kunde husbehovsskogarna utan ökning av den fasta länsskogvaktarepersonalen tilläggas respektive skogsvårdsområden. — För att handlägga stämplingsförrättningar å husbehovsskogarna torde styrelsen behöva anställa tvenne tjänstemän med högre skoglig utbildning under en tid av fem månader varje sommar. Dessutom torde tvenne förmän med lägre skoglig utbildning erfordras som biträden åt stämplingsförrättarna och för utförandet av sådana skogsvårdsförrättningar, som ej medhunnas av länsskogvaktarna. Dessa förmäns arbetstid kunde beräknas till vardera fem månader per år. — Upprättandet av hushållningsplaner för de husbehovsskogar, som ej kunde befrias från plan, beräknades att under de första tvenne åren kräva två helårsförordnade taxeringsassistenter med högre skoglig utbildning samt som biträden till dessa två förmän under fem månader per år. Då emellertid vid samma tidpunkt en inskränkning i taxeringspersonalen kunde beräknas inom lappmarken i övrigt, komme detta icke att innebära en direkt ökning av skogsvårdsstyrelsens nuvarande personal. Kostnaderna för den med husbehovsskogarna sysselsatta taxeringspersonalen borde dock påföras dessa skogar.

Enligt föregående redogörelse beräknade skogsvårdsstyrelsen alltså att, om husbehovsskogarna lades under 1932 års skogsvårdslag för lappmarken, styrelsens personalbehov komme att utgöra för dessa skogar:

- 1 ordinarie länsskogvaktare,
- 1 extra länsskogvaktare,
- 2 stämplingsassistenter med högre skoglig utbildning under vardera fem månader per år,
- 2 förmän med lägre skoglig utbildning under vardera fem månader per år samt under tvenne år:
- 2 taxeringsassistenter med högre skoglig utbildning, helårsförordnade,
- 2 taxeringsförmän med lägre skoglig utbildning under vardera fem månader per år.

Kostnaderna för denna personal samt för de ökade resor, som komme att krävas för länsjägmästaren, distriktsjägmästarna, distriktsassistenterna och taxeringsledaren hade styrelsen beräknat till 35,700 kronor per år. Härav utgjorde 21,900 kronor permanenta merkostnader, medan 13,800 kronor vore kostnader för den taxeringspersonal, som ansågs behövlig under tvenne år.

Skogsvårdsstyrelsen har till närmare upplysning om beräkningen av de i yttrandet omförmälda kostnaderna upprättat och vid yttrandet fogat följande uppställning:

»Beräkning över ökning i personalkostnader för skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län, därest de särskilda husbehovsskogarna läggas under 1932 års skogsvårdslag för lappmarken.

Befattning	Anstäl- nings- tid	Lön kr.	Dyr- tids- till- lägg kr.	Rese- ersätt- ning kr.	Traktamenten kr.	Sum- ma kr.		Kro- nor	Sum- ma
Ord. länsskogvak- tare	helår	2 900	300	1 800	1 500 (=250×6)	6 500	60% härav	3 900	
Extra länsskogvak- tare	»	2,100	200	1 500	1,500 (=250×6)	5 300	»	3 200	
Stämplingsassistent	5 mån.	1 750	—	250	900 (=150×6)	2 900	2 st.	5 800	
Förmän	5 mån.	1 250	—	—	—	1 250	2 »	2 500	
Länsjägmästaren ..	—	—	—	500	—	500	1 »	500	
Distriktsjägmästare	—	—	—	500	—	500	2 »	1 000	
Distriktsassistent ..	—	—	—	500	—	500	2 »	1 000	
Taxeringsledare ..	—	—	—	500	—	500	1 »	500	
Expenser m. m., be- räknade efter c:a 5 öre per har	—	—	—	—	—	—	—	3 500	21 900
Taxeringsassistent	helår	4 500	—	250	900 (=150×6)	5 650	2 st.	11 300	
Taxeringsförmän ..	5 mån.	1 250	—	—	—	1 250	2 »	2,500	13 800
									25 700

I ovanstående sammanställning ha löner, reseersättningar och traktamenten för ordinarie länsskogvaktare och extra länsskogvaktare beräknats efter gällande avlösningsreglemente samt för stämplings- och taxeringsassistenter och förmän efter de grunder, som för närvarande genomsnittligt tillämpas av skogsvårdsstyrelsen för dessa tjänstemän. För länsjägmästaren, distriktsjägmästarna, distriktsassistenterna och taxeringsledaren har approximativt beräknats en kostnadsökning med 500 kronor per tjänsteman med hänsyn till de längre resorna och ökningen i antalet för-
rättningsdagar.

Kostnaden för expenser, lokalomkostnader samt styrelse och revision m. m. ha med ledning av styrelsens bokslut för år 1935 beräknats till cirka 5 öre per har.»

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län har i yttrande den 22 december 1936 uppgivit, att styrelsen beräknade kostnaderna för den nya lagstiftningens handhavande till omkring 2 000 kronor för år. Härtill komme en engångs-
utgift för upprättande av avverkningsplaner, vilken utgift styrelsen beräkna-
de till i runt tal 10 000 kronor. Styrelsen har i yttrandet i förevarande hän-
seende vidare anfört:

De kostnader, skogsvårdsstyrelsen kunde beräknas få vidkännas, därest för de särskilda husbehovsskogarna inom länets lappmarker 1932 års lappmarkslag skulle komma till tillämpning, utgjordes dels av kostnader för upprättande av hushåll-
ningsplaner, dels av kostnader för utsyningar, kontroll av lagens efterlevnad m. m.,
dels slutligen av kostnader för understödjande av skogsvård å dessa.

En hel del av ifrågakommande fastigheter vore av den storleksordning, att avverk-

ningstillstånd borde enligt 1932 års lappmarkslag kunna meddelas utan att avverkningsplan vore upprättad. I vilken utsträckning detta kunde ske läte sig dock ej nu säga. Å andra sidan vore de fastigheter av ifrågavarande natur, för vilka avverkningsplaner måste upprättas för att tillstånd till avverkning skulle kunna medgivas, så små och spridda, att kostnaderna för indelning av dessa bleve synnerligen dryga. Dessa kostnader beräknades i runt tal till 10,000 kronor, vilken kostnad dock vore en engångsutgift.

Huvudparten av de särskilda husbehovsskogarna inom länet låge inom Arjeplogs socken, vilken utgjorde ett enda länsskogvaktareområde. Detta område vore av den omfattning, att det redan nu kunde ifrågasättas, om icke åtgärder borde vidtagas för att underlätta arbetet för länsskogvaktaren inom detta område. Om nu skogsvårdsstyrelsen komme att övertaga de särskilda husbehovsskogarna, bleve därför en utökning av personal ofrånkomlig. Den årliga kostnaden för en sådan utökning i vad den komme att belöpa på ifrågavarande skogar, behövde dock icke beräknas högre än till cirka 2,000 kronor, motsvarande cirka $\frac{1}{4}$ av kostnaderna för en extra länsskogvaktare samt kostnader för inspektion m. m.

Vad slutligen kostnaden för understödjande av skogsvård på ifrågavarande skogar beträffade, kunde dessa i huvudsak beräknas bliva bestridda med medel ur statens skogsodlingsanslag och statens skogsutdikningsanslag. Skogsvårdsstyrelsens direkta kostnader härför bleve i varje fall obetydliga.

Kommissionens förslag.

Innan kommissionen ingår på frågan om anvisande av medel för handhavande av den nya lagstiftningen rörande de särskilda husbehovsskogarna må erinras, att riksdagen under de senare åren anvisat ett särskilt anslag till ersättning åt statens domäners fond för tillsyn å dels skogar å kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt i de sex norra länen och dels husbehovsskogar. Detta anslag, som tillkom år 1934 i samband med genomförandet av 1932 års lappmarkslag — tidigare hade från och med år 1923 ett gemensamt anslag anvisats till ersättning åt statens domäners fond för tillsyn å nyssangivna skogar samt skogar å skattehemman, lydande under 1915 års lappmarksförordning — uppgick för 1934 till 44 500 kronor, för 1935 till 48 700 kronor och för 1936 till 32 000 kronor. I statsverkspropositionen till 1937 års riksdag har anslaget upptagits till 34 000 kronor. Vidare må erinras, att för understödjande av skogsvård å kronohemmans skogar och husbehovsskogar från och med år 1934 anvisats ett särskilt anslag å 5 000 kronor samt att genom förordningen den 17 mars 1933 (nr 82) om ändrad lydelse av 5 § skogsvårdsavgiftsförordningen skyldighet stadgats i fråga om husbehovsskogarna att erlægga skogsvårdsavgifter för å dessa skogar avverkat virke.

Då kostnaderna för handhavande av gällande lagstiftning rörande de särskilda husbehovsskogarna hittills bestritts av domänfonden, som från och med år 1923 erhållit ersättning för dessa kostnader genom särskilda för ändamålet anvisade statsanslag, synes det uppenbart, att även de utgifter, som skogsvårdsstyrelserna få vidkännas för handhavande av den av kommissionen förordade lagstiftningen angående de särskilda husbehovsskogarna, böra ersättas av statsmedel.

Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län har beräknat styrelsens kostnader

i nyssangivna hänseende till ett belopp av 21 900 kronor om året. Dessutom har styrelsen beräknat, att under två år ett belopp av 13 800 kronor årligen erfordras för upprättande av avverkningsplaner. Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län har uppskattat sina årliga kostnader för den nya lagstiftningens handhavande till 2 000 kronor, varjämte styrelsen för upprättande av avverkningsplaner beräknat en engångskostnad av 10 000 kronor eller under två år en årlig kostnad av 5 000 kronor. Mot ifrågavarande kostnadsberäkningar samt de förslag till personalökning, som ligga till grund för dem, har kommissionen icke funnit anledning till erinran.

I fråga om behovet av medel för främjande av skogsvård å de särskilda husbehovsskogarna vill kommissionen framhålla, att i och med genomförandet av den nya lagstiftningen innehavarna av dessa skogar automatiskt beredes möjlighet att erhålla bidrag från statens skogsodlings- och skogsutdikningsanslag. Dessutom stå efter den nya lagstiftningens ikraftträdande från dessa skogar inflytande skogsvårdsavgifter till förfogande för främjande av skogarnas vård. Med hänsyn härtill och då skogsvårdsstyrelserna icke begärt något särskilt anslag för nämnda ändamål har kommissionen icke funnit anledning föreslå, att därför anvisas några särskilda medel.

På grund av det anförda får kommissionen föreslå,

att vid genomförande av den föreslagna nya lagstiftningen angående de särskilda husbehovsskogarna till skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län av statsmedel anvisas för lagstiftningens handhavande dels årligen ett belopp av $(21\,900 + 2\,000)$ 23 900 kronor och dels därutöver för de två första åren av lagstiftningens giltighetstid ett årligt belopp av $(13\,800 + 5\,000)$ 18 800 kronor.

I likhet med vad som skett vid beviljande av medel för handhavandet av 1932 års lappmarkslag torde förenämnda belopp böra ställas till förfogande genom erforderlig höjning av anslaget till skogsvårdens befrämjande. Kommissionen vill härvid framhålla, att den merutgift, som statsverket får vidkännas vid bifall till kommissionens förslag, icke motsvarar berörda anslagshöjning. Ett genomförande av kommissionens förslag bör nämligen föranleda, att det anslag, som under de senare åren anvisats såsom ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å kronohemmansskogar samt husbehovsskogar, bör nedsättas med det belopp, som avser ersättning för tillsyn å särskilda husbehovsskogar. Domänstyrelsen har i ett till kommissionen avgivet yttrande uppskattat detta belopp till 12 350 kronor, vilken uppskattning synes skälig. Med hänsyn härtill och då vid genomförande av kommissionens förslag förenämnda anslag till understödjande av skogsvård å kronohemmans- och husbehovsskogar på grund av anslagets ringa belopp ej torde böra sänkas — anslaget bör dock begränsas att avse allenast kronohemmansskogar — synes den årliga merutgift, som vid bifall till kommissionens förslag skulle uppstå för statsverket, kunna beräknas till $(23\,900 - 12\,350)$ 11 550 kronor.

Förslag om indragning av viss personal vid domänverket.

Kommissionen har i överensstämmelse med de för kommissionen meddelade direktiven jämväl undersökt, huruvida och i vilken omfattning den av kommissionen föreslagna överflyttningen av tillsynen å de särskilda husbehovsskogarna från domänverket till skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län kan medföra minskning i domänverkets personalbehov.

Domänstyrelsen har i infordrat yttrande den 4 december 1936 rörande nämnda fråga anfört:

Handhavandet av lagen för de särskilda husbehovsskogarna hade ålagts vederbörande skogsstatspersonal i de revir, vari dylika skogar vore belägna, nämligen 6 revir i Norrbottens län och 4 revir i Västerbottens län.

För enbart handhavandet av lagen för de särskilda husbehovsskogarna beräknade domänstyrelsen, att nedanstående personal skulle erfordras under tider och med ersättningar, som nedan angåves:

1 e. o. assistent i 19:e lönegraden, 12 månader à 450 kronor, lön	5 400:—	kronor
1 e. o. kronojägare i 7:e lönegraden, 12 månader à 200 kronor, lön	2 400:—	»
Rese- och fraktamentsersättningar till förestående personal (250 × 9 + 300 × 5)	3 750:—	»
Dyrtidstillägg 10 % av 7,800 kronor, avrundat	800:—	»
Summa 12 350:— kronor.		

Enär ifrågavarande skogar vore i större omfattning förefintliga i vissa revir, 4 till antalet, än inom övriga här ovan berörda, ansåge domänstyrelsen, att under förutsättning att handhavandet av en ny lag angående de särskilda husbehovsskogarna i Västerbottens och Norrbottens län överlämnades till respektive skogsvårdsstyrelser, domänverkets personalstat borde minskas med 1 e. o. assistent och 1 e. o. kronojägare.

Den domänverkspersonal, som enligt ovanstående bleve övertalig, borde, därest respektive befattningshavare icke övertoges av vederbörande skogsvårdsstyrelse, överföras å indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet enligt samma grunder, som tillämpats för den 1 januari 1934 entledigad dylik personal.

Kommissionen vill erinra, att i samband med genomförandet av 1932 års lagstiftning om häradsallmänningar och vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden samt skogar å ecklesiastika boställen indragning ägt rum av den personal vid domänverket, som till följd av nämnda lagstiftning blev övertalig. Sedan förslag om sådan indragning framlagts i proposition nr 233 till 1933 års riksdag och i huvudsak av riksdagen godkänts, meddelade Kungl. Maj:t i brev till domänstyrelsen den 14 juni 1933 närmare bestämmelser i ämnet. Dessa bestämmelser innehöllo, bland annat, vissa grunder i fråga om ersättning till icke ordinarie personal, som entledigades på grund av förenämnda lagstift-

ning. Enligt dessa grunder skulle såsom villkor för erhållande av ersättning gälla, att befattningshavaren enligt i vederbörlig ordning utfärdade förordnanden tjänstgjort inom domänverket under sammanlagt minst tre år, varav minst femton månader under åren 1930—1932 samt att han icke erhållit någorlunda motsvarande anställning vare sig i statstjänst eller hos skogsvårdsstyrelse, stiftsnämnd eller pastorat. Beträffande ersättningens belopp stadgades, att för befattningshavare, som uppnått 40 levnadsår samt tjänstgjort inom domänverket sammanlagt minst 12 år, ersättning skulle utgå i form av förtidspension samt att övriga ersättningsberättigade befattningshavare skulle beredas avskedsersättning. Sagda pension och ersättning skulle utgå enligt vissa angivna normer, varierande efter tjänstgöringstidens längd. I fråga om avskedsersättning innehöllo dessa normer, bland annat, att sådan ersättning skulle för varje påbörjat tjänstgöringsår till och med sex utgöra en sjättedel av årsinkomsten av den förlorade anställningen samt att för varje ytterligare tjänstgöringsår till och med nio ersättningen skulle utgå med en fjärdedel av årsinkomsten, för varje därpå följande tjänstgöringsår till och med tolv med en tredjedel av årsinkomsten samt för varje ytterligare tjänstgöringsår till och med femton påbörjade år med två femtedelar av samma årsinkomst. Avskedsersättning till befattningshavare, som innehade mer än nio tjänstgöringsår, skulle, med visst undantag, utgå i form av livränta.

För de kostnader, som domänfonden på grund av bestämmelserna i Kungl. Maj:ts ifrågavarande brev åsamkats för den personal, som till följd av 1932 års omförmälda lagstiftning blivit övertalig, har fonden — i den mån dessa kostnader ej ersatts av kyrkofonden — erhållit gottgörelse genom särskilda för ändamålet anvisade statsanslag.

På begäran av kommissionen har förste revisorn i domänstyrelsen Ivar Sjöström i en den 10 december 1936 dagtecknad p. m. verkställt beräkning av de kostnader, som domänfonden med tillämpning av bestämmelserna i Kungl. Maj:ts förenämnda brev skulle få vidkännas för de befattningshavare, som jämlikt domänstyrelsens omförmälda yttrande den 4 december 1936 skulle bli övertaliga vid överflyttandet å skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län av tillsynen å de särskilda husbehovsskogarna. Enligt denna beräkning skulle nämnda kostnader bli följande:

<i>engångsersättning</i> till en icke-ordinarie assistent i nittonde lönegraden	kronor 17 800,
vilken engångsersättning enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev den 14 juni 1933 skall utgå antingen i form av en årlig livränta av cirka 1 190 kronor eller med en årslön, 5 900 kronor, jämte en årlig livränta av cirka 760 kronor, samt	
<i>förtidspension</i> till en icke-ordinarie kronojägare i sjunde lönegraden, uppgående per år till	» 1 318.

Vid ifrågavarande beräkning har dyrortsgruppen för assistenten antagits vara D och för kronojägaren C, varjämte dyrtidstillägg uträknats efter 11 procent.

Kommissionens förslag.

Mot domänstyrelsens beräkning, att vid genomförande av den föreslag-na nya lagstiftningen angående särskilda husbehovsskogar en icke-ordinarie assistent och en icke-ordinarie kronojägare skulle bli övertaliga, har kommissionen icke funnit anledning till erinran.

Från statens synpunkt är det uppenbarligen önskvärt, att det ökade personalbehov, som den nya lagstiftningen kommer att medföra för skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län, i den mån så lämpligen kan ske, tillgodoses genom anställande hos styrelserna av de domänverks-tjänstemän, som till följd av lagstiftningen bli övertaliga. I anslutning till den anordning, som i sådant avseende föreslogs av Kungl. Maj:t i sam-band med indragningen av personal vid domänverket vid genomförande av 1932 års lagstiftning om häradsallmänningar m. fl. skogar, torde därför skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län böra tillförbin-das att i första hand kungöra de befattningar hos styrelserna, som nyin-rättas eller bli lediga i anledning av den nya lagstiftningen angående sär-skilda husbehovsskogar, till ansökan för domänverkets tjänstemän eller per-sonal med mera fast anställning hos skogsvårdsstyrelse. Allenast om lämp-lig sökande därvid icke anmäler sig, bör befattningen efter Kungl. Maj:ts medgivande få förklaras ledig till ansökan även för annan person. Nu an-givna syfte synes lämpligast kunna vinnas på det sätt att såsom villkor för beviljande av statsbidrag till skogsvårdsstyrelserna från nionde huvud-titelns anslag till skogsvårdens befrämjande stadgas, att berörda ordning skall tillämpas vid tillsättande hos styrelserna av sådana befattningar, som nyss sagts.

Då det ej på förhand kan bedömas, huruvida ifrågavarande övertaliga domänverkstjänstemän komma att erhålla anställning hos skogsvårdssty-relserna i Västerbottens och Norrbottens län eller eljest frånträda sina be-fattningar hos domänverket, torde i överensstämmelse med det förfarings-sätt, som i motsvarande avseende tillämpades vid genomförandet av 1932 års omförmälda lagstiftning, bestämmelser böra meddelas, att berörda tjänste-män, därest de entledigas från sina befattningar vid domänverket, under vissa förutsättningar skola vara berättigade till ersättning från domänfon-den. Denna ersättning torde böra utgå under de villkor och enligt de grun-der, som för motsvarande fall angivas i Kungl. Maj:ts förenämnda brev till domänstyrelsen den 14 juni 1933.

För de utgifter, som domänfonden i enlighet härmed får vidkännas för ifrågavarande övertaliga befattningshavare, torde fonden böra beredas er-sättning genom för ändamålet anvisade statsanslag. Då storleken av be-rörda utgifter är beroende därpå, huruvida befattningshavarna eller någon

av dem kommer att övergå till skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens eller Norrbottens län eller eljest frånträder sin tjänst hos domänverket, kan någon beräkning av ifrågavarande anslags belopp ej verkställas av kommissionen. På sätt framgår av förenämnda p. m. torde domänverkets utgifter i förevarande avseende högst komma att uppgå till (1 190 + 1 318) 2 508 kronor per år.

På grund av vad sålunda anförts föreslår kommissionen,

att i fråga om ersättning till de icke-ordinarie befattningshavare vid domänverket, som entledigas till följd av den av kommissionen föreslagna nya lagstiftningen angående särskilda husbehovsskogar, bestämmelser måtte meddelas, överensstämmande med motsvarande föreskrifter i Kungl. Maj:ts brev till domänverket den 14 juni 1933; samt

att för de utgifter, som domänfonden enligt kommissionens nu angivna förslag får vidkännas för nämnda icke-ordinarie befattningshavare, fonden beredes ersättning från det under nionde huvudtiteln uppförda anslaget för ersättning till statens domäners fond för utgifter för övertalig personal.

Förslag till åtgärder för vissa fastigheters förseende med husbehovsvirke.

Inledning.

I 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen stadgas, att, därest vid tillträdet efter fullbordad avvitrning av de nya ägototterna å särskild husbehovsskog saknas för gårdens behov erforderlig skogstillgång, ägaren eller åbon skall vara berättigad att, där anmälan göres hos vederbörande skogsstatstjänsteman sist inom ett år efter tillträdet, till fyllande av bristen å närmaste avvitringslaget tillhöriga allmänningskog erhålla utsyning av för gårdens behov erforderligt virke att efter verkställd stämpling under viss av utsyningsförrättaren bestämd tid uttagas.

Detta stadgande tillkom på sin tid för att förhindra orättvisor vid skogstilldelningen i samband med avvitrningen. Det kunde nämligen inträffa, att virkesförrådet å en till viss fastighet utlagd husbehovsskog till huvudsaklig del bestod av ung och medelålders skog, så att tillgången på husbehovsvirke under en följd av år blev otillräcklig för fastigheten. I dylikt fall ansågs fastighetens ägare eller åbo böra tillerkännas rätt att erhålla fyllnad i husbehovet å lämpligt belägen allmänningskog. Stadgandet utgjorde sålunda i viss mån en motsvarighet till den då gällande skiftesstadgans bestämmelser om skogslikvid.

Sedan efter fullbordad avvitrning tillträde av de särskilda husbehovsskogarna ägt rum, verkställdes i vissa fall på begäran av vederbörande ägare eller åbor utsyningar enligt förenämnda bestämmelse i 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen. Dylika utsyningar företogs, på sätt i det föregående omnämnts, till förmån för 124 fastigheter, därvid utsynades sammanlagt omkring 19,000 kubikmeter virke.

Emellertid underlätto flerstädes innehavare av fastigheter med husbehovsskog att inom den i lagen stadgade tiden påkalla utsyning å allmänningskog, oaktat de enligt lagens bestämmelser varit därtill berättigade. Till följd härav kommo ock vissa fastigheter med husbehovsskog att sakna nödigt husbehovsvirke. Från innehavarna av dylika fastigheter hava upprepade framställningar gjorts, att från det allmännas sida åtgärder måtte vidtagas för avhjälpande av fastigheternas brist på husbehovsvirke.

Framställning av vissa fastighetsägare i Vilhelmina socken.

I skrivelse den 26 februari 1933 till landshövdingen i Västerbottens län anförde sålunda *nio fastighetsägare i Grytsjö by i Vilhelmina socken* bland annat:

Byamännen hade vid avvitrtingen blivit missgynnade i fråga om tilldelning av husbehovsskog. Å de dem tillagda skiftena hade skogen redan varit uttagen, och skiftena bestode till stor del av impediment. En följd härav vore, att byamännen antingen saknade eller i vissa fall inom några år komme att sakna nödigt virke till husbehov. Då byamännens ekonomiska ställning vore svag, hemställde de, att de måtte å kronans mark få utsynat nödigt virke till husbehov.

I anledning av framställningen inhämtades yttranden från *vederbörande skogsstatstjänstemän, överlantmätaren i Västerbottens län, styrelsen för Vilhelmina övre sockenallmänning och domänstyrelsen.*

Överjägmästaren i Härnösands distrikt förklarade, att något virke från kronans skogar icke utan vederlag kunde utlämnas till byamännen i Grytsjö. Överjägmästaren ifrågasatte emellertid, om icke möjligen delägarna i Vilhelmina övre sockenallmänning kunde medgiva, att virke finge av byamännen tagas från allmänningens skog. Överjägmästaren upplyste, att brist på barrskog föreläge å all mark i trakten av Grytsjö utom å en mindre del av närmast angränsande kronopark, där en obetydlig mängd granskog enligt uppgift funnes och att, i den mån avverkning av denna granskog skogsvårdsmässigt kunde ske, Grytsjöborna kunde i vanlig ordning få köpa virke därifrån.

I yttrandet från överlantmätaren i Västerbottens län upplystes följande:

Grytsjö by vore belägen ovan odlingsgränsen nära under Marsfjället. Byn omslöttes till större delen av Vilhelmina övre sockenallmänning. Avståndet till närmaste kronopark vore omkring en kilometer. Hemmanet bestode av 11 fastigheter om tillhoppa $\frac{29}{64}$ mantal. Vid avvitrtingen hade dessa fastigheter erhållit — oberäknat impediment — tillhoppa 348⁸⁹³ hektar skogsmark. Enligt den vid avvitrtingen följda beräkningen skulle varje helt mantal tilldelas ett skogsanslag av 800 hektar. För $\frac{29}{64}$ mantal motsvarade detta 362⁵ hektar. Hemmanet syntes sålunda ungefärligen hava erhållit detsamma tillkommande skogstillgång. På grund av hemmanets belägenhet måste emellertid skogsmarkens avkastning beräknas mycket låg. I varje fall torde Grytsjö by i detta avseende intaga en avsevärt sämre ställning än de flesta byarna inom avvitrtringslaget. I länsstyrelsens utslag den 19 november 1917 rörande avvitrtingen vore även antecknat, att å särskilda husbehovsskogen till fastigheten Grytsjö litt. Ag (1⁸) erforderlig skogstillgång för gårdens behov saknades. Intet motsade sålunda de av Grytsjö hemmansägare meddelade uppgifterna.

Styrelsen för Vilhelmina övre sockenallmänning anförde, att så gott som samtliga Grytsjö byamän vore misslottade i fråga om skog, och att styrelsen ansåge nödvändigt, att något gjordes för att de erhöles skog för avhjälpande av de största behoven av nödigt virke. Styrelsen kunde emellertid icke medgiva, att byamännen kostnadsfritt erhöles sitt behov av virke från allmänningen men ansåge tänkbart, att byamännen finge köpa virke från denna till avsevärt nedsatt pris.

Tillförordnade jägmästaren i Malgomajs revir uppgav, att anmälan enligt 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen icke gjorts av Grytsjö byamän. Enligt vad för jägmästaren blivit upplyst, hade detta berott därpå, att byamännen icke ägt kännedom om möjligheten att utfå husbehovsvirke från allmänningen. Jägmästaren tillade, att å allmänningen öster om Grytsjö by funnes skog, som kunde tillgodogöras in natura eller genom försäljning, samt

att rotvärdet å denna skog vore synnerligen lågt eller för det dåvarande cirka 1 krona å 1 krona 50 öre per kubikmeter.

Domänstyrelsen framhöll i yttrande den 2 oktober 1933, att enligt styrelsens mening utsyning eller anvisning av virke till fyllande av byamännens husbehov syntes i första hand böra ifrågakomma på Vilhelmina övre sockenallmäning, från vilken byamännen, därest de inom i lagen föreskriven tid gjort framställning, varit berättigade att erhålla fyllnadsvirke.

Sedan vid en på framställning av länsstyrelsen i Västerbottens län den 14 januari 1934 hållen stämma med delägarna i Vilhelmina övre sockenallmäning dessa förklarat sig icke vilja kostnadsfritt utlämna skog till byamännen, föreslog *länsstyrelsen* i skrivelse den 17 maj 1934, att byamännen skulle för erhållande av erforderlig husbehovsskog hos Kungl. Maj:t anhålla att få inköpa ett för ändamålet anpassat område av den Grytsjö by närbelägna kronoparken Marsålandet.

I en av biträdande länsjägmästaren i Västerbottens län T. Tillander upprättad, den 9 maj 1934 dagtecknad promemoria rörande skogs- och markvärdet å viss del av kronoparken Marsålandet, vilken promemoria bifogats handlingarna i ärendet, har uppgivits, bland annat, att av de uppgifter rörande kronoparken Marsålandet, vilka inhämtats i samband med 1932 års fastighetstaxering, framginge, att boniteten för kronoparken i genomsnitt utgjorde 1.20, att å kronoparken virkesförrådet av barrskog med en brösthöjdsdiameter av 10 cm och däröver uppginge till 39 kubikmeter per hektar, därav 26 kubikmeter tillhörde mogenhetsklass 2 och 13 kubikmeter mogenhetsklass 1, samt att rotpriset utgjorde 1 krona 25 öre. I promemorian har vidare anförts, att det område av kronoparken, som skulle kunna ifrågakomma till försäljning åt Grytsjö byamän, såväl i fråga om bonitet som skogstillgång och rotvärde finge anses ligga under det för kronoparken genomsnittliga, att med utgångspunkt från de förut angivna genomsnittsvärdena för kronoparken man kunde antaga, att i fråga om berörda område boniteten uppginge till 1.0, tillgången å barrskog med förenämnda brösthöjdsdiameter till högst 25 kubikmeter per hektar och rotpriset till en krona per kubikmeter samt att enligt de vid 1932 års fastighetstaxering tillämpade värderingsgrunderna markvärdet under dessa förutsättningar utgjorde 2 kronor per hektar och skogsvärdet 6 kronor 60 öre per hektar eller tillhoppa 8 kronor 60 öre per hektar, vilket skulle motsvara det dåvarande avkastningsvärdet å skog och mark under förutsättning av uthålligt skogsbruk.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse den 22 juni 1934 förklarade *byamännen*, att de icke kunde ansluta sig till länsstyrelsens förslag, då deras ekonomiska ställning icke vore sådan, att de vore i stånd att inköpa det i förslaget avsedda markområdet å kronoparken Marsålandet. Byamännen hemställde fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte av nåd tilldela dem två närmare angivna områden å nämnda kronopark för avverkning av byggnadstimmer och ved. Byamännen framhöll, att skogen på kronoparken och kronoöverloppsmarken ovan odlingsgränsen i trakten av Grytsjö vore av mindre god beskaffenhet, vadan behållningen vid utsyning för kronans räkning bleve obetydlig. För

byamännens existens vore det däremot av stor betydelse att hava tillgång till fritt husbehovsvirke.

Sedan *vederbörande skogsstatstjänstemän* ånyo hörts i ärendet samt i av-
givna yttranden avstyrkt byamännens framställning och föreslagit, att by-
amännens önskan att erhålla tillgång på erforderligt husbehovsvirke skulle till-
godoses antingen på det sätt, att byamännen genom ändring av det för Vil-
helmina övre sockenallmanning gällande reglementet berättigades att uttga
sin andel i allmanningsskogen in natura eller ock sålunda, att byamännen
medgåves rätt att för billigt pris inköpa virke och ved för husbehov från
kronoparken Marsålandet eller allmanningsskogen, uttalade *byamännen* i
skrivelse till länsstyrelsen den 1 oktober 1934, att förslaget om medgivande av
rätt för byamännen att för billigt pris inköpa husbehovsvirke från nämnda
kronopark eller allmanningsskog endast vore att betrakta såsom en sista mid-
fallsutväg för frågans lösning. Byamännen hemställde i skrivelsen, att de
av nåd måtte medgivas fri utsyning av byggnadsvirke å kronoparken under
en tid av tio år. I skrivelsen beräknades den virkeskvantitet, som under be-
rörda tid skulle för ändamålet erfordras, till 1,120 fastkubikmeter.

Med skrivelse den 7 december 1934 överlämnade *länsstyrelsen* därefter
samtliga handlingar i ärendet till Kungl. Maj:t för den åtgärd, vartill Kungl.
Maj:t funne saken föranleda. Länsstyrelsen uttalade i skrivelsen, dels att det
från skogsstatshåll väckta förslaget om beredande åt byamännen av möjlighet
till utsyning in natura från allmanningen knappast syntes lämpligt och i varje
fall skulle erfordra ändring icke blott av det av Kungl. Maj:t genom brev den
24 november 1932 fastställda reglemente för allmanningen utan även av för-
ordningen den 18 juni 1920 angående allmanningsskogar i Västerbottens och
Norrbottens län, dels ock att frågan om eventuell försäljning av husbeho-
svirke för billigt pris från allmanningsskogen syntes vara av mera sekundär
betydelse och av beskaffenhet att, om den senare upptoges av byamännen,
kunna lösas genom länsstyrelsens försorg.

Till följd av remiss avgav *domänstyrelsen* utlåtande i ärendet den 5 augusti
1935. Vid utlåtandet voro fogade yttranden av *överjägmästaren i mellersta
Norrlands distrikt* och *jägmästaren i Vilhelmina revir*.

Jägmästaren framhöll, att någon för Grytsjö by samfälld husbehovsskog
ej finnes samt att ej heller någon bestämmelse meddelats om rätt för bymän-
nen att erhålla virke till husbehov från Vilhelmina övre allmanningsskog,
samt anförde vidare:

Grytsjö bys ägor låge på en höjd över havet av 502—530 meter i ett exponerat
läge i närheten av Marsfjället. Marken vore småkuperad. Berggrunden bestod
troligen av kvartsit. Skogen utgjordes av björkblandad, gles, risig och kortvuxen
gran, som endast med svårighet kunde växa ut till timmerdimensioner. Skogen
vore dock ej i någon större utsträckning övermogen eller skadad. På grund av
markens beskaffenhet, höjden över havet samt det exponerade läget kunde någon
nåmnvärd produktion aldrig påräknas. Vidare borde den närmast byn befintliga
skogen beskattas mycket försiktigt, enär den måste tjänstgöra som läbälte.

Grytsjöbornas påstående, att de hade otillräcklig skogstillgång och att de vid
avvittringen blivit missgynnade, måste alltså vitsordas och förefölle det, som om de

ej riktigt förstått att, i den mån gällande författningar medgivit, tillvarata sina intressen. Det finge alltså anses fastställt, att skogstillgången inom Grytsjö by vore otillräcklig för erhållande därifrån av behöfligt husbehovsvirke och att byborna vore ställda inför nödvändigheten att åtminstone delvis köpa virke till byggnader och vedbrand. På grund av läget kunde därvid endast ifrågakomma köp från allmanningen eller kronoparken Marsålandet, belägen cirka 2 kilometer från byn.

Byborna hade själva beräknat sitt behov av husbehovsvirke till 112 fastkubikmeter per år, vilket med hänsyn till att byn vore delad i 11 brukningsdelar vore lågt och förutsatte att någon del av husbehovsvirket även toges från byskogen.

Sedan jägmästaren därefter avstyrkt länsstyrelsens förslag, att byamännen skulle få inköpa ett område från kronoparken Marsålandet, samt framhållit, att det enligt jägmästarens mening vore lämpligare, att byamännen finge till lågt pris köpa husbehovsvirke från kronoparken, anförde jägmästaren till ytterligare stöd för sistnämnda åsikt:

Då skogens rotvärde vore synnerligen lågt, kunde erläggande av köpeskilling nästan mera betraktas som en principalsak, då ju virke från kronans skogar ej borde få bortskänkas. Betalningen för virket finge i detta fall snarare anses såsom ersättning för personalens resor och traktamenten. Ordades saken så, att en tjänsteman en å två gånger per år på förut kungjord tid besökte byn för att utsyna och försälja husbehovsvirke, behöfde ovannämnda kostnader ej bliva särskilt stora. För övrigt vore vägbyggnad påbörjad till Grytsjö, varför byn bleve lättare åtkomlig än förut. Lämpligt pris vid försäljning från kronoparken Marsålandet i Grytsjötrakten vore en krona per fastkubikmeter för virke, som bedömdes såsom dugligt till timmer, och 25 öre per fastkubikmeter för vedvirke. Dessa priser vore överkomliga och betydde relativt litet i jämförelse med kostnaderna för virkets hemforsling och sågning eller upparbetning.

Domänstyrelsen anförde i utlåtandet den 5 augusti 1935, bland annat:

Styrelsen finge såsom sin åsikt framhålla, att, då Grytsjö by vid avvitrningen uppenbarligen blivit tilldelad för litet skog för täckande av nödigt husbehov, det vore byamännens obestriddliga rätt att erhålla ytterligare kostnadsfri tilldelning av dylik skog.

Vidare finge styrelsen framhålla, dels att förutsättning för utsyning av sådan skogstillgång utöver gårdarnas behov, varom i 3 § husbehovsskogslagen stadgades, icke förefunnits, dels att byamännen enligt sagda paragraf icke inkommit inom stadgad tid — ett år efter fastställd avvitrning — med anhållan om utsyning å avvitrningslagets allmänningsskog för fyllande av bristen på virke å dem tilldelade husbehovsskogar. Vad lagen i sistnämnda bestämmelse sålunda stadgade torde utgöra en säkerhet för att behovet av husbehovsvirke med hänsyn till de svårigheter, som i vissa fall kunde uppstå vid avvägande av erforderlig skogstillgång, tillgodosåges, och hade allmänningsskogen härigenom fått sin uppgift som reserv för nämnt ändamål. Förhållandet torde dock vara, att gårdarnas särskilda husbehovsskogar i regel tilltagits så stora, att allmänningsskogarna ej behövt anlitas som fyllnadsskogar, varför nu ifrågavarande förhållande finge anses som undantag. Att byamännen i Grytsjö by icke inom lagstadgad tid vidtagit åtgärder för erhållande av utsyning från allmanningen finge tillskrivas deras bristande kunskap om gällande författningar och borde icke få stå hindrande i vägen för dem att nu erhålla vad dem tillkommit, om stadgad ansökningstid iakttagits.

Styrelsen företrädde alltså den mening, att sökandena på allmänningsskogen, där virke syntes finnas disponibelt, fritt borde få erhålla nödigt virke till det husbehov, som ej kunde fyllas från de särskilda husbehovsskogarna, och finge styrelsen i

anslutning här till framhålla, att enligt styrelsens förmenande föreskriften om att ansökan om utsynning å allmänningskog av ersättningsvirke för å särskild husbehovsskog för litet tilldelad sådan skulle vara ingiven inom ett år efter avvittningen mera finge anses som en ordningsföreskrift än en i lag meddelad bestämmelse, vars åsidosättande skulle verka preskriberande beträffande ett i lagen förut medgivet krav.

Vad länsstyrelsen anfört mot av domänstyrelsen förordad lösning av frågan, nämligen att gällande förordning för allmänningsskogar i Västerbottens och Norrbottens län samt för allmanningen fastställt reglemente måste ändras, om sökandena finge begärt husbehovsvirke utsynat på allmanningen, kunde domänstyrelsen icke finna riktigt. Om nämligen sökandena skulle erhålla av domänstyrelsen ifrågasatt utsynning, påverkades härav allenast allmanningens virkeskapital och torde det årliga utsyningsbeloppet från allmänningskogerna behöva något minskas.

Styrelsen hemställde med stöd av det anförda, dels att Kungl. Maj:t måtte lämna Grytsjö byamäns anhållan om fritt husbehovsvirke från kronomark utan avseende, och dels att Kungl. Maj:t måtte förklara, att den omständigheten, att sökandena uraktlåtit att inom föreskriven tid begära utsynning av husbehovsvirke från allmanningen, icke måtte utgöra hinder för dem att hos vederbörande jägmästare söka och erhålla utsynning av den kvantitet husbehovsvirke från allmanningen, vartill de varit berättigade jämlikt 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 december 1936 hava handlingarna i förenämnda ärende överlämnats till kommissionen för att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommissionen givna uppdraget.

Framställningar av fastighetsägare i Sorsele m. fl. socknar.

Under den resa, som kommissionen, på sätt i det föregående omnämnts, företagit till Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker för besiktning av husbehovsskogar, framfördes vid flera av kommissionen hållna sammanträden med innehavare av dylika skogar klagomål över bristande tillgång på husbehovsvirke å de särskilda husbehovsskogarna. Från innehavarnas sida uppgavs, att framställningar om erhållande av utsynning enligt 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen till förmån för de fastigheter, som sålunda saknade erforderligt husbehovsvirke, i allmänhet icke gjorts, då man ej ägt kännedom om lagens bestämmelser i ämnet. På sätt framgår av kommissionens under resan förda protokoll, vilket fogats såsom bilaga I till detta betänkande, framfördes klagomål av nu angiven art vid sammanträden med innehavare av husbehovsskogar i Ammarnäs i Sorsele socken, Tärna kyrkoby i Tärna socken samt Dikanäs och Saxnäs i Vilhelmina socken.

Kommissionens förslag.

Såsom förut omnämnts har kommissionen verkställt undersökning, huruvida och i vilka fall skogstillgången å de särskilda husbehovsskogarna — efter frånräknande av den övermogna och skadade skogen — kunde anses tillräcklig att uthålligt förse de fastigheter, till vilka skogarna hörde, med husbehovsvirke. Av den utredning, som kommissionen i detta avseende framlagt¹,

¹ Utredningen införd å sid. 35—37.

framgår, att efter avverkning av övermogen och skadad skog brist på husbehovsvirke skulle förefinnas i fråga om 516 särskilda husbehovsskogar. Det torde få antagas, att beträffande en del av dessa skogar brist i berörda avseende äger rum, även om den övermogna och skadade skogen medräknas, samt att sådan brist i allmänhet förelegat redan vid tillträdet av skogarna efter fullbordad avvitrning.

Till närmare upplysning, i vilka fall vid nyssnämnda tidpunkt skogstillgången å de särskilda husbehovsskogarna varit otillräcklig att uthålligt förse vederbörande fastigheter med husbehovsvirke, har kommissionen genomgått de avvitringsutslag, som meddelats av länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län rörande Tärna socken samt de trakter av Dorotea, Vilhelmina, Stensele, Sorsele, Arjeplogs, Jokkmokks och Gällivare socknar, inom vilka husbehovsskogar äro belägna, ävensom protokollen rörande avvitrningen inom Tärna socken samt nyssangivna trakter av Stensele socken. Av sagda utslag och protokoll framgår, att vid den däri avsedda avvitrningen besiktningar verkstälts av de särskilda husbehovsskogarna till förberedande av de i 3 § husbehovsskogslagen föreskrivna åtgärder samt att vid dessa besiktningar i fråga om 143 särskilda husbehovsskogar i Dorotea, Vilhelmina, Tärna, Stensele, Sorsele och Arjeplogs socknar skogstillgången eller — beträffande Dorotea och Arjeplogs socknar — tillgången å barrskog befunnits understiga vad med tillämpande av uthållig skogshushållning erfordrades för gårdens behov. Av berörda 143 skogar äro 2 belägna i Dorotea, 53 i Vilhelmina, 9 i Tärna, 61 i Stensele, 1 i Sorsele och 17 i Arjeplogs socken.

Av den utredning rörande tillämpningen av bestämmelsen i 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen, som kommissionen i det föregående framlagt, inhämtas, att utsyningar enligt sagda bestämmelse ägt rum för täckande av brist i skogstillgången å 124 särskilda husbehovsskogar. Av dessa äro 40 belägna i Stensele, 82 i Sorsele och 2 i Arjeplogs socken. I fråga om 100 särskilda husbehovsskogar i Dorotea, Vilhelmina, Tärna, Stensele och Arjeplogs socknar, å vilka enligt förenämnda utslag och protokoll brist i skogstillgången konstaterats, har sålunda utsyning enligt sagda lagrum ej ägt rum.

Det torde alltså få anses ådagalagt, att ett ej ringa antal innehavare av särskilda husbehovsskogar, å vilka skogstillgången varit otillräcklig att förse vederbörande fastigheter med husbehovsvirke, underlåtit att, på sätt i 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen stadgas, hos vederbörande skogsstatstjänsteman göra anmälan om berörda förhållande sist inom ett år efter tillträdet, i följd varav utsyning av fyllnadsvirke å närmaste, avvitringslaget tillhöriga allmänningsskog till förmån för innehavarnas fastigheter ej ägt rum. På sätt framgår såväl av den utredning, som verkstälts i anledning av Grytsjö byamäns förenämnda framställning, som ock av de uttalanden, som återgivits i det under kommissionens resa förda protokollet, torde omförmälda underlåtenhet i stor utsträckning hava berott därpå, att innehavarna av ifrågasvarande skogar saknat närmare kännedom om husbehovsskogslagens föreskrifter i ämnet. Detta sammanhänger uppenbarligen därmed, att de avlägsna trakter, där husbehovsskogarna äro belägna, vid tiden för skogarnas

avvittring i allmänhet hade otillfredsställande kommunikationer samt voro mycket glest befolkade, vadan kännedom om hithörande bestämmelser mycket långsamt spred sig bland befolkningen därstädes. En annan bidragande orsak till att den i husbehovsskogslagen öppnade möjligheten att erhålla fyllnadsvirke icke i större omfattning kom till användning torde vara att söka däri, att det för innehavarna av husbehovsskogarna ställde sig svårt att inom den av lagen stadgade tiden av ett år från tillträdet kunna till fullo överblicka, i vad mån de dem tilldelade husbehovsskogarna vore tillräckliga för vederbörande fastigheters förseende med erforderligt husbehovsvirke. I betraktande av nu framhållna omständigheter torde den i husbehovsskogslagen stadgade preklusionstiden, inom vilken anmälan om behovet av fyllnadsvirke skulle göras, få anses allt för kort.

Med hänsyn till det anförda och då husbehovsskogarnas innehavare i allmänhet torde befinna sig i svag ekonomisk ställning, vadan förmånen av fri tillgång på husbehovsvirke för dem är av stor betydelse, har kommissionen funnit billigheten kräva, att de innehavare av husbehovsskogar, vilka enligt bestämmelsen i 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen varit berättigade att erhålla fyllnadsvirke men vilka på grund av underlåtenhet att inom föreskriven tid göra anmälan därom försuttit sin rätt, beredes förnyad möjlighet att kostnadsfritt erhålla sådant virke.

Domänstyrelsen har i sitt yttrande över Grytsjö byamäns förenämnda framställning förordnat, att dessa skulle berättigas att, i den mån skogstillgången å byamännens husbehovsskogar vore otillräcklig för tillgodoseende av fastigheternas husbehov, erhålla utsyning av nödigt husbehovsvirke från vederbörande sockenallmänning. En dylik lösning av frågan möter emellertid enligt kommissionens mening principiella betänkligheter, då delägarna i sockenallmänningen till större delen utgöras av enskilda fastighetsägare och ett inrymmande åt särskilda delägare av rätt till utsyning av husbehovsvirke å allmänningen innebär ett ingrepp i övriga delägares rätt. Kommissionen kan därför ej biträda domänstyrelsens berörda förslag. Enligt kommissionens mening torde annan lämplig lösning av frågan ej stå till buds än att här avsedda innehavare av husbehovsskogar tillerkännes rätt att under vissa förutsättningar erhålla fri utsyning av erforderligt husbehovsvirke å kronomark. Erinras må, att de särskilda husbehovsskogarna i många fall äro belägna i omedelbar närhet av kronoparker eller annan kronomark, vadan skogarnas innehavare ofta skulle kunna med fördel hämta sitt husbehovsvirke från dylik mark.

Den nu ifrågasatta utsyningsrätten torde principiellt böra givas samma innehåll som den i 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen stadgade rätten till utsyning å allmänningsskog. I fråga om sistnämnda rätt må erinras, att denna knutits till den förutsättning, att vid tillträdet efter fullbordad avvittring av särskild husbehovsskog å denna saknats för gårdens behov erforderlig skogstillgång. Det är att märka, att nämnda förutsättning ej har avseende å någon permanent brist i skogstillgången utan allenast å en temporär sådan. Husbehovsskogslagen utgår därifrån, att särskild husbehovsskog i

varje fall är av sådan storlek, att vid normal sammansättning av virkesförrådet å skogen detta är tillräckligt att uthålligt förse fastigheten med husbehovsvirke. Vid de särskilda husbehovsskogarnas utläggande kunde det emellertid inträffa, att virkesförrådet å sådan skog till övervägande del kom att utgöras av ung eller medelålders skog och att till följd härav fastighetens husbehov ej kunde i sin helhet omedelbart tillgodoses från fastighetens särskilda husbehovsskog. För ernående av fastighetens virkesförsörjning från husbehovsskogen måste man följaktligen avvakta den tidpunkt, då husbehovsskogen erhållit en mera normal sammansättning. Den brist i tillgången på husbehovsvirke, som i dylikt fall beträffande fastigheten förelåg från tiden för tillträdet och intill dess en dylik sammansättning vunnits, skulle enligt nyssangivna lagrum, efter anmälan av skogens ägare eller innehavare, fyllas genom utsyning av husbehovsvirke å närmaste, avvitringslaget tillhöriga allmänningsskog. Den virkeskvantitet, som kunde utsynas å allmänningsskogen, motsvarade sålunda den mängd husbehovsvirke, som för fastigheten beräknades åtgå under nyssangivna tid, efter avdrag av vad som under samma tid kunde uttagas från husbehovsskogen. Berörda virkeskvantitet skulle enligt husbehovsskogslagen utsynas på en gång att uttagas under viss av utsyningsförrättaren bestämd tid.

Det sätt, varpå utsyningsrätten i 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen sålunda bestämts, bör enligt kommissionens mening vara normerande även för den utsyningsrätt å kronomark, som kommissionen förordat. Även i fråga om denna rätt torde alltså såsom villkor för dess upplåtande böra gälla, att skogstillgången å särskild husbehovsskog vid tillträdet av skogen efter fullbordad avvitring haft otillfredsställande sammansättning samt att till följd därav skogstillgången då varit otillräcklig att förse fastigheten med nödigt husbehovsvirke. För nyssberörda utsyningsrätt torde därjämte såsom ytterligare villkor böra stadgas, att nämnda brist i skogstillgången alltjämt består vid den tid, då fråga uppstår om utsyningsrättens upplåtande — skogstillgången å fastigheten kan efter tillträdet hava ökats t. ex. genom sammanläggning eller ägouthbyte — samt att utsyning enligt 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen till förmån för fastigheten ej ägt rum. Äro i fråga om fastigheten nu angivna villkor för handen, torde på ansökan av fastighetens ägare eller åbo rätt böra kunna medgivas för denne att till fyllande av bristen i fastighetens skogstillgång å närbelägen kronomark erhålla utsyning av erforderligt husbehovsvirke. Även i detta fall bör utsyningsrätten sålunda avse den virkeskvantitet, som beräknas åtgå för tillgodoseende av fastighetens husbehov under tiden från tillträdet efter fullbordad avvitring intill dess skogen å fastigheten erhållit en tillfredsställande sammansättning, dock med avdrag av det husbehovsvirke, som under samma tid kan uttagas från fastighetens skog. Av praktiska skäl bör, i anslutning till vad i husbehovsskogslagen stadgats, gälla, att utsyningen av berörda virkeskvantitet skall ske på en gång samt att fastighetens ägare eller åbo skall vara pliktig att avverka och bortforsla det utsynade virket inom viss tid efter utsyningen. Denna tid torde ej böra sättas längre än fem år.

Vid bedömande, huruvida skogstillgången å särskild husbehovsskog vid tillträdet varit och alltjämt är tillräcklig att förse fastigheten med erforderligt husbehovsvirke, bör i skogstillgången inräknas även sådan övermogen och skadad skog, som är användbar till husbehovsvirke, samt husbehovet uppskattas till det omfång, vartill detsamma bort beräknas, därest uppskattningen skett vid tillträdet enligt 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen. Har husbehovet efter tillträdet undergått sådan ökning, som vid nämnda tidpunkt ej bort förutsättas, bör följaktligen hänsyn ej tagas till ökningen.

I likhet med vad som gäller i fråga om rätt till utsyning enligt 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen bör utsyningsrätt, varom nu är fråga, ej medgivas för inhysingslägenhet.

Husbehovsskogslagen upptager ej någon bestämmelse om skyldighet för ägare eller åbo, som erhållit utsyning enligt 3 § tredje stycket i lagen, att använda det utsynade virket till husbehov. Enligt lagen möter sålunda ej hinder för ägaren eller åbon att försälja virket eller eljest förfoga över detta för annat ändamål än husbehov. Lagens ståndpunkt i detta avseende är en följd därav, att enligt lagen virket skall uttagas inom viss begränsad tid, medan det husbehov, för vars tillgodoseende virket utsynats, måhända blir aktuellt först lång tid efter det virket avverkats. Att reservera avverkat virke under längre tid för husbehovsändamål vore tydligen opraktiskt. Med den utformning, som den föreslagna utsyningsrätten å kronomark enligt det förut anförda bör erhålla, torde i fråga om rätten att förfoga över virke, som på grund av sådan utsyningsrätt avverkats, den i husbehovsskogslagen intagna ståndpunkten principiellt böra följas. Såsom regel bör alltså gälla, att ägaren eller åbon erhåller fri dispositionsrätt över virket. Vid upplåtande av här avsedd utsyningsrätt bör dock undersökas, huruvida och i vilken omfattning det virke, som utsyningsrätten avser, lämpligen bör användas för tillgodoseende av husbehov, som är aktuellt i fråga om vederbörande fastighet, och, om dylik användning finnes böra äga rum, föreskrift därom meddelas av den myndighet, som prövar frågan om upplåtelsen.

Upplåtande av utsyningsrätt, varom nu är fråga, bör få ske allenast å kronomark, å vilken rätten att disponera över befintlig skogstillgång utövas av domänverket. Till dylik kronomark torde i de trakter, där husbehovsskogarna äro belägna, vara att hänföra allenast kronoparker, kronöverloppsmarker samt oavmäta kronomarker. Upplåtelse bör regelrätt ske å den kronomark av nu angiven beskaffenhet, som ligger närmast den fastighet, till vars förmån upplåtelsen sker, förutsatt att erforderlig skogstillgång finnes å sagda mark.

Ansökan om erhållande av utsyningsrätt, som här avses, torde böra insändas till länsstyrelsen. I anslutning till den ståndpunkt, som intagits i husbehovsskogslagen, bör sådan ansökan inkomma till länsstyrelsen inom viss tid efter det kungörelse om ifrågavarande utsyningsrätt trätt i kraft. Även denna tid synes lämpligen böra fastställas till fem år.

Har dylik ansökan inkommit till länsstyrelsen, bör det åligga styrelsen — därest styrelsen ej finner uppenbart, att ansökningen ej kan beviljas — att

föranstalta om besiktning av den fastighet, som ansökningen avser, jämte den till fastigheten hörande husbehovsskogen ävensom om undersökning, huruvida erforderligt virke till fyllande av husbehovet för fastigheten kan erhållas genom utsyning å närbelägen kronomark av förut angiven beskaffenhet. Verkställandet av sådan besiktning och undersökning bör uppdragas åt person med högre skoglig utbildning.

För vinnande av största möjliga enhetlighet vid prövningen av ansökningar om utsyningsrätt torde denna prövning böra anförtros åt en central myndighet, och med hänsyn till arten av de frågor, som prövningen avser, synes denna böra förbehållas Kungl. Maj:t. I enlighet härmed bör det åligga länsstyrelse, till vilken ansökan om utsyningsrätt inkommit, att, sedan erforderlig besiktning och undersökning samt den utredning, som i övrigt må vara påkallad, ägt rum, överlämna handlingarna i ärendet till Kungl. Maj:t.

Utsyning och stämpling av virke, som enligt Kungl. Maj:ts beslut må utsynas å här avsedd kronomark, torde böra verkställas av vederbörande skogsstatstjänsteman.

Ägare eller innehavare av fastighet, för vilken utsyningsrätt beviljats, bör vara pliktig att vid avverkningen och bortforslingen av det utsynade virket ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som vederbörande skogsstatstjänsteman finner skäl meddela för utövande av kontroll över avverkningen eller till förhindrande att skada vid avverkningen eller bortforslingen förorsakas å kronans mark eller därå växande skog.

Medgivande av sådan rätt till utsyning å kronomark, som kommissionen i det föregående förordat, torde förutsätta riksdagens samtycke.

De närmare föreskrifter, som må erfordras för genomförande av kommissionens ifrågavarande förslag, torde böra meddelas av Kungl. Maj:t, sedan förslaget godkänts av riksdagen.

De kostnader, som uppkomma för verkställande av besiktning och undersökning, varom förut sagts, ävensom för utsyning och stämpling av virke samt för kontroll över utsynat virkes avverkning och bortforsling torde böra bestridas av allmänna medel. Storleken av dessa kostnader kan ej med säkerhet på förhand beräknas. För den femårsperiod, varunder ansökan om utsyningsrätt enligt det förut anförda skulle kunna insändas till vederbörande länsstyrelse, torde dessa kostnader komma att bli högre i periodens början än mot dess slut. Erinras må, att enligt av kommissionen verkställd utredning utsyning jämlikt 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen verkställts till förmån för 124 fastigheter samt att det åt dessa fastigheter utsynade virket i sin helhet utgjort cirka 19,000 kubikmeter. Med beaktande härav torde ifrågavarande kostnader för berörda femårsperiod i dess helhet näppeligen böra beräknas i medeltal per år komma att överstiga 3,000 å 4,000 kronor. Under de ytterligare fem år, varunder enligt kommissionens förslag avverkning och bortforsling av utsynat virke skulle kunna ifrågakomma, torde kostnaderna bli väsentligt mindre och näppeligen böra beräknas överstiga 1,000 å 1,500 kronor om året. De för gäldande av dessa

kostnader erforderliga medel böra ställas till förfogande genom anvisande för ändamålet under nionde huvudtiteln av ett särskilt statsanslag, som bör förlänas naturen av reservationsanslag. Från detta anslag böra till de myndigheter, som fått vidkännas här avsedda kostnader, på rekvisition erforderliga medelsanordningar verkställas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får kommissionen hemställa, att herr statsrådet ville tillstyrka Kungl. Maj:t att i proposition till riksdagen föreslå,

att innehavare av särskild husbehovsskog, varå skogstillgången befinnes otillräcklig att förse fastigheten med nödigt husbehovsvirke, må under de villkor och i den ordning förut sagts kunna medgivas rätt att till fyllande av sådan brist erhålla fri utsyning av husbehovsvirke å kronopark, kronöverloppsmark eller oavmätt kronomark att uttagas under viss tid efter utsyningen, högst fem år; samt

att för bestridande av de kostnader, som äro förenade med upplåtande av sådan utsyningsrätt, under nionde huvudtiteln anvisas ett årligt reservationsanslag, uppgående för ett vart av de fem första åren efter ikraftträdande av kungörelse angående utsyningsrätten till 4,000 kronor och för ett vart av de fem närmast därefter följande åren till 1,500 kronor.

BILAGOR

BTJG08

*Bilaga I.**Protokoll, hållet vid skogslagkommissionens resa för besiktning av husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker under tiden 30 augusti—10 september 1936.*

Med tillstånd av chefen för jordbruksdepartementet företog skogslagkommissionen under tiden 30 augusti—10 september 1936 en resa till Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker i och för besiktning av husbehovsskogar därstädes. I resan deltog kommissionens ordförande, hovrättsrådet T. W. G. Sjöfors, samt ledamöter, byråchefen C. G. Cassel, länsjägmästaren K. E. Kallin och ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren P. J. Näslund, ävensom undertecknad kommissionens sekreterare. Under resan förrättades besiktning av husbehovsskogar samt höllos sammanträden på sätt nedan närmare anges.

Den 30 augusti.*Sammanträde i Kroktjärns by i närheten av Holmträsk.*

Vid sammanträdet hade tillstädeskommit åtta krononybyggare. Därjämte närvar jägmästaren i Storbackens revir G. A. Ridderstråle.

Jägmästaren Ridderstråle upplyste, att i Kroktjärns by funnes elva krononybyggen, därav emellertid tre saknade innehavare.

Vid sammanträdet framhölls av nybyggarna i huvudsak följande.

Einar Nilsson ansåg den nuvarande husbehovsskogslagen ganska rättvis. Endast i ett avseende hade han en erinran att göra mot densamma. Enligt lagen hade nybyggaren efter skogsbrand icke någon rätt till den kvarvarande genom branden skadade skogen i vidare mån än densamma kunde begagnas för gårdens behov. Återstoden av den brandskadade skogen skulle säljas och behållningen tillfalla avvitringslaget i dess helhet. I stället för den försålda skogen skulle nybyggaren i fall av behov kunna få utsyning å närmaste avvitringslaget tillhöriga allmänningsskog. Denna bestämmelse vore icke tillfredsställande för nybyggarna i Kroktjärns by med hänsyn till att allmänningsskogen till avvitringslaget låge på för långt avstånd från byn. Nilsson önskade, att nybyggarna i stället för nyssberörda rätt skulle berättigas att köpa erforderligt virke från närbelägen kronopark.

På fråga upplyste Nilsson, att några skogseldar icke under senare tid härjat skogen i trakten samt att närmast belägna allmänning låge på ett avstånd från Kroktjärn av $2\frac{1}{2}$ mil fågelvägen.

Arvid Johansson framhöll, att vad Nilsson anfört med avseende å olämpligheten av husbehovsskogslagens bestämmelser rörande brandskadad skog ock gällde beträffande lagens stadganden i fråga om stormfälld skog.

Assar Engström anförde, att han funne den nuvarande bestämmelsen i husbehovsskogslagen om utsyning vart femte år av överskott av skog tillfredsställande och att han önskade bestämmelsens bibehållande.

Samtliga närvarande nybyggare uttalade sig för att husbehovsskogarna bibehölles under domänverkets tillsyn och avstyrkte sålunda, att skogarna ställdes under skogsvårdsstyrelsens överinseende. Någon särskild anledning till att de icke önskade, att skogsvårdsstyrelsen finge hand om ifrågavarande skogar, angåvo de icke. Enligt deras mening utgjorde emellertid domänverkets tillsyn över skogarna en garanti för att dessa sköttes på ett tillfredsställande sätt. I stort sett vore de nöjda med den nu-

varande lagen och önskade endast den ändringen däri, att brandskadad och stormfälld skog finge säljas för respektive ägares eller innehavares räkning.

På fråga upplystes, att beskaffenheten av den skog, som hörde till nybyggena, varierade högst väsentligt. Vissa nybyggens skogar låge illa till och vore svårt brandskadade. Särskilt tre nybyggen hade mycket gammal och övermogen skog. Skogen bestode i allmänhet av tall med inblandning av gran och björk. Skogsmarkens areal utgjorde för varje nybygge omkring 45 hektar. För skogarna vore upprättade avverkningsplaner på 20 år. Den lägsta utsyningskvantiteten uppginge till 29 m³ och den högsta till 40 m³ per år.

Engström upplyste, att han icke fullgjort honom åvilande skyldigheter med avseende å nybyggnad och odling. Enligt meddelande från landsfiskalen skulle vad som bruste vara fullgjort 1938. Trots att han icke fullgjort sina skyldigheter, hade han fått utsyning å sin skog till avsalu.

Vilhelm Holmström uppgav, att hans nybygge omförts till skattehemman 1936.

Georg Jönsson uppgav, att landsfiskalen gjort påstötning om att Jönsson skulle låta skatteomföra sitt nybygge. Han ansåge emellertid detta icke innebära någon fördel.

Ett liknande uttalande gjordes av *Nilsson* under motivering, att efter skatteomföringen nybyggaren bleve skyldig erlägga skatt för fastigheten.

I anledning av detta yttrande påpekade *jägmästaren Ridderstråle*, att nybyggarna påfördes skatt för nybyggena redan före skatteomföringen. Skatten erlades emellertid av medel från allmänningsskatten.

Nilsson anförde, att flertalet nybyggare hade lån från Norrbottens läns nybyggeslånefond. Villkoren för dessa lån vore alltför betungande för nybyggarna. Å ett lån på 2,000 kronor erlades i ränta 75 kronor och såsom amortering 25 kronor om året. Nybyggarna ansåge sig ur stånd att gälda så hög ränta. De önskade, att lånen måtte avskrivas eller i varje fall bli billigare.

Samtliga övriga närvarande nybyggare instämde i Nilssons anförande.

Det upplystes, att alla nybyggarna med undantag av tre hade lån i nämnda lånefond.

Efter sammanträdet företog kommissionen besiktning av närbelägna husbehovsskogar.

Den 31 augusti.

Sammanträde vid Ajmojokk.

Vid sammanträdet närvaro förutom jägmästaren Ridderstråle följande krononybyggare: N. J. Isaksson i Ajmojokk nr 1, J. V. Rosén i Ajmojokk nr 2, J. A. Lundqvist i Åsen nr 1, G. L. Fredriksson i Torberg nr 1, D. Nyström för sin far J. E. Nyström i Olofsberg nr 1 samt K. Lundqvist i Störberg nr 1.

Samtliga närvarande nybyggare uttalade sig för att utsyningarna till avsalu måtte kunna äga rum oftare än vart femte år. De ansåge ock önskvärt, att husbehovsskogarna ställdes under skogsvårdsstyrelsens tillsyn liksom övriga enskilda skogar. Någon anmärkning mot den nuvarande tillsynen hade de dock icke.

Jägmästaren Ridderstråle uppgav, att nybyggarna vid flera tillfällen begärt tätare utsyningar än vart femte år. Med hänsyn till lagens bestämmelser hade jägmästaren emellertid måst avslå dylika ansökningar.

Vid sammanträdet upplystes i fråga om byggnads- och odlingsskyldigheternas fullgörande följande. *Rosén* resterade ännu för byggnadsskyldigheten i fråga om ladugårdsbyggnad. Denna skulle vara färdigställd till 1938. Odlingsskyldigheten vore däremot fullgjord. *Rosén* hade uppodlat något mer än ett hektar. Den omständigheten, att han icke helt fullgjort sin byggnadsskyldighet, hade icke ansetts förhindra medgivande av utsyning till avsalu. *K. Lundqvist* resterade i fråga om såväl byggnads- som odlingsskyldighet. Anstånd med skyldigheternas fullgörande

hade medgivits till 1938. Även Lundqvist hade medgivits utsyning till avsalu, oaktat han icke fullgjort sina åligganden i nyssberörda hänseenden. *J. A. Lundqvist* och *Fredriksson* hade icke helt fullgjort sina skyldigheter i fråga om odling.

På fråga uppgav *Isaksson*, att vid avvittningen $\frac{1}{4}$ av nybyggarnas skogsanslag tillagts Jokkmokks sockens gamla allmänning, $\frac{1}{4}$ avsatts såsom särskild allmänning för husbehovsskogarna och återstoden uppdelats såsom särskilda husbehovsskogar. Från den särskilda allmänningen för husbehovsskogarna hade delägarna vid två tillfällen erhållit utdelning i penningar, första gången 520 kronor och andra gången 160 kronor.

Efter sammanträdet företog kommissionen besiktning av ett flertal av nybyggarnas husbehovsskogar ävensom av nybygget Nuollamyran nr 1, som ej tagits i bruk.

Den 1 september.

Kommissionen besiktigade denna dag husbehovsskogar, tillhörande nybyggarna Björkberget nr 2, 3 och 4, av vilka det sistnämnda endast vissa tider av året beboddes av innehavaren. Efter besiktningen höll kommissionen *sammanträde* med krononybyggare i *Leipojärvi*.

Vid sammanträdet tillstädeskommo fem nybyggare. Därjämte närvar jägmästaren i Gällivare revir N. M. Högbom.

De närvarande nybyggarna förklarade sig icke hava något att erinra mot att lappmarkslagen bleve tillämplig i fråga om värden av husbehovsskogarna.

J. E. Carlsson i Stråberg upplyste, att flertalet av nybyggarna i denna trakt ännu icke fullgjort sina skyldigheter i fråga om verkställande av odling. För egen del hade Carlsson i det närmaste fullgjort sin odlingsskyldighet, vilken omfattade uppodlandet av två hektar.

Simon Johansson i Björkberget anförde, att nybyggarna i Björkbergets by med bidrag av statsmedel företagit stora dikningar, vilka dragit kostnader, som överstege kostnaderna för fullgörandet av nybyggarnas odlingsskyldighet. Föreläggande att fullgöra bristande odlingar hade givits till 1938. Johansson ansåge sig för sin del kunna medhinna honom åvilande skyldighet i ifrågavarande hänseende. Såvitt Johansson hade sig bekant resterade ingen nybyggare för byggnadsskyldighet.

Jägmästaren Högbom upplyste, att han verkställt utsyning för avsalu åt nybyggarna, oaktat dessa bruste i sina skyldigheter. I de fall, då nybygget icke alls brukades eller beboddes, medgäves dock icke någon utsyning.

Johansson uppgav härefter, att nybyggarna hade del i Gällivare sockens allmänning och nybyggarnas särskilda allmänning i Gällivare socken. Från sistnämnda allmänning hade utdelning lämnats två gånger med respektive 60 och 50 kronor per skäl. Från sockenallmänningen hade lämnats bidrag till jordbruksredskap och förnödenheter m. m. efter allmänningsstyrelsens beslut i varje särskilt fall.

Den 2 september.

Denna dag besiktigades till en början husbehovsskogen till frälsetorpet Berghem nr 1 invid sjön Karats i Jokkmokks socken. Ägaren till torpet *Aug. Olsson* förklarade sig icke hava någon erinran att göra mot att husbehovsskogen infördes under lappmarkslagen. Olsson framhöll, att det vore önskvärt, att den övermogna och skadade skogen bleve avverkad. Dock borde så mycket skog alltid sparas, att husbehovet kunde tillgodoses. Olsson önskade, att utsyning av skog till avsalu kunde äga rum oftare än vart femte år.

Härefter besiktigades husbehovsskog till frälsetorpet Sauloudden nr 1, jämväl beläget vid sjön Karats i Jokkmokks socken. Ägaren av torpet *S. Saulo-Nilsson* hade icke något att erinra mot att skogen lades under lappmarkslagens bestämmelser.

Efter besiktningarna hölls *sammanträde i Jokkmokk* med ägare av husbehovsskogar.

Vid sammanträdet hade tillstädeskommit följande ägare till frälsetorp: A. Torda i Tallberget nr 1, J. A. Olsson i Olstorp nr 1, J. E. Wennberg i Sandås nr 1, J. A. Boströms dödsbo i Tallvatis nr 1 och D. M. Larssons dödsbo i Larsbo nr 1 samt innehavarna av krononybyggena Spadnejaur nr 1 I. Nilsson och Sikkäs nr 1 P. Eriksson. Därjämte närvar jagmästaren i Pärälvens revir K. O. E. Hammarström, vilken jämväl medföljt kommissionen under besiktningarna denna dag.

Olsson anförde, att han för sin del funne den nuvarande lagen angående husbehovsskogar bra. Det vore dock önskvärt, att utsyning för avsalu av den gamla skogen finge äga rum oftare än vart femte år. De penningar, som erhöles för skogen, borde förvaltas för vederbörande ägares räkning av offentlig myndighet. Olsson ansåge på grund av de erfarenheter han haft av utsyningar av skogsvårdsstyrelsens tjänstemän icke lämpligt, att skogsvårdsstyrelsen finge tillsynen över husbehovsskogarna.

Torda uttalade sig däremot för att husbehovsskogarna ställdes under tillsyn av skogsvårdsstyrelsen. I likhet med Olsson framhöll även Torda, att det vore önskvärt med utsyningar oftare än vart femte år. Den gamla skogen borde tagas bort för att lämna plats för ny skog. De medel, som inflöte för den försålda skogen, borde få behållas och användas av skogens ägare. Dessa penningar vore i hög grad behövliga för gäldande av skulder och inköp av kreatur.

I Tordas uttalande instämde samtliga närvarande ägare av husbehovsskogar med undantag av Olsson.

Nilsson framhöll, att stadgandet om utsyning vart femte år vore mindre lämpligt med hänsyn till att detsamma kunde förhindra utsyning och försäljning av virke vid de tillfällen, då virkespriserna vore förmånligast.

Torda upplyste, att efter avverkning av den gamla skogen funnes likväl tillräckligt med skog för husbehov.

För Boströms dödsbo lämnades liknande uppgift.

Wennberg uppgav, att efter uttagandet av den övermogna och skadade skogen komme det att uppstå brist på husbehovsvirke. Sådant kunde emellertid inköpas från en närbelägen kronopark.

I fråga om krononybyggena upplystes följande.

Eriksson resterade för såväl byggnads- som odlingsskyldighet. Han hade odlat $1\frac{1}{2}$ har och uppfört ett användbart bostadshus. Han hade emellertid innehaft nybygget endast under 4 år. Å detta hade han en häst och tre kor.

Nilsson hade odlat $1\frac{1}{2}$ har. Å nybygget funnes ladugård, men något ordentligt boningshus vore ännu icke uppfört. Han bodde i ett gammalt hus, som uppförts av hans far, från vilken han förvärvat nybygget för 4 år sedan. För någon tid sedan hade han sökt bidrag till uppförande av ett bättre boningshus. Å nybygget hade han en häst och tre kor.

Den 3 september.

Kommissionen besiktigade denna dag till en början husbehovsskogar vid Fällöheden i Arjeplogs socken. Kommissionen åtföljdes under dagens besiktningar av jagmästaren i Arjeplogs revir K. Bergman.

Jägmästaren Bergman upplyste, att han medgav utsyning till avsalu i alla de fall, då nybyggena vore bebodda av innehavarna, även om dem åvilande skyldigheter i fråga om byggnader och odling icke vore fullgjorda. Beboddes ej nybyggena, brukade jägmästaren vanligen icke medgiva utsyning. I vissa fall hade jägmästaren dock avvikit från denna princip och medgivit avsaluutsyning, nämligen då uppförandet av hus å nybyggena fortskridit så långt, att någon fara för nybyggenas återgång till kronan på grund av bristande fullgörande av nybyggarens åvilande skyl-

digheter icke syntes vara för handen. — Jägmästaren upplyste vidare, att odlingsmöjligheterna vid Fälloheden vore förhållandevis dåliga. Skogen vore däremot av god beskaffenhet. Nybyggarna födde i allmänhet tre kor på sina nybyggen.

Vid besiktningen av skogen tillstädeskommo Frans V. Carlsson såsom ägare till Fälloheden nr 2 och J. O. Hedlund såsom ägare till Fälloheden nr 3.

Carlsson uppgav, att han ännu icke fullgjort sina skyldigheter i fråga om odling å nybygget. Han hade emellertid fått föreläggande att vara färdig till den 1 augusti 1938. Odlingsmöjligheterna vore enligt Carlssons mening dåliga. Carlsson ansåge lämpligt, att en friare utsyning medgäves å skogen samt att denna ställdes under skogsvårdsstyrelsens tillsyn.

Hedlund upplyste, att han fullgjort sin byggnads- och odlingskyldighet. Hans dotter Therese Hedlund, som vore innehavare av Fälloheden nr 6, liksom hans son Oskar Hedlund, som innehade Fälloheden nr 5, resterade däremot i fråga om byggnadsskyldigheten. De hade erhållit föreläggande att hava fullgjort sina skyldigheter i berörda hänseende till 1940. Hedlund ansåge i likhet med Carlsson önskvärt, att tätare utsyningar medgäves och att skogen ställdes under skogsvårdsstyrelsens tillsyn.

Härefter besiktigades kronobygget Myrbacka nr 1 i Arjeplogs socken. Jägmästaren Bergman upplyste, att nybygget hade god odlingsmark men att skogen, som utgjordes av gammal granskog, vore av sämre beskaffenhet. Den lämnade ringa överskott utöver husbehovet. Å nybygget föddes två kor och en häst. Under kommissionens uppehåll vid Myrbacka nr 1 tillstädeskom Sara Malm såsom innehavare av nybygget Granliden nr 1. Hon upplyste, att hon fullgjort sin byggnadsskyldighet men att någon odling icke blivit verkställd. Skogen till nybygget vore dålig. Väg saknades till nybygget, vilket förorsakade henne stora svårigheter vid dess brukande.

Kommissionen besiktigade härefter skogen till nybyggena Granberg nr 1, 2 och 3. Jägmästaren Bergman upplyste, att åbor antagits å dessa nybyggen i sammanhang med avvitringen, men att åborna aldrig tagit nybyggena i bruk. Till följd härav hade jägmästaren icke kunnat vidtaga några åtgärder med avseende å skogen, vilket uppenbarligen medförde skada för densamma. Enligt jägmästarens åsikt borde de nybyggen, som icke tagits i bruk men vore av den beskaffenhet, att de vore lämpade för odling och bebyggelse, icke återtagas av kronan utan överlämnas till åbor, som kunde antagas vilja bruka dem. De nybyggen, vilka till följd av sin olämpliga belägenhet eller beskaffenhet icke ansåges lämpade för uppodling, borde däremot återtagas av kronan. Den utdelning från skogsmedelsfonden, som belöpte å de icke i bruk tagna nybyggena, plägade icke utbetalas till vederbörande åbo utan kvarstode i fonden. Något stöd för ett dylikt förfaringssätt funnes icke i fondens reglemente utan man hade förfarit så av lämplighetsskäl.

Kommissionen höll härefter *sammanträde* med ägare av husbehovsskogar vid nybygget Sandvik nr 2 i Arjeplogs socken. Härvid tillstädeskommo Hj. Lundgren i Myrheden nr 1, K. Oskarsson å Myrheden nr 2 och J. Degermark å Myrheden nr 3. De två sistnämnda upplyste, att de fullgjort sina odlings- och byggnadsskyldigheter. Lundgren bruste däremot i sina skyldigheter. Oskarsson och Degermark uppgåvo, att de skaffade sig extra inkomster på automobilkörslor. Lundgren hade tidvis arbete i skogen och vid vägbyggen. Samtliga nybyggarna förklarade sig icke hava något att erinra mot att lappmarkslagen bleve tillämplig å husbehovsskogarna.

Sammanträde hölls härefter vid nybygget Västerberget nr 1. Vid sammanträdet tillstädeskommo nio krononybyggare, nämligen J. Listander å Solberg nr 1, J. Widman och A. Widman å Solberg nr 2, Hj. Marklund å Solberg nr 3, A. Abrahamsson å Solberg nr 4, A. Flintfält å Västerberg nr 1, E. Malm å Högliden nr 1, V. Lundqvist å Björna nr 1 och O. Almqvist å Oskarsnäs nr 1. Samtliga upplyste, att de

ännu icke fullgjort sina skyldigheter i fråga om odling och nybyggnad. Föreläggande hade givits dem att hava fullgjort berörda skyldigheter till 1940. De närvarande nybyggarna uppgåvo, att de för sin försörjning måste skaffa sig arbete utanför nybyggerna och att de i allmänhet arbetade i skogen eller vid järnvägsbyggen. De förklarade samtliga, att de icke hade något att erinra mot att lappmarkslagen bleve tillämplig å husbehovsskogarna.

Sedan kommissionen besiktigt husbehovsskogen till nybygget Erikslund nr 1, vilket nybygge icke tagits i bruk, hölls *sammanträde vid Storkolmis nr 2*. Härvid tillstädeskommo A. Bodén å Storkolmis nr 1, E. Almqvist å Storkolmis nr 2, F. Fjällström å Lundegård nr 1, J. Carlsson å Dellaur nr 1 och V. Mattsson å Sveggejaure nr 1.

Bodén uppgav, att han icke fullgjort vad som ålåg honom i fråga om nybyggnad och odling. Han hade för någon tid sedan köpt nybygget men hade icke kunnat bliva inrymd såsom åbo, enär han, som vore främling på trakten, icke kunnat skaffa »borgen» för skyldigheternas fullgörande. *Fjällström* och *Carlsson* upplyste, att de fullgjort sina odlings- och byggnadsskyldigheter. *Mattsson* uppgav, att hans hus nyligen nedbrunnit. Sin odlingsskyldighet hade han emellertid fullgjort.

Samtliga närvarande nybyggare förklarade sig önska tätare utsyningar till avsalu än vad den nuvarande husbehovsskogslagen medgäve. Från deras sida vore intet att erinra mot att tillsynen över husbehovsskogarna övertoges av skogsvårdsstyrelsen.

Kommissionen företog i sammanhang med sammanträdet besiktning av de närbelägna nybyggerna.

Senare på dagen hölls *sammanträde i Arjeplog*. Till sammanträdet hade infunnit sig sex nybyggare och två innehavare av frälsetorp ävensom ledamoten av styrelsen för nybyggarnas särskilda allmänning inspektoren E. Westermarck samt landsfiskalen i Arjeplogs distrikt H. E. Svenonius.

V. Lundström å Lappheden nr 2 förklarade, att det vore önskvärt, att utsyning till avsalu kunde verkställas oftare än vart femte år med hänsyn till att åbon då lättare kunde lämpa virkesförsäljningarna efter konjunkturerna på trävarumarknaden. *Lundström* uppgav, att han hade sig bekant, att ett flertal andra nybyggare delade hans uppfattning i denna fråga. *Lundström* ansåge även lämpligt, att husbehovsskogarna ställdes under tillsyn av skogsvårdsstyrelsen.

V. Vidman å Svedjeholmen nr 2 framhöll, att flottning icke förekomme varje år å Storavan, å vilket vattendrag en stor del av husbehovsskogarnas innehavare i dessa trakter flottade sitt virke. Det vore med hänsyn härtill olämpligt att binda utsyningen av virke å skogarna vid femårsperioder. Utsyning borde kunna företagas å sådan tid, att virket kunde utflottas snarast möjligt. *Vidman* ansåge icke, att någon fara för missbruk av utsyningsrätten skulle uppstå. Den myndighet, som skulle verkställa utsyningarna, skulle säkerligen förhindra detta. Huruvida husbehovsskogarna stode under domänverkets eller skogsvårdsstyrelsens överinseende vore, såvitt *Vidman* kunde förstå, från skogsägarnas synpunkt ganska likgiltigt.

J. O. Lundqvist å Höganäs nr 1 uttalade, att även han ansåge tiden mellan utsyningarna för lång med hänsyn till konjunkturernas snabba växlingar. I likhet med *Vidman* funne *Lundqvist* det vara av mindre intresse för ägarna av ifrågavarande skogar, huruvida dessa stode under tillsyn av domänverket eller skogsvårdsstyrelsen. Vidare framhöll *Lundqvist* följande. Understundom inträffade, att en nybyggare nedlade en del arbete på sitt nybygge och därefter begärde utstämpling till avsalu till så stort belopp som möjligt. Sedan han därefter sålt det utstämplade virket och sålunda skaffat sig en icke obetydlig förtjänst på nybygget, övergav han detsamma. Den därefter kommande innehavaren av nybygget kunde sedermera icke på lång tid få någon utsyning på nybygget. Ett dylikt förfaringssätt vore uppenbarligen icke lämpligt och borde förhindras därigenom att allt för stora utsy-

ningar till avsalu icke medgåves. Lundqvist föresloge därför, att nybyggarna icke skulle berättigas att utfå realisationsförrådet av skogen under kortare tid än 8 år.

Samtliga närvarande nybyggare anslöto sig i princip till de av Lundqvist under sammanträdet gjorda uttalandena.

Inspektör Westermark ifrågasatte lämpligheten av att de nybyggen, som aldrig tagits i bruk, lades under skogsvårdsstyrelsens tillsyn, då dessa nybyggens skogar troligen alltid komme att bli va krononatur.

Jägmästaren Bergman framhöll, att de nybyggen, som återföll till kronan på grund av bristande fullgörande av innehavaren åvilande skyldigheter, komme att hava del i allmänningarnas fonder. Rätteligen borde kronan för dessa nybyggen ingå såsom delägare i allmänningsfonderna. Jägmästaren ville emellertid ifrågasätta, huruvida icke kronan lämpligen borde avstå från sin rätt i förevarande hänseende. — Jägmästaren upplyste vidare, att genom de avverkningar, som under åren 1919 och 1920 enligt 3 § i husbehovsskogslagen företagits för avvittringslagets gemensamma räkning, omkring 170,000 kronor influtit till den särskilda allmänningsfonden. Sedermera hade till fonden genom virkesförsäljningar influtit omkring 20,000 kronor. Ur fonden hade vid olika tillfällen skett utbetalningar till delägarna. Vid första utdelningen, som troligen skett år 1923, hade utbetalats 100 kronor per skäl. År 1929 hade utbetalats 60 kronor per skäl och år 1933 25 kronor per skäl. Tidpunkten för utbetalningarna hade bestämts av länsstyrelsen. Utdelning hade endast skett till de nybyggare, som vore bosatta på nybyggena. Belopp, som utfallit å nybyggen, vilka icke vore bebodda, hade fonderats. — Den stora allmänningsfonden uppginge till närmare 1,000,000 kronor. Fondens avkastning brukade användas till gäldande av vägskatt för delägarna i fonden. I övrigt användes avkastningen till mindre vägbyggen, sprängningar och dylikt. Understundom hade från fonden tagits större belopp för vissa mera allmännyttiga ändamål såsom anläggande av kraftverk. Från fonden hade vidare avsatts vissa belopp till en understödsfond för nybyggarna. Denna fond uppginge för närvarande till inemot 70,000 kronor. Från denna fond hade även någon gång utbetalats understöd även till andra än nybyggare.

Vidman framhöll härefter, att understundom uppstode svårigheter för nybyggarna att hinna fullgöra sina skyldigheter med avseende å odling och nybyggnad inom föreskriven tid. Det måste anses allt för strängt, att nybyggarna skulle mista sina nybyggen, därest de bruste härutinnan.

Landsfiskalen Svenonius upplyste, att cirka $\frac{1}{4}$ av nybyggarna fullgjort sina skyldigheter. Därest nybyggarna icke hunne fullgöra sina åligganden, finge de förelägganden att inom viss tid avhjälpa bristerna. Att tiden härför sattes kort berodde därpå, att man av erfarenhet visste, att nybyggarna, därest de finge längre tid på sig, vanligen under första delen av denna tid icke gjorde något åt nybyggena utan sökte skaffa sig inkomst på annat håll. För den händelse att arbetena icke medhunnas inom föreskriven tid beviljades emellertid anstånd. Hittills hade icke något nybygge dömts förverkat. Såsom ett allmänt omdöme ville landsfiskalen uttala, att nybyggarna i de flesta fall gjorde sitt bästa att utföra arbetena inom förelagd tid. Landsfiskalen vore för närvarande sysselsatt med att besiktiga nybyggena inom sitt distrikt. Han hade hittills besiktigt ett hundratal och hyste förhoppningar att medhinna återstoden inom årets slut. I samband med besiktningen verkställdes ock undersökning, huruvida de nybyggen, som icke tagits i bruk, vore olämpliga för odling. Landsfiskalen antog, att de nybyggen, som därvid befundes olämpliga, komme att återtagas av kronan.

Den 4 september.

Denna dag besiktigades till en början husbehovsskog till skattehemmanet Risnäs i Sorsele socken. Vid besiktningen närvar ägaren *Emil Gustafsson*. Han hade för

sin del intet att erinra mot att lappmarkslagen komme att bliva gällande för husbehovsskogarna. Enligt hans mening borde jämväl allmänningssskogarna läggas in under nämnda lag.

Kommissionen höll senare på dagen *sammanträde i Ammarnäs* med ägare och innehavare av husbehovsskogar. Till sammanträdet hade infunnit sig 4 kronoåbor samt 6 ägare av skattehemman. Därjämte var närvarande assistenten i Sorsele revir jägmästaren O. Zetterholm, vilken denna dag åtföljde kommissionen på dess resa.

J. E. Grundström i Övre Gautsträsk nr 1 anförde, att han ansåge, att utstämpling vart femte år vore tillräckligt. Det vore däremot önskvärt, att stämplingstvånget i fråga om lövskog upphävdes.

K. E. Grundström framhöll, att det vore önskvärt, att utsyningar till avsalu kunde äga rum oftare än vart femte år. Den äldre skogen borde få uttagas snabbare än vad nu ägde rum. Det vore emellertid av synnerlig vikt, att föryrngringen icke eftersattes utan att återväxâtgårdar efter avverkningarna i erforderlig utsträckning vidtoges. I likhet med J. E. Grundström ansåge K. E. Grundström, att utsynings-tvånget för björkskogen borde borttagas. Understundom kunde inträffa, att man ville hjälpa en granne med litet ved. Detta kunde emellertid ej ske med mindre erforderliga träd utsynades, vilket givetvis medförde onödigt kostnad och omgång. Det vore önskvärt, att lappväsendet täckte sina inköp av virke från skogsägarna i trakten, enär dessa eljest hade svårt att med någon förtjänst vinna avsättning för sin skog.

Byråchefen Cassel upplyste i anledning av sistberörda yrkande, att lappväsendet erhöles erforderligt virke kostnadsfritt från kronoparkerna.

K. E. Grundström anförde vidare, att man väl fått köpare till det utstämplade virket, men att priserna varit så dåliga, att något rotvärde å virket ej uppstått.

J. E. Grundström förklarade sig icke hava något att erinra mot att det uppdroges åt lämplig myndighet att för respektive skogsägares räkning förvalta vad som inflöte genom försäljning av virke från husbehovsskogarna.

Samtliga närvarande innehavare av husbehovsskogar uttalade sig för att skogs-vårdsstyrelsen anförtröddes uppgiften att utöva tillsyn över husbehovsskogarna. Samtliga — med undantag av J. E. Grundström — anslöto sig även till K. E. Grundströms yrkande att utsyningarna borde kunna förekomma oftare än vart femte år.

J. E. Grundström förklarade sig icke hava något att erinra mot att det uppdroges åt lämplig myndighet att för respektive skogsägares räkning förvalta vad som inflöte genom försäljning av virke från husbehovsskogarna.

Övriga närvarande innehavare av husbehovsskogar voro emellertid av den uppfattningen, att inkomsterna från försäljningarna borde fritt få disponeras av vederbörande skogsägare.

J. E. Grundström anförde, att enligt hans uppfattning hade vid avvitrningen vissa fastigheter fått så litet skog eller skog av så dålig beskaffenhet, att densamma icke täckte husbehovet för fastigheterna. J. E. Grundström ansåge, att, om en friare utsyningsrätt medgäves, en utjämning borde äga rum, så att varje fastighet erhöles skog i tillräcklig omfattning.

De övriga innehavarna av husbehovsskogar ansågo sig icke kunna ansluta sig till J. E. Grundströms mening utan motsatte sig varje utjämningsförfarande i fråga om skogstilldelningen.

L. Grundström i Övre Gautsträsk nr 1 upplyste, att samtliga kronoåbor med undantag allenast av en enda fullgjort sina odlings- och byggnadsskyldigheter. Den åbo, som bruste i detta avseende, resterade för en mindre del av byggnadsskyldigheten. Åborna ägde del i Sorsele sockens allmänningsskog.

Ordföranden i allmänningstämman O. Johansson i Kraddsele upplyste, att utdelning till delägarna från allmänningsskogens ägt rum. Utdelning hade dock icke skett varje år.

Den 5 september.

Kommissionen företog denna dag besiktning av husbehovsskogar, belägna invid vägen mellan Storuman och Tärna.

Senare på dagen hölls *sammanträde i Tärna kyrkoby*.

Vid sammanträdet voro närvarande jägmästaren i Västra Stensele revir S. E. Grenholm, kronojägaren F. H. Johansson och ordföranden i Tärna allmänningsstyrelse Ernst Johansson i Hemavan samt ägarna av husbehovsskogar Nils Månsson i Bodsjön och N. A. Linka i Södra Fjällnäs.

Kronojägaren Johansson upplyste, att sammanträdet utlysts i kyrkan och att meddelande därom uppsatts i Tärna samt vid telefon- och poststationer inom reviret. Anledningen till att så få skogsägare kommit tillstädes vore enligt kronojägarens mening den, att man i allmänhet icke hade några erinringar att göra mot den gällande lagstiftningen rörande husbehovsskogarna. Emellertid rådde enligt vad kronojägaren förspott ett visst missnöje däröver, att delägarna i de samfällda husbehovsskogarna icke kunde kontrollera, huru stora virkeskvantiteter vid varje utsynings-tillfälle utsynats åt de olika delägarna. Någon sammanfattande liggare över utsyningarna funnes icke tillgänglig för delägarna.

Jägmästaren Grenholm anförde: Vid utsyningarna å de samfällda husbehovsskogarna förekomme understundom, att vissa delägare icke toge ut allt dem tillkommande virke eller bytte eller överlämnade till annan delägare sin utsyning i skogen mot det att han vid ett senare utsyningstillfälle återfinge motsvarande kvantitet virke eller i vissa fall icke alls påfordrade någon utsyning av virke. Då någon ordnad avräkning över dylika transaktioner icke gjordes, kunde desamma medföra en avsevärd oreda i fråga om de olika delägarnas rätt till virke från den gemensamma skogen. Delägarna syntes nu önska, att utsyningsförrättaren förde en liggare över virkesuttagen, så att med ledning av denna avräkning mellan delägarna kunde äga rum.

Ernst Johansson framhöll i likhet med jägmästaren, att för närvarande syntes varje delägare utan kontroll uttaga ur den gemensamma skogen vad han behövde. Enligt Johanssons mening borde i reglemente styrelserna för de samfällda husbehovsskogarna åläggas att föra en liggare, ur vilken vars och ens uttag eller tillgodohavande i skogen kunde utläsas.

Nils Månsson uttalade såsom sin mening, att husbehovsskogarna alltjämt borde stå under domänverkets tillsyn. Då till följd av brist på flottled stora svårigheter förefunnes för avsättande av skogen, ansåge Månsson det vara av mindre intresse för skogsägarna att få tätare utsyningar till avsalu än vart femte år.

Ernst Johansson ansåg, att, då domänverkets tillsyn över skogarna vore fullt tillfredsställande, från skogsägarnas sida icke förefunnes någon önskan om skogarnas läggande under skogsvårdsstyrelsens överinseende. Det vore givetvis en fördel, att tätare utsyningar till avsalu finge äga rum, då man därigenom lättare kunde begagnas sig av de bättre konjunkturerna. Men då å andra sidan utdrivningen av virket vore nästan omöjliggjord på grund av bristen på flottled, bleve frågan om utsyningarna under alla förhållanden icke av något större intresse för skogsägarna. Ur skogsvårdssynpunkt vore det emellertid önskvärt, att den övermogna och skadade skogen avverkades. Ernst Johansson ville ifrågasätta, huruvida icke kronan skulle vara villig att anordna en flottled i Girgesån. De enskilda skogarna i trakten vore av så dålig beskaffenhet, att de icke kunde bära kostnaderna för flottledens anläggande. Visserligen hade numera en väg stakats, som skulle underlätta utdrivningen av virket. Men det vore ovisst, när denna bleve färdig, och i varje fall skulle den icke vara till hjälp för mera avlägsna trakter, då de långa transportererna utefter vägen bleve för betungande. En flottled skulle däremot vara till hjälp för alla.

Byråchefen Casse upplyste i anledning av Ernst Johanssons yttrande, att frågan om inrättande av flottled övervägts inom domänstyrelsen, men att kostnaderna för densamma befunnits alltför höga. — Inom kommissionen ifrågasattes, huruvida icke

möjligen statsbidrag kunde erhållas, därest flottleden ur allmänna och sociala synpunkter vore önskvärd.

Ernst Johansson framhöll härafter, att vid avvitrningen en del fastigheter fått sig tilldelad så litet skog, att denna ej räckte till husbehov. På grund av bristande kunskap om lagens bestämmelser hade dessa fastigheters ägare icke heller enligt lagens föreskrift inom ett år efter tillträdet av sina skogslotter anmält, att de önskade utsynning till fyllande av bristen å avvitrningslagets allmänningsskog. Till följd härav förefunnos fastigheter, vilka saknade skog till fyllande av husbehovet.

Jägmästaren Grenholm upplyste, att denna olägenhet hittills avhjälpes därigenom, att fastighetsägarna, oaktat de försuttit sin rätt, erhållit utsynning å allmanningen för tillgodoseende av sitt husbehov. Utsyningarna hade av jägmästarens företrädare verkställts utan vidare men av Grenholm själv först efter det allmänningssämman lämnat sitt samtycke därtill.

Ernst Johansson framhöll, att, därest en fastighet delats efter avvitrningen och bebyggt, de olika delarna givetvis icke kunde erhålla sitt behov av husbehovsvirke från allmanningen. I dylikt fall erhöles fastigheten endast så mycket, som ansåges belöpa på fastigheten i odelat skick.

Jägmästaren Grenholm upplyste, att av husbehovsskogarna av krononatur inom Stensele socken 5 å 6 utgjordes av kronohemman och återstoden av krononybyggen. $\frac{2}{3}$ av krononybyggarna hade icke fullgjort sina åligganden i fråga om odlings- och byggnadsskyldighet. Samtliga åbor vore emellertid bosatta å sina fastigheter. Jägmästaren medgäve utsynning till avsalu, även om odlings- och byggnadsskyldigheterna icke helt fullgjorts.

Efter sammanträdets avslutande verkställdes besiktning av husbehovsskogar vid Övre Boksjön.

Den 6 september.

Kommissionen besiktigade denna dag husbehovsskogar vid Björkvattnet och invid vägen mellan Tärna och Umfors.

Den 7 september.

Sedan besiktning denna dag företagits av husbehovsskogar invid Vojmsjön, höll kommissionen på eftermiddagen *sammanträde i Dikanäs*.

Vid sammanträdet tillstädeskommo 20 ägare av skattehemman och 8 innehavare av kronohemman. Därjämte närvoro jägmästaren i Vilhelmina revir M. Peterson och kronojägaren J. Hj. Öhlund i Dajkanvik.

Samtliga närvarande innehavare av husbehovsskogar uttalade sig för en friare utsynning av den gamla skogen samt förordade, att husbehovsskogarna ställdes under skogsvårdsstyrelsens tillsyn. Några erinringar vore icke att göra mot domänverkets skötsel av skogarna, men större enhetlighet i skogarnas vård skulle uppnås, därest skogsvårdsstyrelsen, som hade tillsyn över flertalet enskilda skogar, även finge hand om husbehovsskogarna.

J. A. Kanon i Borka anförde, att fastighetsägarna i Fättjaure och Svallgonäs icke hade del i de samfälliga husbehovsskogarna och att vissa av dessa fastighetsägare icke hade tillräckligt med husbehovsskog. De hade icke heller inom föreskriven tid begärt utsynning å avvitrningslagets allmänningsskog.

O. K. Vesterlund i Dikanäs uppgav, att även hans fastighet saknade erforderlig husbehovsskog.

Per Oskar Andersson i Bergland upplyste, att det funnes hemman, som till och med saknade nödig skog till husbehovsved. Framställning hade gjorts från deras

sida om utsyning å allmänningen i Fatmomakke, men då de icke framställt sin begäran inom ett år efter tillträdet av sina skogslotter, såsom i husbehovsskogslagen föreskrefves, hade deras ansökan avslagits. Erforderligt virke funnes emellertid att köpa av såväl kronan som allmänningen. Det vore önskvärt, att en undersökning komme till stånd rörande de fastigheter, som saknade erforderligt husbehovsvirke vid avvitrningen. Dessa borde nu berättigas att få virke från allmänningen.

Kronojägaren Öhlund uppgav, att han ansett sig förhindrad att till de fastigheter, som saknade nödigt husbehovsvirke, utlämna virke från allmänningen utan ersättning eller sälja sådant virke till dem till särskilt billiga priser.

J. A. Persson i Skansnäs framhöll, att, därest utsyning medgäves från allmänningen för de fastigheter, vilkas ägare uppgåve sig sakna husbehovsvirke, detta lätt kunde leda till missbruk. En person, som oriktigt föregåve sig sakna husbehovsskog, kunde tilläventyrs beviljas utsyning och, sedan sådan erhållits, sälja skog från sin egen fastighet.

Jägmästaren Peterson förklarade, att utsyning från allmänningen uppenbarligen endast borde medgivas den, som vid avvitrningen fått för litet skog till husbehov. Detta vore icke omöjligt att nu konstatera. Hade en fastighet delats efter avvitrningen, borde utsyningen medgivas endast i så stor utsträckning, som skulle belöpt å fastigheten i odelat skick. — *Jägmästaren* upplyste vidare, att, därest den gamla skogen komme att avverkas, en stor del av fastigheterna skulle komma att i varje fall sakna byggnadsvirke. De flesta fastigheter vore emellertid bebyggda; dock erfordrades å en del av dem reparationer. Föryngringsförhållandena vore visserligen icke dåliga, men det skulle dröja ganska lång tid, innan ny skog skulle hava vuxit upp. Möjlighet funnes emellertid alltid att köpa virke. — *Jägmästaren* tillade, att 4 § i husbehovsskogslagen aldrig tillämpats inom reviret.

J. A. Persson uppgav, att å hans mark år 1922 i sammanhang med avvitrningen uttagits den gamla skogen för avvitrningslagets räkning. Numera hade god återväxt kommit upp. Detta visade önskvärdheten av att den gamla skogen toges bort.

Såsom en allmän erfarenhet uttalades av de närvarande skogsägarna, att, sedan den gamla skogen avverkats, god återväxt erhöles. I högre lägen och på försumpade marker vore dock föryngringsmöjligheterna mindre goda.

Samtliga de närvarande skogsägarna uttalade sig emot, att, därest friare avverkningsrätt medgäves och ökad försäljning av virke från ifrågavarande skogar sålunda komme till stånd, de medel, som inflöte för det försålda virket, skulle förvaltas av offentlig myndighet. Det skulle sannolikt ej bliva möjligt för sådan myndighet att med gynnsamt ekonomiskt resultat ombesörja avverkning, utdrivning och försäljning av virket. De belopp, varom här kunde vara fråga, bleve i varje fall relativt obetydliga.

Kronojägaren Öhlund upplyste, att flottled funnes för Dikanäsområdet och att avsättningsmöjligheterna för fastigheterna inom detta område i allmänhet icke vore allt för ogynnsamma. I fråga om två byar, Krutberg och Västansjö, vore dock avsättningsmöjligheterna dåliga.

Det upplystes, att fastighetsägarna ägde del i Vilhelmina övre sockenallmänning. Utdelningen hade varierat och vanligen uppgått till 5 å 10 kronor per skäl; vissa år hade emellertid ingen utdelning förekommit.

J. A. Persson anförde i anslutning härtill, att utdelningen efter skattetal ur allmänningsfonden medförde vissa orättvisor. Vid avvitrningen hade nämligen de olika fastigheterna åsatts skatt efter olika grunder. Sålunda hade förrättningsmannen i Dikanäs sökt nedpressa skattetalen till de minsta möjliga, under det att förrättningsmannen i Fatmomakke däremot åsatt fastigheterna höga skattetal. Följden härav hade blivit, att Dikanäsborna finge sämre utdelning ur allmänningsfonden än fastighetsägarna i Fatmomakke. Det skulle vara rättvisare, om utdelningarna beräknades efter kronoskatten eller taxeringsvärdena å fastigheterna.

Den 8 september.

Kommissionen företog denna dag besiktning av husbehovsskogar invid sjöarna Vuollelite, Bielite och Kultsjön.

Senare på dagen hölls sammanträde i Saxnäs.

Till sammanträdet hade infunnit sig 19 ägare av skattehemman, 5 innehavare av kronohemman och 1 innehavare av krononybygge. Härjämte närvar jagmästaren M. Peterson.

Erik Nilsson i Bångnäs framhöll, att det vore önskvärt, att utsyningarna till avsalu kunde förekomma oftare än vart femte år.

I detta yrkande förklarade sig *samtliga närvarande innehavare av husbehovsskogar* instämma.

J. M. Abrahamsson i Stalon ingav en skrift av följande lydelse:

»För att inför skogslagstiftningskommissionen å sammanträde i Saxnäs den 8 sept. 1936 har undertecknade Stalons byamän utsett E. G. Fjellström och Erik Adamsson i Stalon att framföra våra önskemål och synpunkter som vi anse bör beaktas vid en lagstiftning å så kallade husbehovsskogarna.

Dessa våra synpunkter äro i stort sett, att dessa husbehovsskogar jämnställes med övriga enskilda skogar i landet och ställas under skogsvårdsstyrelsens uppsikt och vård. Som nu förhållandet är, kan man ej godogöra sig skog som står och ruttar ned.

Stalon den 1 sept. 1936.

J. L. OLSSON.

K. PERSSON.

ERNST ALBIN JONSSON.

P. O. MIKAELSSON HÄLLFORS

J. M. ABRAHAMSSON.»

Samtliga närvarande innehavare av husbehovsskogar instämde i vad i skriften anförts.

J. E. Jonsson i Stalon uppgav, att transport av virke från trakten kunde ske å flottled.

Jägmästaren Peterson anförde i anledning härav, att avsättningsförhållandena i dessa trakter vore ganska svåra. Ett undantag utgjorde dock Stalon, som hade det relativt bra ställt i detta hänseende. Den största delen av virket, som avverkades, såldes till ved eller till byggnadsvirke till i trakten bosatta avnämare. Med hänsyn härtill ansåge jägmästaren önskvärt, att tätare utsyningar kunde få äga rum.

E. Erdman i Grytsjö anförde: Fastighetsägarna i Grytsjö hade endast särskilda husbehovsskogar och ägde sålunda icke del i samfällad husbehovsskog. De särskilda husbehovsskogarna hade emellertid vid avvitrningen utlagts med så små arealer, att fastighetsägarna från dem icke kunde tillgodose sitt behov av husbehovsvirke. Vissa fastigheter hade icke ens skog, som försloge att förse fastigheterna med ved. Skogarna bestode uteslutande av dålig gran- och björkskog. På grund av oförstånd eller okunnighet om lagens innehåll hade fastighetsägarna icke inom den föreskrivna tiden begärt utsyning å allmänningen. Sedermera gjorda framställningar om erhållande av virke från allmänningen kostnadsfritt eller mot lägre betalning än den vanliga hade avslagits.

G. Danielsson och Herbert Abrahamsson, båda i Saxnäs, uppgåvo, att de å sina fastigheter saknade skog, som kunde användas till byggnadsvirke.

O. Andersson i Saxnäs upplyste, att i hela Saxnäs vore det dåligt ställt med husbehovsvirke för fastigheterna. Skogens tillväxt vore svag.

O. Holmgren i Klimpfjäll uppgav, att å såväl hans egen som hans broders fastighet, vilka fastigheter båda vore belägna i Storvalls by och ej ägde del i samfällad skog, saknades erforderlig husbehovsskog. — I anledning av detta yttrande upplyste jägmästaren Peterson, att två skattetal i Storvalls by saknade del i samfällad husbehovsskog.

N. Eriksson i Lövberg förklarade, att brist inom en ej allt för avlägsen framtid komme att uppstå på skog till vedbrand å ett flertal fastigheter. Det vore med hänsyn härtill önskvärt att få ved kostnadsfritt från kronans skogar. — I detta yttrande instämde E. Erdman.

Jägmästaren Peterson upplyste, att kronan för närvarande sålde virke till synnerligen låga priser, en å två kronor för byggnadsvirke och 35 öre för ved, allt per m³. Inkomsterna från dessa försäljningar täckte endast utsyningskostnaderna. — Jägmästaren upplyste vidare, att utdelningarna från allmanningen varierat mellan 5 och 15 kronor för år och skäl. Vissa år hade emellertid ingen utdelning kunnat äga rum. Understundom uttoges virke in natura i stället för utdelning i penningar.

Den 9 september.

Efter det kommissionen denna dag förrättat besiktning av husbehovsskogar, belägna invid vägen mellan Risbäck och Borga, höll kommissionen på eftermiddagen sammanträde i Borga.

Vid sammanträdet infann sig förvaltaren T. Sundberg såsom representant dels för Pensionsstiftelsen för befattningshavare hos Kramfors aktiebolag och dels för nämnda bolag. Vid sammanträdet närvar därjämte jägmästaren i Dorotea revir E. Romberg.

Sundberg uppgav, att Kramfors aktiebolag ägde de husbehovsskogar, som tillhörde hemmanen i Rissjö by, samt att Pensionsstiftelsen vore ägare till övriga husbehovsskogar, som tillhörde skattehemman inom reviret, med undantag av skogen till en mindre hemmansdel i Lövsjö by, som ägdes av Sundsvalls enskilda bank aktiebolag. Förutom skattehemmanens skogar funnos tre frälsetorp, Strömnäs, Lövberg och Stridsberg, vilka samtliga hade husbehovsskogar. Dessa torp ägdes av enskilda. Pensionsstiftelsens fastigheter innehades vid avvittringen av hemmansägaren Jakob Nordström i Tjädernäs, från vilken fastigheterna sedermera övergått till grosshandlaren Erstad. Vid dennes konkurs förvärvades fastigheterna av firman Mauritz Magnusson, från vilken de därefter övergått till stiftelsen. Hemmanen i Rissjö by hade varit i Kramfors aktiebolags ägo redan vid sekelskiftet och således före avvittringen. Skattehemmanen hade erhållit relativt stora skogsanslag, varför skog över husbehovet funnes. Hemmanen, vilka vore utarrenderade, underginge för närvarande avstyckning, varvid inägora jämte lämplig skogsmark utlades såsom särskilda fastigheter. Meningen vore att sälja de avstyckade delarna till arrendatorerna. En del av skogen å hemmanen vore äldre och av grövre dimensioner samt lämpade sig icke till husbehovsvirke. Frälsetorpen hade vid avvittringen i motsats till hemmanen icke fått tillräckligt med skog för husbehov. Vid avvittringen hade 50 procent av skogsanslaget avsatts till Dorotea övre sockenallmänning. Dennas avkastning utdelades efter skattetal till delägarna. Från Pensionsstiftelsens eller Kramfors aktiebolags sida vore intet att erinra mot att lappmarkslagens bestämmelser vunne tillämpning å husbehovsskogarna. För skogsägarna bleve det en fördel att endast hava att göra med en myndighet — skogsvårdsstyrelsen — vid utsyningar. — Sundberg upplyste ytterligare, att flottning av virket från ifrågavarande skogar kunde ske, men att till följd av skogarnas belägenhet kostnaderna vore ganska höga. Virket vore i betydande omfattning skadat av röta. Av rotkubikmassan kunde endast cirka 50 procent användas till gagnvirke.

Jägmästaren Romberg upplyste, att frälsetorpens ägare, vilka saknade tillräckligt med husbehovsskog, kostnadsfritt erhållit virke från kronans skogar. Sådan tilldelning av virke hade ägt rum redan före jägmästarens tillträde till reviret och jägmästaren hade icke lyckats vinna någon klarhet, på vilken grund dylik kostnadsfri tilldelning av virke ägt rum. Under den tid jägmästaren förestått reviret hade emellertid endast vid några enstaka tillfällen virke utsynats till frälsetorpen.

Kommissionen besiktigade efter sammanträdet frälsetorpet Lövberg. Vid besiktningen närvaro torpets ägare J. Jonsson ävensom kronojägaren J. E. Karlsson.

Jonsson upplyste, att till torpet hörde 25 hektar skog och 9 hektar impediment. Skogen, som utgjordes av blandad gran och björk, räckte till vedbrand men försloge däremot ej till byggnadstimmer. Enligt vad Jonsson ville minnas hade för tio år sedan 1,200 klampar avverkats i skogen. Vid ett tillfälle hade han erhållit kostnadsfri utsyning å kronans skog för täckande av torpets behov av husbehovsvirke. Å torpet hade han för närvarande tre kor och två kalvar. Han skaffade sig extra inkomster genom arbete i skogen och vid vägbyggen.

Kronojägaren Karlsson vitsordade, att Jonsson vid ett tillfälle fått virke kostnadsfritt från en närbelägen kronopark. Kronojägaren trodde sig i avvitringshandlingarna hava läst, att ägarna av frälsetorpen skulle vara berättigade att, för den händelse de icke hade lämpligt husbehovsvirke å torpen, få utsyning å närbelägna kronoparker.

Den 10 september.

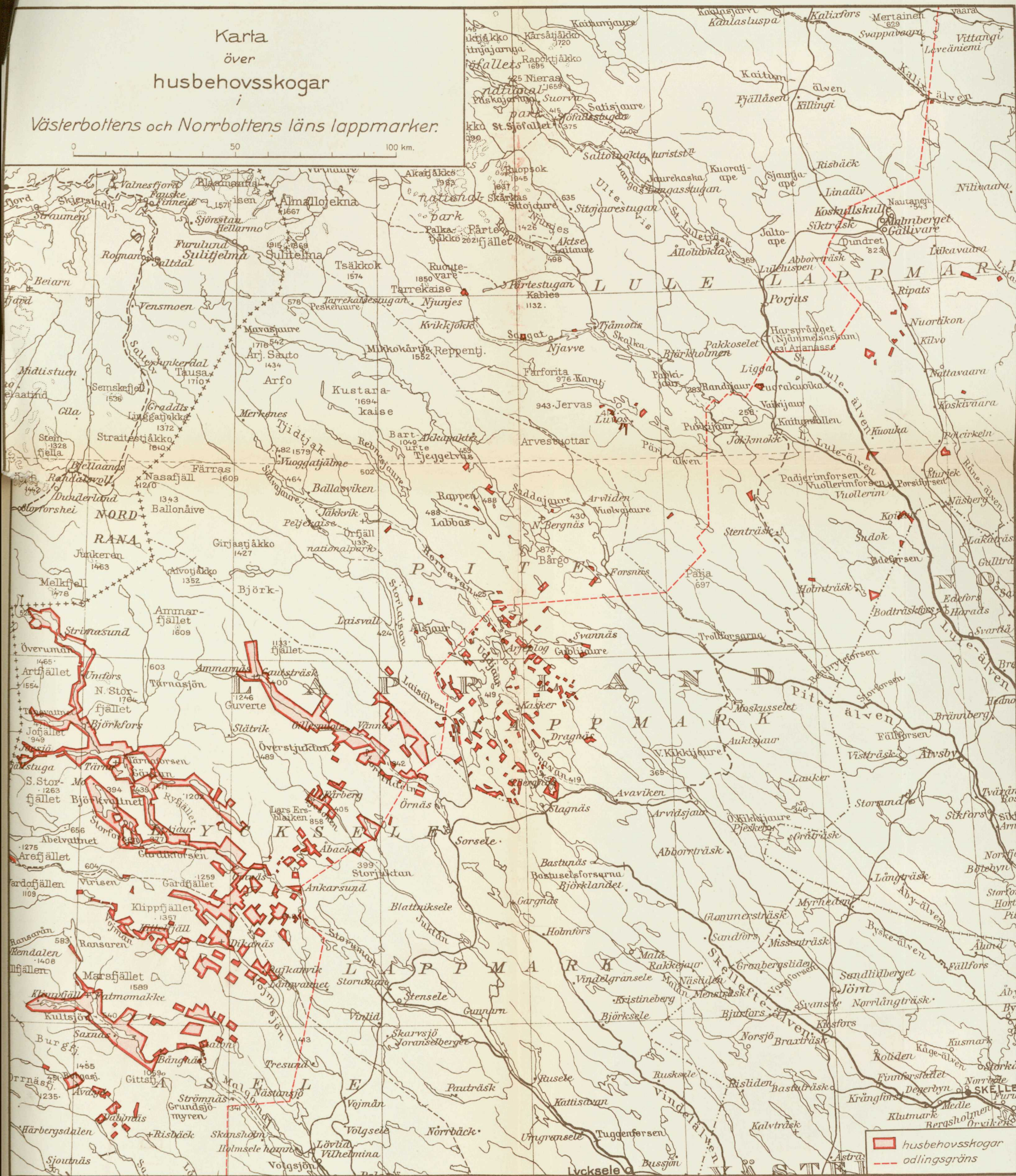
Kommissionen höll denna dag enskilt sammanträde i Hoting, därvid diskuterades riktlinjerna för det fortsatta utredningsarbetet.

In fidem:

B. Fallenius.

Karls
över
husbehovsskogar
i
Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

0 50 100 km.

STATEN-GENERALE VAN NEDERLAND
IN DEN JAAR 1814

DE KANDE

DE KANDE

DE KANDE

DE KANDE

DE KANDE

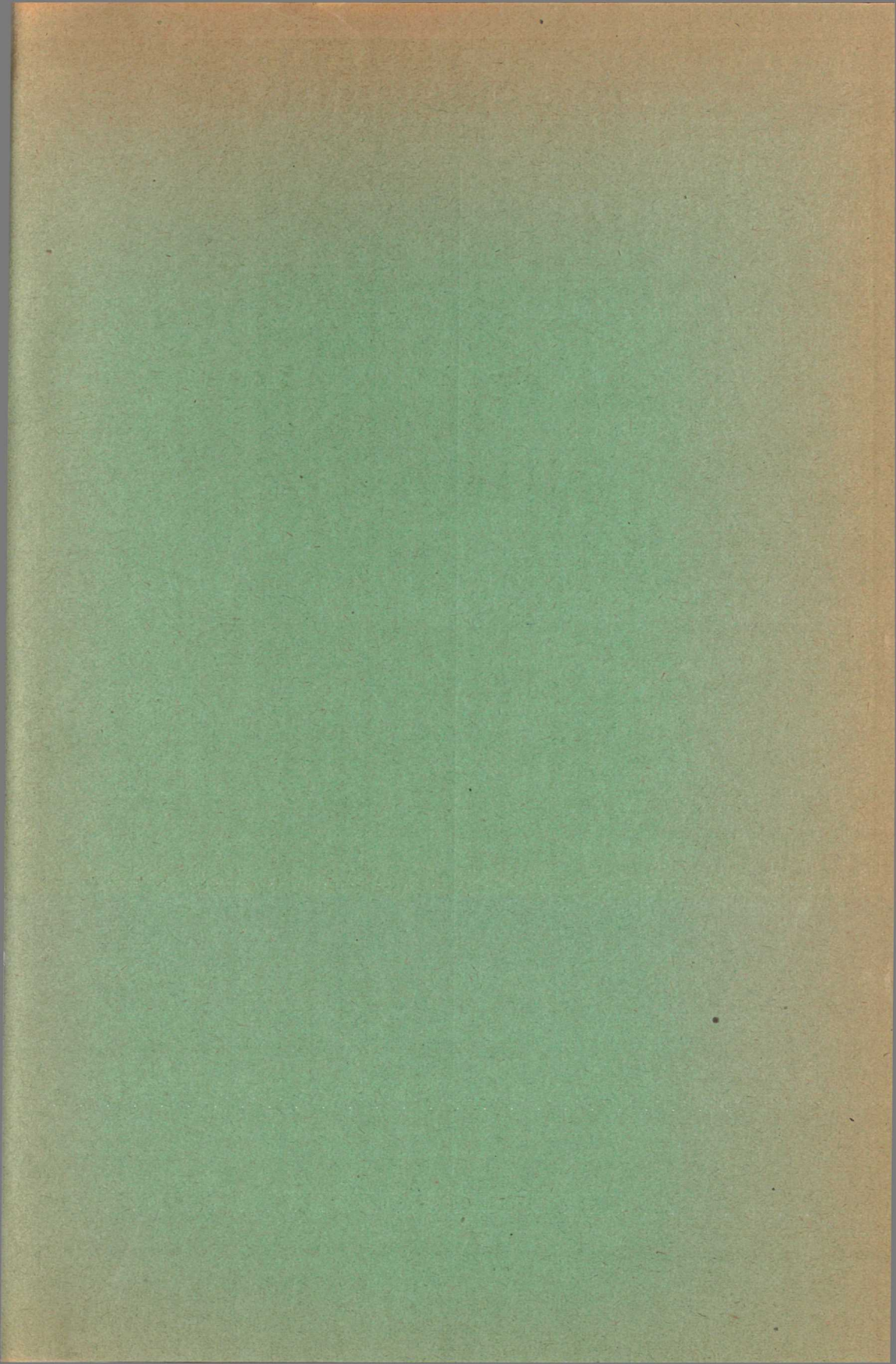
DE KANDE

DE KANDE

DE KANDE

DE KANDE

Statens offentliga utredningar 1937

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande med förslag till revision av förvarings- och
interneringslagarna m. m. [3]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Socialiseringsproblemet. 2. Hushållsräkningens problem
och faktorer. [1]
Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunio-
nen. 2. [2]
Statslotteriutredningen. Betänkande med förslag rörande
svenskt penninglotteri. [4]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till lagstiftning ang. särskilda
husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns
lappmarker. m. m. [5]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig
odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.